

ΠΑΝΔΩΡΑ.

1 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ, 1860.

ΤΟΜΟΣ ΙΑ΄.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 257.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Εἰς τὴν μελέτην τῶν Ὀμηρικῶν Παιμμάτων
ἐπὶ Θ. Καραύσου (*).

—500—

Ἄπαντες βέβαια ὁμολογοῦμεν ὅτι ἡ μελέτη τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων ἀποτελεῖ τὴν βᾶσιν ὀρθῆς καὶ ἐλευθερίου ἀγωγῆς, ὅτι διὰ τῆς μελέτης ταύτης γεύομεθα τοῦ δένδρου ἐκείνου τῆς κλασικῆς παιδείας καὶ μαθήσεως, ὅπερ ἡ μεγαλόνοια τῶν ἡμετέρων προγόνων ἐφύτευσεν, ἐκαλλιέργησε, καὶ δι' ἐπιμονῆς καὶ καρτερίας ἀνέδειξε τελεσφόρον καὶ κάρπιμον· καὶ ἅπαντες μακαρίζομεν ἡμᾶς αὐτοὺς ὅτι ἐγεννήθημεν εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν τὸ εἶδος τοῦτο τῆς μαθήσεως κατέστη ἐφικτότερον καὶ μᾶλλον εὐπρόσιτον εἰς τοὺς ὀρεγομένους ὅπως εἰς αὐτὸ μυσταγωγηθῶσι, καθ' ἣν ἡ μέθοδος καὶ τὰ μέσα τῆς παραδόσεως κῆρύχθησαν, ἀπλουστεύθησαν καὶ ποικιλοτρόπως ἐτελειοποιήθησαν σχετικῶς ὡς πρὸς τὰς προγενεστέρας ἐποχὰς τῆς δουλείας καὶ τοῦ σκότους.

Ἄλλ' ἅπαντες ἐπαναπαυόμενοι εἰς τὰς ὁμολο-

γίας ταύτας, οὐδόλως ἀνησυχοῦμεν ὅπως προδῶμεν καὶ περαιτέρω, ὅπως συγχυτίσωμεν καθαρὰν καὶ διακεκριμέναν ἰδέαν μέχρι τίνος ἔχονται ἀληθεῖς αἱ ἀξιώσεις αὐταί, οὐδόλως λαμβάνομεν τὴν προσήκουσαν πρόνοιαν ὅπως θέσωμεν ἡμῖν αὐτοῖς τὸ ζήτημα, εἰς τί συνίσταται ἡ Ἑλληνικὴ παιδεία, κατὰ τίνα μέθοδον πρέπει νὰ μελετῶνται οἱ Ἕλληνες συγγραφεῖς, πῶς ἐρωτώμενοι ἀποκαλύπτουσι τὸ βάθος τῶν νοημάτων αὐτῶν, καὶ ἀνοίγουσιν εἰς τοὺς σπουδάζοντας ἀκένωτον θησαυρὸν γνώσεων.

Τοῦ ζητήματος λοιπὸν τούτου καὶ ἡμεῖς ἐπιλαμβανόμενοι προτιθέμεθα ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ φέρωμεν συνοπτικὰς τινὰς σκέψεις, ἱκανὰς ἴσως ἐν μέρει τοῦλάχιστον νὰ παρέξωσι νύξιν τινὰ τοῖς νέοις ὡς πρὸς τὸν τρόπον, καθ' ὃν διεξερχόμενοι τοὺς Ἕλληνας συγγραφεῖς καὶ εἰσδύοντες εἰς τὸ πνεῦμά των, δύνανται νὰ πορίζονται βεβαίαν καὶ πραγματικὴν ὠφέλειαν.

Ἄλλ' ἐπειδὴ θέλομεν ἐμπέσειν εἰς ἀδιέξοδον λαθύρινον, ἐὰν δὲν ἐμπερικλεισθῶμεν ἐντὸς ὁρίων, ἐὰν δὲν διαγράψωμεν προηγουμένως τὴν περιφέρειαν ἐντὸς τῆς ὁποίας μέλλομεν νὰ περιστραφῶμεν, ἀνάγκη ἐν τῇ μέσῃ τοσαύτης πληθῆος καὶ ποικιλίας συγγραμμάτων νὰ ἐκλέξωμεν ἐν εἰδει παραδείγματος ἓν μόνον ἐξ αὐτῶν, καὶ ἐπ' αὐτοῦ τούτου ἐφαρμόζοντες τὰς πρακτικὰς μεθόδους, νὰ τὸν προτάξωμεν ὡς τύπον καὶ δοκίμιον τῆς μεθόδου, καθ' ἣν πρέπει νὰ μελετῶνται καὶ ν' ἀνελιπῶνται τὰ προϊόντα τῆς Ἑλληνικῆς ἀριστοτελείας.

(1) Ἡ σπουδαία αὕτη διατριβὴ τοῦ Κ. Θ. Καραύσου, καὶ δι' ἄλλων ἀξίων λόγου ἔργων τιμήσαντες τὴν Πανδώραν, ἐστάλη ἡμῖν πρὸ μηνῶν. Δυσπόμεθα δὲ ὅτι ἠναγκάσθημεν νὰ ἀναβάλωμεν ἄχρι τῆς σήμερον τὴν δημοσίευσιν αὐτῆς. Σ. Π.

ως τοιοῦτον δὲ προτιμῶμεν ἐκεῖνο, ὅπερ χαίρει βεβαίως τὰ προσβεία ἕνεκα τῆς τε ἀρχαιοτάτης ἐποχῆς καὶ τῆς μεγίστης ἐπιρροίας αὐτοῦ ἐφ' ἀπάσης τῆς μετὰ ταῦτα Ἑλληνικῆς Γραμματολογίας.

Εὐκόλως δὲ πᾶς τις ἐννοεῖ ὅτι τοῦτο εἶναι ἡ Ὀμηρικὴ ποίησις. Τὸ ζήτημα λοιπὸν πῶς πρέπει νὰ σπουδάζωνται τὰ Ὀμηρικὰ ποιήματα, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ἐξάγῃται μείζων ὠφέλεια ἐκ τῆς ὅσον ἐνεστί βαθυτέρας αὐτῶν καὶ ἀκριβοτέρας μελέτης, ἀνάγεται εἰς τοῦτο, τίνες αἱ διάφοροι φράσεις, τίνες αἱ διάφοροι ἐπιφάνειαι, ὑπ' ἃς πρέπει νὰ κατοπτρεύωνται καὶ νὰ ἐξετάζωνται.

Τούτων λοιπὸν τὴν ἀναδίφησιν καὶ ἡμεῖς ἐπιχειροῦντες προαναγγέλλομεν ὅτι θέλομεν τὰ θεωρήσειν ὑπὸ τρεῖς κυριώτερας ἐπιφάνειαι. Πρῶτον μὲν ὑπὸ τὴν λεκτικὴν, δευτέρον δὲ ὑπὸ τὴν Πραγματικὴν, καὶ τρίτον ὑπὸ τὴν Γραμματολογικὴν ἢ καλλιλογικὴν ἐποψίν.

Καὶ ὡς πρὸς τὴν πρώτην, ἤτοι τὴν λεκτικὴν, βραχὺ τι ἢ οὐδὲν κρινόμεν ἐπ' ἀνάγκης νὰ ἐνδιατρίψωμεν καθ' ὅσον ἡ διδασκαλία τῶν Ὀμηρικῶν ποιημάτων περὶ ταύτην συνήθως ἐν γένει στρέφεται. Οὐδὲ ἀρνούμεθα τὴν ἐκ τῆς τοιαύτης διδασκαλίας προσγινομένην ὠφέλειαν, ἀποτελούσης τὴν βᾶσιν καὶ τὴν στοιχειώδη ἀρχὴν πάσης περαιτέρω ἐκμαθήσεως, ἀρκεῖ μόνον ἡ διδασκαλία τοῦ μέρους τούτου νὰ γίνηται μετὰ τῆς προσηκούσης εὐστοχίας καὶ ὀρθῆς κρίσεως. Ἄς μὴ περιορίζηται ὁ διδάσκων εἰς στερεότυπὸν τινα τοῦ κειμένου μετάφρασιν, ἃς τὴν διαποικιλίαν δι' ἐπιτηδείων καὶ προσφυῶν παρατηρήσεων συντεινουσῶν πρὸς ὅσον ἐνεστί εὐχεροτέρων καὶ εὐρυτέρων κατάληψιν. Ἄς ἐμφιλοχωρῇ εἰς τὰς φράσεις, τοὺς τρόπους καὶ τοὺς ἰδιωτισμούς τῆς πρωτογόνου ἐκείνης Ὀμηρικῆς Γλώσσης, συμπαρακολουθῶν αὐτὴν κατὰ βῆμα εἰς τὰς μεταβολὰς καὶ τὰς ἀλλοιώσεις, ἃς ὑπέστη εἴτε ὡς πρὸς τὸν σχηματισμὸν, εἴτε ὡς πρὸς τὴν σημασίαν τῶν λέξεων, εἴτε ὡς πρὸς τὴν σύνταξιν καὶ τὴν πλοκὴν τοῦ λόγου, διατρέχουσα τοὺς αἰῶνας καὶ διαδοχικῶς ἐναποθέτουσα τὰ στοιχεῖά τῆς εἰς τὰς ἐφεξῆς διαφόρους περιόδους τοῦ Ἑλληνισμοῦ μέχρι αὐτῆς τῆς ἐνεστώσης περιόδου τῆς καθομιλουμένης ἡμῶν γλώσσης· διότι καὶ αὕτη διασώζει βέβαια πλείστους χαρακτῆρας τῆς προμήτορος. Ἄς ἀντικαθίστωνται εἰς τοὺς ποιητικῶς καὶ ἀπλοχαιωμένους σχηματισμούς καὶ τύπους ἄλλοι συνθέστεροι καὶ πεζικώτεροι. Ἄς περιαιρῆται τὸ μέτρον καὶ ὁ ρυθμὸς, ἃς ἀπεκιδύωνται τὰ περιουσιακάματα, οἱ τρόποι, αἱ μεταφοραὶ, αἱ εἰκόνες καὶ πᾶν ὅ,τι ἰδιαίξει εἰς τὸν ἐμμετρον λόγον, μετατρεπομένων τῶν στίχων εἰς πεζὴν φράσιν, ἵνα γίνηται ἐπαισθητοτέρα ἢ μετὰ τῆς ποιήσεως καὶ πεζογραφίας ὑπάρχουσα διαφορὰ καὶ διάκρισις.

Ἐπὶ τέλους δὲ οἱ διδασκόμενοι ἃς μὴ μένωσιν ἀμοιροὶ τῆς τε Ὀμηρικῆς προσφθίας καὶ τοῦ ἐπικού μέτρον, διότι καθὼς ἡ μὲν ἐννοια εἶναι, οὕτως εἰπεῖν, ἡ ψυχὴ ἢ ζωὴ τοῦ στίχου, αἱ δὲ λέξεις ἢ ὄλη ἢ τὸ σῶμα, οὕτω καὶ τὸ μέτρον εἶναι τὸ εἶ-

δος ἢ ἡ μορφή ἢ ἐπιχέουσα αὐτῷ οὐ μικρὰν χάριν καὶ εὐπρέπειαν, καθ' ὅσον διὰ τῆς ρυθμικῆς τῶν στίχων ἀπχγγελίας καθίσταται ἐπασθητὸς ὁ μηχανισμὸς τῶν, καὶ ἐκτιμῶνται προσηκόντως αἱ διάφοροι τῶν ἀντικειμένων περιγραφαὶ εἴτε ἰλαραὶ, προσηνεῖς καὶ χαρίεσαι, εἴτε, τὸ ἐναντίον, μελαγχολικαὶ, φρικώδεις καὶ διεγερτικαὶ φόβου καὶ ἐκπληξέως.

Ἄλλ' αἱ βραχέως αὐταὶ σκέψεις μας δὲν ἀφορῶσιν εἰμὴ μόνον τὸ λεκτικὸν μέρος τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος ποιημάτων, δὲν περιστρέφονται εἰμὴ εἰς αὐτὰ τὸ κατὰ φύσιν τοῦ ὑψηλοῦ καὶ εὐρέος οἰκοδομήματος. Πρόκειται, ὑπερβάντες τὸν ἐξωτερικὸν τοῦτον περίβολον νὰ εἰσέλθωμεν καὶ ἐντὸς, ἵνα περιεργασθῶμεν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὴν ἀρμονικὴν ἀναλογίαν, συμμετρίαν καὶ διάταξιν τοῦ ἀρχιτεκτονικοῦ τούτου σχεδιάσματος, πρόκειται, ἐν ἄλλοις ῥήμασι, νὰ διερευνηθῶμεν τὸ ἀριστούργημα τοῦτο τῆς ἐπικῆς τέχνης καὶ ὑπὸ ὑψηλοτέρων ἐποψίν, πρόκειται, ἐξερχόμενοι ἐκ τῆς σφαίρας τῶν ἰδεῶν τῶν αἰσθημάτων καὶ τῶν ἐθίμων τῆς ἐνεστώσης ἐποχῆς, καὶ ἐκλυόμενοι ἐκ τῶν δεσμῶν τῶν ἐπικρατουσῶν προκαταλήψεων νὰ παλινδρομήσωμεν ἐπέκεινα δισχιλιῶν ἐτῶν, νὰ ἐξοικειωθῶμεν μὲ τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα, μὲ τὰς δοξασίας καὶ τὰ αἰσθήματα τῶν Ἡρωϊκῶν χρόνων, νὰ γίνωμεν, εἰ δυνατόν, μέλη τῆς τότε κοινωνικῆς καταστάσεως, ἀν μέλλωμεν ἐμβρατεύοντες εἰς τὴν τοῦ Ποιητοῦ διάνοιαν νὰ συμπαθῶμεν μετ' αὐτοῦ, καὶ ν' ἀντιλαμβάνωμεθα τὰ γεγονότα ὑπὸ τὸ πρῶτον τῶν ἰδίων αὐτοῦ αἰσθημάτων καὶ ἐντυπώσεων, καθ' ὅσον ἡ φύσις τοῦ πράγματος ἐπιδέχεται.

Ἄλλὰ πῶς ἐπιτυγχάνομεν τοῦ σκοποῦ τούτου; Ἐπιπροσθέτοντες βέβαια εἰς τὴν σπουδὴν τοῦ λεκτικοῦ καὶ τὴν τοῦ πραγματικοῦ, ἐνδιδαιτώμενοι εἰς τὰ διανοήματα, τὰς κλίσεις καὶ τὰ ἔργα τῆς παναρχαίας ἐκείνης ἐποχῆς, καὶ προσπαθοῦντες ὅπως διὰ τῆς ἀκριβοῦς μελέτης καὶ ἀναλύσεως αὐτῶν τούτων τῶν Ποιημάτων, δυναθῶμεν νὰ ἐξάξωμεν ἐκ τῶν σπλάγγων αὐτῶν (ἐπειδὴ στερούμεθα ἄλλων πηγῶν), καὶ νὰ προσδιορίσωμεν ὅσον ἐνεστί τὰ κωδικοῦτα, ἐντὸς τῶν ὁποίων καὶ αὐτὸς ὁ Ποιητὴς ἐζη καὶ διέτριβε, λαμβάνων ἐξ αὐτῶν τὰς ἐμπνεύσεις του· διότι εὐκόλως ἐννοεῖ πᾶς τις πόσον συντείνει εἰς τὴν κατάληψιν οἰουδήποτε συγγραμματος ἢ ἐξοικειώσις μὲ τὴν ἱστορίαν τῆς παραγωγούσης αὐτὸ ἐποχῆς, ἢ καθολικὴ γνῶσις τῶν δοξασίων καὶ τῶν πεποιθήσεων, αἵτινες κατεῖχον καὶ ἐδῆσποζον τὸν συγγραφέα οὐχ ἥττον ἢ τοὺς συγχρόνους του.—Καὶ τῶντι ὁ μέγας Ποιητὴς, ὁ μέγας πολιτικὸς, ὁ μέγας φιλόσοφος, ἐν γένει δὲ ὁ μέγας ἀνὴρ εἶναι καὶ αὐτὸς τέκνον τῶν περιουσιολογῶν αὐτὸν περιστάσεων. Ὄθεν ὅσονδήποτε καὶ ἀν ὑποτεθῆ πρωτότυπος, ὅσονδήποτε καὶ ἀν ἐπενεργῆ διὰ τῆς μεγαλοφυΐας καὶ τῆς πλαστοουργικῆς τοῦ νοῦς του δυνάμεως ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του, δὲν δύναται ὅμως νὰ ὑπερπηδῆσῃ αὐτὴν, δὲν δύναται νὰ μὴν ἐπιρρεσθῆ μᾶλλον ἢ ἥττον ὑπ' αὐτῆς

ὡς πρὸς τὴν οὐσίαν τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν αἰσθημάτων του.

Τί λοιπὸν ἐδόξαζεν ὁ Ὀμηρὸς σύμφωνα μὲ τὸν αἰῶνά του περὶ τοῦ φυσικοῦ καὶ ἠθικοῦ κόσμου, τί περὶ ἀνθρώπου, τί περὶ οἰκογενείας, τί περὶ πολιτεύματος, τί περὶ θρησκείας; Ἴδου ὅ,τι ἀποτελεῖ τὸ πραγματικὸν μέρος τῶν Ὀμηρικῶν ποιημάτων. Ἴδου ὅ,τι ὀφείλομεν νὰ σπουδάζωμεν ἵνα εἰσδύσωμεν εἰς τὸν Ὀμηρικὸν τρόπον τοῦ διανοεῖσθαι καὶ αἰσθάνεσθαι.

Πρὸς διασάφησιν δὲ τῶν λεγομένων ἃς ἴδωμεν, χάριν πραγαδείματος, τίνες αἱ κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν δεσπόζουσαι δοξασίαι περὶ ἀνθρώπου ψυχολογικῶς τε καὶ ἠθικῶς θεωρουμένου, περὶ πολιτεύματος, καὶ περὶ θρησκείας.

Καὶ πρῶτον, τίς ὁ Ὀμηρικὸς τρόπος τοῦ θεωρεῖν ψυχολογικῶς τὸν ἀνθρώπον; Εἶναι βέβαια ἀντιθέτος τοῦ ἡμετέρου Χριστιανικοῦ· διότι, ἐνῶ ἡμεῖς λαλοῦντες περὶ τῆς μετὰ τὸ σῶμα καὶ τῆς ψυχῆς ὑπαρχούσης σχέσεως, τὴν μὲν ψυχὴν χαρακτηρίζομεν διὰ τῆς ἀντωνυμίας ἐγὼ, αὐτός, τὸ δὲ σῶμα ὡς τι ἐκτὸς αὐτῆς κείμενον, ὡς τι ἐξωτερικόν, ἀπεναντίας ὁ Ὀμηρὸς τὴν μὲν ψυχὴν περιγράφει διὰ τοῦ ἰδίου αὐτῆς ὀνόματος, τὸ δὲ σῶμα διὰ τῆς Ἀντωνυμίας αὐτός.

Ὄθεν ἐν ἀρχῇ τῆς Ἰλιάδος ἀναφέρει ὅτι, ἕνεκα τῆς τοῦ Ἀχιλλέως ὀργῆς, αἱ μὲν ψυχαὶ τῶν Ἡρώων προεπέμψθησαν εἰς τὸν Ἄδην, αὐτοὶ δὲ κατελείφθησαν σπαράγματα εἰς τοὺς κύνας καὶ τὰ σαρκόβόρα ὄρνεα. Ἐπομένως δὲ παρ' Ὀμήρου ἡ ψυχὴ δηλοῖ μόνον τὴν ἀναπνοὴν ὡς ὅρον τῆς ζωῆς, οὐδέποτε δὲ, ὡς παρ' ἡμῖν, τὸ πνεῦμα ἢ τὴν διανοητικὴν καὶ βουλευτικὴν ἀρχήν. Ἡ ψυχὴ, ὡς λέγει, διαμένει ἐν Ἄδου, ἀλλ' ὄχι τὸ πνεῦμα, ὅπερ οὐδαμῶς θεωρεῖ ὁ Ὀμηρὸς ὡςτι καθ' ἑαυτὸ καὶ αὐθύπαρκτον· καὶ ἡ περὶ τούτου δοξασία του εἶναι τοσοῦτον ὕλική ὥστε ἀποφαίνεται ὅτι οἱ ἐν Ἄδου στεροῦνται τῆς χρήσεως πνευματικῶν δυνάμεων, διότι στεροῦνται σώματος, καὶ ὅτι πρὸς ἀνάκτησιν ζωῆς πρέπει νὰ πῶσιν αἷμα.

Ἴνα δὲ καταστήσωμεν ἔτι μᾶλλον καταληπτὴν τὴν Ὀμηρικὴν ταύτην περὶ ψυχῆς δοξασίαν, παρατηρήτέον ὅτι οἱ δύο κυριώτεροι ὅροι τῆς ζωῆς, οὗς γινώσκει ἡ Ὀμηρικὴ ἐποχὴ, εἶναι ἡ ἀναπνοὴ καὶ τὸ αἷμα· κατὰ δὲ τὸν θάνατον ἡ ψυχὴ ἢ ἡ ἀναπνοὴ πορεύεται εἰς τὸν Ἄδην, τὸ δὲ αἷμα ὑπολείπεται ἐπὶ τοῦ ἀνω κόσμου ἐν τῷ σῶματι, ἢ ἐκ τῶν πληγῆς χύνεται κατὰ γῆς. Ὄθεν αἱ σκιά τινος ἀποθανόντων στεροῦνται αἵματος καὶ ζῶσι μόνον ἀφ' ἡμισείας, διότι δὲν ὑφίσταται εἰμὴ ὁ εἰς ἐκ τῶν δύο ὅρων τῆς ζωῆς, ἡ ψυχὴ, ἢ ἡ ἀναπνοὴ· ἐκλείποντος δὲ τοῦ αἵματος εἶναι ἀνευ σωματικότητος, ἀλλὰ μετὰ τῆς σωματικότητος ἐπανέρχεται τὸ πνεῦμα, ὅταν αἱ σκιά πῶσιν αἷμα, ὅταν τοῦτο προστεθῆ εἰς τὴν ψυχὴν. Οὕτως ἡ ψυχὴ Τειρεσίου τοῦ μάντεως τότε μόνον δύναται νὰ μαντεύσῃ, ἀφοῦ ἐπιεν αἷμα (Ὀδυσ. Α'. 96). Ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀγαμέμνωνος τότε μόνον ἀναγνώριζει τὸν Ὀδυσσεά,

ἀφοῦ ἐπιεν αἷμα (αὐτόθι, 387). Ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ μήτηρ τοῦ Ὀδυσσεῦς τὸν υἱὸν τῆς (αὐτόθι, 141).

Ἐκ τῶν εἰρημένων λοιπὸν ἔπεται ὅτι αἱ πνευματικαὶ ἐνέργειαι παριστάνονται μόνον ὡς ἰδιότητες καὶ δυνάμεις τοῦ ὅλου ἀνθρώπου, αἵτινες διαρκοῦσιν ἐν ὅρῳ θανάτου ἐξαρχνίζονται ὡς αὐτὴ ἡ ζωὴ. Ἡ σκέψις δὲν εἶχεν ἀκόμη τοσοῦτον προχωρήσει, ὥστε νὰ ἐννοῆ τὴν ζωὴν μετὰ θάνατον διακοῦσαν ὡς τι ἐνυπόστατον, ἀλλ' ἡ πίστις εἰς τὴν διάρκειαν τῆς ἐβασίλευτο ἐπὶ αἰσθητικῶν ἀντιλήψεων· διότι ἐπειδὴ ἡ ψυχὴ δὲν εἶναι ἄλλο τι εἰμὴ ἢ ἀναπνοὴ, ἀποθήσκοντος τοῦ ἀνθρώπου, ἢ ἐγκαταλείπουσα αὐτὴν πνεθὴ παρίσταται εἰς τὴν αἰσθησιν ὡς αἰτία τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου· οἰχομένης δ' ἐκείνης ἐναπολείπονται τὰ ἄλλα μέρη τοῦ σώματος. Ὄθεν εἰεῖνη μόνη διαρκεῖ εἰς τὸν Ἄδην, ἀλλ' ὡς φάσμα καὶ εἶδωλον διατηροῦν μόνον τὴν ἐξωτερικὴν μορφήν καὶ τὸ σχῆμα τοῦ πρόην πραγματικοῦ ἀνθρώπου. Οὕτω π.χ. ὁ Πάτροκλος ἐμφανίζεται εἰς τὸν φίλον τοῦ Ἀχιλλέου τοιοῦτος ὡς ἦν ζῶν κατὰ τὸ μέγεθος, τὸ σχῆμα, τὴν ὄψιν, τὴν φωνὴν καὶ τὰ ἱμάτια (Ἰλ. Ψ'. 63). Ὄτε ὁ Ὀδυσσεὺς καταβάς εἰς τὸν Ἄδην προσέφερε θυσίαν καὶ ἐπλησίασαν εἰς τὸ αἷμα πολλαὶ σκιά ἐμφανισθεῖσαι ὑπὸ τὴν προτέρην αὐτῶν μορφήν, ὡς νέοι, γέροντες κ.τ.λ. ὁ Ὀδυσσεὺς ἀναγνώριζει ἀμέσως τὴν μητέρα του, τὸν Ἀχιλλέα, τὸν Αἴαντα, κ.τ.λ. Τὸ εἶδωλον ἐπομένως εἶναι τὸ ἀπεικόνισμα, τὸ ὁμοίωμα τοῦ ἀληθινοῦ ἀνθρώπου. Ὁ λόγος δὲ τῆς πίστεως ταύτης βασίζεται ἐπὶ πάντῃ αἰσθητικῆς παραστάσεως, ἤτοι τὴν ἐξακολουθῆσιν τῆς ζωῆς δὲν ἠδύνατο τις νὰ ἐννοῆσῃ ἄλλως πως εἰμὴ ὡς συνέχειαν τῆς παρουσίας καταστάσεως· δὲν ἠδύνατο νὰ ἐννοῆσῃ τὴν ζωὴν εἰμὴ ὡς περιλειομένην ἐντὸς χώρου, καὶ ἐάν μέρος τι τοῦ ἀνθρώπου μέλλῃ νὰ διχρηθῆ, ἀνάγκη πᾶσα ἡ μορφή του νὰ ἦναι ἀνθρώπινος.

Μετὰ δὲ τὰς νύξεις ταύτας περὶ τῆς ψυχολογικῆς ζωῆς τοῦ Ὀμηρικοῦ ἀνθρώπου, ἐπιχειροῦντες ἤδη γενικὴν τινα σκιαγραφίαν τῆς ἠθικότητος αὐτοῦ καὶ τῆς φυσιογνωμίας τοῦ χαρακτῆρός του, εὐρίσκωμεν αὐτὸν μεριμῶντα περὶ τῶν ἰδίων οὐχ ἥττον ἢ περὶ τῶν κοινῶν ἀσχολούμενον εἰς τὰ τῆς γεωργίας, τῆς θαλασσοπολίας καὶ τοῦ πολέμου. Ἐπειδὴ δὲ ἐκ τῆς φιλοπονίας γεννᾶται ἡ ἀρετὴ, διὰ τοῦτο οἱ ἀπλοῖκοι τὰ ἦθη Ἑλλήνες περυστάωντων, εὐλιτρνεῖς καὶ πιστοὶ εἰς τὰς δοξασιὰς τῶν φιλόσοφων πρὸς τὸν οἰκογένειαν, φιλόξενοι, οἰκτιρμονες πρὸς τοὺς πάγχροντας, εὐσεβεῖς καὶ εὐγνώμονες περὶ τὰ θεῖα.

Πρακτοῦντες δὲ ἐγγύτερον τίνα τὰ ἰδιάζοντα χαρακτριστικά τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, τίνες αἱ ἀτομικαὶ αὐτῶν ἀρεταί, κατὰ πρῶτον μὲν ἀντιλαμβάνομεθα ὑψηλὸν βαθμὸν ἀνθρωπικοῦ χαρακτῆρος εἰς τὰς σχέσεις μετὰ τῶν συζύγων, μετὰ τῶν γονέων καὶ τέκνων, μετὰ τῶν δεσποτῶν καὶ δούλων, μετὰ τῶν φίλων καὶ ξένων. Ἄς ἀναγνώσῃ τις τὴν ἀ-

γοῦσι πολλάκις αὐθαίρετως, καὶ ὄχι κατὰ τὰς ἰπαγορεύσεις τοῦ δικαίου καὶ τοῦ πρέποντος. Οἱ ἄρχαιοι Ἕλληνας ἐδημιούργησαν τὸν κόσμον τῶν θεῶν τῶν κατ' εἰκόνα τοῦ ἰδίου αὐτῶν βίου. Ὅθεν οἱ Ὀμηρικοί θεοὶ δὲν εἶναι οὔτε ἠθικοπολιτικαὶ ἀλληγορίαι ὡς οἱ τῶν Περσῶν, οὔτε σύμβολα τῶν φυσικῶν δυνάμεων, ὡς οἱ τῶν Αἰγυπτίων, ἀλλὰ χαρακτηριστικῆς ζῶντες, ἄτομα καὶ ταῦτα, ὄχι ὡς ὁ Βράμα τῶν Ἰνδῶν, βεβυθισμένα εἰς τὴν θεωρίαν τοῦ ἑαυτοῦ τῶν, ἀλλ' ἀδιακόπως ἐνεργοῦντα καὶ στενώτατα συνδεόμενα μετὰ ζῶντων ἀνθρώπων, μεθ' ὧν ἔχουσι κοινὰς ἀπάσας τὰς σωματικὰς καὶ ψυχικὰς ιδιότητας.

Ἐντεῦθεν λοιπὸν ἐξηγεῖται καὶ τὸ κράτος τῶν θεῶν ἐπὶ τὰ τῆς φύσεως καὶ τῶν ἀνθρώπων. Δὲν εἶναι οἱ δημιουργοὶ τῆς φύσεως, δὲν εἶναι ἡ ἀρχικὴ πηγὴ, ἐξ ἧς περήθησαν πάντα τὰ ὄντα, ἀλλὰ μόνον οἱ δεσπότες καὶ κύριοι αὐτῶν, συνεπεῖα ὄχι μιᾶς ἀπολύτου θείας ἀρχῆς, ἀλλὰ τῆς φυσικῆς καὶ ψυχικῆς τῶν κραταιᾶς ἀτομικότητος· ἀλλὰ τοιοῦτον κράτος ἐπὶ τῆς φύσεως τοσούτω μᾶλλον ὄφειλεν ὁ Ὀμηρικὸς ἄνθρωπος ν' ἀποδώσῃ εἰς τοὺς θεοὺς, ὅσα ὀλιγώτερον αὐτὸς ἠδύνατο νὰ ἐξηγήσῃ τὰ αἰνιγματώδη φαινόμενα καὶ τὰς μεταμορφώσεις τῆς φύσεως. Τὰ ἐν τῇ φύσει ἐνεργοῦντα αἷτια τοῦ ἦσαν ἀγνωστα, ἐπομένως δὲ ἄλλο τι εἰς αὐτὸν δὲν ἐναπελείπετο εἰμὴ νὰ ἐννοήσῃ κραταιᾶς ἀτομικότητος, ὡς κεχωρισμένας μὲν ἀπὸ τῶν φυσικῶν φαινομένων, ἀλλ' ἐπ' αὐτῶν ἐνεργοῦσας, καὶ νὰ τὰς παραστήσῃ κατὰ τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς του, μάλιστα δὲ κατὰ τὸ πνεῦμα μιᾶς φαντασιώδους ἐποχῆς. Εἰς τί δὲ συνίσταται ἡ δύναμις αὕτη καὶ ἡ ἐπιρροία τῶν Θεῶν ἐπὶ τῶν φυσικῶν φαινομένων καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου βίου; Τῆς μὲν φύσεως τὰ διάφορα ἀποτελέσματα δύνανται ὄχι μόνον νὰ ἐπιταχύνωσιν ἢ νὰ βραδύνωσιν, ἀλλὰ καὶ νὰ μεταμορφώσωσι. Τὴν δὲ δύναμιν ταύτην δεικνύει ὁ ποταμὸς Σιμόεις, ὅστις αἰφνιδίως ἀνατέλλει ἀμβροσίαν ἵνα βοσκῆσωσιν οἱ ἵπποι τῆς Ἥρας (Ἰλ. Ε'. 777)· καὶ ἡ Ἀθηνᾶ, κατ' ἐπιταγὴν τῆς ὁποίας βραδύνεται ἡ ἀνατολὴ τοῦ Ἡλίου πρὸς ἐπέκτασιν τῆς νυκτός, ἐν ἧ Ὀδυσσεὺς καὶ ἡ Πηνελόπη ἀναγνωρίζοντες ἀλλήλους κλαίουσιν (Ὀδυσ. Ψ. 241). Ἀλλ' οἱ θεοὶ κέκτληται τὴν δύναμιν καὶ τοῦ μεταμορφώσασθαι, ἵκανοὶ ὄντες ν' ἀπονέμωσιν εἰς τε τὰ ἔμψυχα καὶ ἄψυχα ὄντα ιδιότητας αἰτινες οὐδόλως αὐτοῖς ἀνήκουσιν ἐκ φύσεως. Ἡ Ἥρα χορηγεῖ εἰς τὸν ἵππον τοῦ Ἀχιλλέως τὴν δύναμιν τοῦ λαλεῖν καὶ μαντεύειν (Ἰλ. Τ. 405). Καὶ αὐτὸν τὸν σωματικὸν ὀργανισμὸν ἰσχύει ἡ θεία βούλησις νὰ μεταπλάτῃ καὶ νὰ μετασχηματίσῃ. Οὕτω π. χ. ἡ Ἀθηνᾶ ἀποκαθιστᾷ τὸν Ὀδυσσεῆ ὑψηλότερον τὸ ἀνάστημα καὶ παχύτερον, καὶ κατὰ διαταγὴν αὐτῆς φύονται ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του οὐλαὶ κόμαι ὅμοιαι μὲ ὑακίνθινον ἄνθος (Ὀδ. Ζ. 229). Μόλις τὸν ψαύει μὲ τὴν ῥάβδον τῆς καὶ τὸν μετατρέπει εἰς γέραντα, κατόπιν δὲ τὸν ἐπαναφέρει εἰς τὴν προτέραν αὐτοῦ ὄρμαιον μορφήν (Ὀδ. Ν. 427, Η. 172, 454).

Ἐκ ταύτης δὲ τῆς ἰσχύος ἦν οἱ θεοὶ ἐξουσιάζουσιν ἐπὶ τῆς φύσεως καὶ τοῦ ἀνθρώπου, ἔπεται ὅτι θεωροῦνται ὡς οἱ ὀδηγοὶ καὶ οἱ αἷτιοι τῆς τύχης τῶν πολιτειῶν τῶν λαῶν καὶ τῶν ἀτόμων, ἐνθα τὰ πάντα ἐξαρτῶνται ἐκ τῆς βουλῆς καὶ τῆς θελήσεως ἐκείνων καὶ εἰς ἐκείνους μόνους ἐναποθέτουσιν οἱ ἦρωες τὰς ἐλπίδας τῆς νίκης (Ἰλ. Ζ. 526), καὶ ἐν τῇ Ἰλιάδι παριστάνονται τὰ ἀποτελέσματα τῆς τῶν βασιλέων ἐρίδος, ὁ θάνατος τοσούτων ἠρώων ὡς ἐκπλήρωσις τῆς βουλῆς τοῦ Διὸς. Διευθύνουσι δὲ καὶ διέπουσι τὰς τύχας τῶν ἀτόμων οὐχ ἦττον ἢ τὰς τῶν λαῶν· διότι εἰς τοὺς θεοὺς ὀφείλει τὸ ἄτομον τὴν σωματικὴν καὶ τὴν πνευματικὴν του ὑπαρξιν. Οἱ θεοὶ ἀνέθρεψαν τὸν Τηλέμαχον ἀνδρωθέντα κατὰ χάριν τοῦ Ἀπόλλωνος (Ὀδ. Ε. 175. Τ. 86). Σωματικὰ καὶ πνευματικὰ πλεονεκτήματα εἶναι δῶρα τῶν θεῶν. Ὁ Ἀπόλλων χαρίζει εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὸ δῶρον τῆς μαντείας (Ἰλ. Α'. 72). Ἡ Ἄρτεμις διδάσκει τοὺς θνητοὺς τὴν κυνηγετικὴν (Ἰλ. Ε'. 51). Ἡ Ἀθηνᾶ τὴν τεκτονικὴν (Ἰλ. Ε'. 61). Ὁ Ζεὺς καὶ ὁ Ποσειδῶν παντοίας ἵπποσύνας (Ἰλ. Ψ'. 307), ὁ δὲ δεῦτερος καὶ τὴν θαλασσοπλοῖαν (Ὀδ. Η'. 35). Τὸ ἄδειν εἶναι δῶρον τῆς θεότητος καὶ οἱ διδάσκοντες αὐτὸ εἶναι ὁ Ἀπόλλων καὶ αἱ Μοῦσαι (Ὀδ. Θ'. 44. 480. 488). Ἄντι νὰ λέγηται ἡ ὥδῃ καὶ αἱ τέχναι εἶναι φυσικὴ δεξιότης ἢ ἐπίκτητος ἱκανότης, ὁ Ὀμηρικὸς κόσμος τὰς ἀποδίδει εἰς τὸ θεῖον. Μεγαλοφυῶν, εὐφυῶν καὶ ἐπίκτητον ἱκανότητα δὲν ἀναγνωρίζουσι, τὰ πάντα εἶναι ἀμεσον ἀποτελέσματα τῶν θεῶν. Πᾶν εἴ τι ἀγαθὸν ἢ κακὸν συμβαίνει εἰς τὸν ἀνθρώπον ἐκ θεοῦ προέρχεται. Ἡ Ἑλένη λέγει (Ὀδ. Δ'. 237) αὐτὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακὸν τὰ δίδει ὁ Ζεὺς· δύνανται γὰρ ἅπαντα. ὃ

Ἄλλ' ὁ Ὀμηρικὸς ἄνθρωπος, καθὼς ἀναγνωρίζει ὑπεράνω τῆς ἀτομικότητος του ἄλλην τινὰ ὑψηλοτέραν, ἧτις εἶναι τὸ θεῖον, εἰς ὃ ἢ βούλησις καὶ αἱ πράξεις τῶν ἀνθρώπων ὑπέκουσιν, οὕτω πιστεύει ὅτι μέλλει νὰ ὑπάρχῃ καὶ ἄλλη τις ἐπι-ὑψηλοτέρα δύναμις, προϊσταμένη ὄχι μόνον τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ τῶν θεῶν, ἧτις περιορίζει καὶ τούτων τὸ αὐθαίρετον. Ἡ ἐπικρατοῦσα αὕτη δύναμις προϊσταται ὡς εἰμαρμένη, Αἴσα ἢ Μοῖρα ὅπισθεν τῆς τῶν θεῶν ἐνεργείας. Καθὼς δὲ οἱ ἄνθρωποι διστάζοντες περὶ τινος μελετωμένης ἐπιχειρήσεως ἂν ἦναι δικαία καὶ ὀφέλιμος ἢ ὄχι, συμβουλεύονται τοὺς θεοὺς εἴτε διὰ τῶν χρηστηρίων, εἴτε δι' ἄλλων τινῶν σημείων, οὕτω καὶ ὁ Ζεὺς διστάζων ἂν μέλλῃ νὰ πράξῃ τι ἢ ὄχι λέγεται ὅτι ἐρευνᾷ τὸν ὑπέρτατον νόμον, ὅπως γνωρίσῃ τί εἶναι πεπωμένον.

Ἐκ ταύτης τῆς ιδέας περὶ τινος μοιριαίας ἀποφάσεως δεσποζύσεως ἐπὶ τῶν θεῶν ἀνεπτύχθη ἡ δοξασιὰ περὶ τῆς θεᾶς Αἴσης καὶ Μοῖρας. Ἡ Αἴσα, ἧτις ἐτυμολογικῶς σημαίνει μέρος τῶν ὄλων, παρίσταται ὡς θεὰ μοιράζουσα εἰς ἕκαστον ἀνθρώπον ἅμα γεννηθῆ ὅ, τι μέλλει νὰ πάθῃ. (Ἰλ. Γ'. 127. Ὀδ. Η'. 197). Οὕτω δὲ καὶ Μοῖρα, κατὰ τὴν αὐτὴν ἐτυμολογίαν τῆς λέξεως, σημαίνει τὸν ἀναπό-

δραστον θάνατον ἑκάστου ἀνθρώπου. Ὁ Ἀπόλλων λέγει εἰς τὸν καταδιώκοντα αὐτὸν ἕκτορα ὅτι δὲν δύναται νὰ τὸν φονεύσῃ, διότι δὲν εἶναι μόρσιμος. Ὅθεν ἡ Αἴσα καὶ ἡ Μοῖρα δεσπόζουσιν ἐπὶ τε τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν θεῶν, οὐδὲ δύναται τις ν' ἀντιστῆ εἰς τὰς ἀποφάσεις των. Οὐδεὶς, λέγει καὶ ὁ Ἡρόδοτος (Β. Ι. 94), δύναται νὰ ὑπεκφύγῃ τὸ ἄπαξ ὑπὸ τῆς μοῖρας προσορισθῆν, οὐδ' αὐτὸς ὁ θεός. Τὸ ἀδυσώπητον τῆς τῶν ἀνθρώπων Μοῖρας φαίνεται ζωηρότατα εἰς τὸν ἀποχωρισμὸν τοῦ ἕκτορος ἀπὸ τῆς Ἀνδρομάχης (Ἰλ. Ζ.) ἐκφράζοντος ἀπροκαλύπτως τὰ λυπηρότερα προαισθήματα, ἅτινα στιγμιαίως λησμονήσας εὐχεται πρῶτον, ὅπως ὁ υἱὸς του καταστῆ μίαν ἡμέραν ἐνδοξος καὶ κραταιᾶς βασιλεὺς τῶν Τρώων· κατόπιν δὲ ὑπομιμνήσκει τὴν σύζυγόν του τὰ τῆς Μοῖρας χωρὶς τὴν ἀπόφασιν τῆς ὁποίας οὐδεὶς θέλει τὸν προπέμψῃ εἰς τὸν Ἄδην, ἀλλ' ἀπ' ἐτέρου οὐδεὶς θνητὸς δύναται νὰ τὴν ὑπεκφύγῃ.

Ἐκ ταύτης δὲ τῆς πίστεως εἰς τὸ ἀδυσώπητον καὶ ἀμετάτρεπτον τῆς μοιριαίας ἀποφάσεως ἐξηγεῖται διατί ὁ Ὀμηρικὸς ἄνθρωπος οὐδέποτε προσφέρει δεήσεις ἢ θυσίας εἰς τὴν εἰμαρμένην. Καθ' ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὴν σχέσιν τῆς Μοῖρας καὶ τῆς Αἴσης πρὸς τοὺς θεοὺς, εἶναι φανερὸν ὅτι αὐταὶ ἀπολύτως δεσπόζουσαι ἵστανται ὑπεράνω τῆς τῶν θεῶν βουλήσεως· διότι, ἐὰν οἱ θεοὶ ἐγίνωσκον ὅτι ἡ βούλησις τῆς Μοῖρας δὲν ὑπερέχει τῆς ἰδίας αὐτῶν, οὐδέποτε θὰ ἐφαίνοντο συμμορφούμενοι καὶ ὑπέκουντες εἰς αὐτὴν ἐν καιρῷ τῆς δυσαρτελείας καὶ τῆς λύπης των (Ἰλ. Γ'. 127). Αὕτη δὲ ἡ ἐκ τῆς Μοῖρας ἐξάρτησις τῶν θεῶν διαδηλοῦται σαφέστατα ἐν τῇ Γ'. Ῥαψῳδίᾳ τῆς Ὀδυσσεΐας, σ. 236, ἐνθα λέγεται, ὅτι οὐδὲ οἱ θεοὶ δύνανται ν' ἀποτρέψωσιν ἀπὸ τὸν υἱὸν τοῦ Ἄρεως τὴν Μοῖραν τοῦ θανάτου. Ὡσαύτως δὲ βλέπομεν καὶ τὸν Δία διανέμοντα τὴν μοῖραν τοῦ ἀνθρώπου οὐχ ὡς αὐτὸς βούλεται, ἀλλὰ κατὰ τὸν νόμον τῆς εἰμαρμένης· ὅπερ (ἐν Ἰλ. Θ. 69. X, 240) ἐκφράζεται διὰ τῆς χρυσῆς πλάστιγγος, ἐφ' ἧς σταθμίζει τὴν τοῦ θανάτου μοῖραν τῶν Τρώων καὶ τῶν Ἀχαιῶν τοῦ Ἀχιλλέως καὶ τοῦ ἕκτορος καὶ κατὰ τὴν ῥοπήν αὐτῆς ἀναγνωρίζει ἄλλοτριαν βούλησιν καὶ ἐνεργεῖ κατὰ ταύτην. Τέλος δὲ προσθετόν ὅτι ἡ Αἴσα καὶ ἡ Μοῖρα χαρακτηρίζονται καὶ εἰκονικῶς διὰ τοῦ ὀνόματος Κατακλωθῆς, καθὼς νήθουσαι τὴν κλωστήν, ἦτοι τὴν τύχην τοῦ ἀνθρώπου, ὄνομα ἀπαντῶμενον καὶ εἰς τὸν μεταγενέστερον μῦθον τῶν τριῶν Μοιρῶν, αἰτινες ὠνομάσθησαν Κλωθῶ, Λάχεσις καὶ Ἄτροπις.

Ἀλλ' οἱ θεοὶ καὶ τοὶ ἐκ τῆς Μοῖρας ἐξαρτῶμενοι, ἔχουσι ὅμως καὶ τι ἐνυπόστατον, σώζουσι καὶ τινὰ ἐλευθερίαν τῆς ἰδίας αὐτῶν βουλήσεως. Καθόλου δὲ εἰπεῖν, εἰς τοὺς Ὀμηρικούς θεοὺς παρατηρεῖται ὅτι καὶ εἰς τοὺς ἦρωας· διότι καθὼς οὗτοι, ἐνῶ ἕκαστος ὑπέκειναι εἰς τὰ νεύματα καὶ τὰς ἐμπνεύσεις τῆς προστατευούσης αὐτὸν θεότητος ἐνῶ εἶναι ὄργανον τῶν διαταγῶν ταύτης, συνάμα πράττουσι καὶ ἐνεργοῦσι κατὰ τὰς ἰδίας αὐτῶν πεποιθήσεις

καὶ φρονήματα, ὡσαύτως καὶ οἱ θεοὶ καὶ τοὶ ἀφ' ἑαυτῶν βουλευόμενοι καὶ ἀπραξιζόντες, καὶ τοὶ τὰ πάντα κατὰ τὸ δοκοῦν διέποντες, ὑπέκουσιν ὅμως καὶ αὐτοὶ εἰς τινὰ κραταιᾶν καὶ μυστηριώδη ἀνάγκην, ἀνάγκη γὰρ οὐδὲ θεοὶ μάχονται.

Ἐκ τοιούτων λοιπὸν ψυχολογικῶν, ἠθικοπολιτικῶν καὶ θρησκευτικῶν ἀρχῶν ἀρπύμενος τὰς ἐμπνεύσεις του ὁ Ποιητὴς, ὑπὸ τοιούτων δοξασιῶν καὶ αἰσθημάτων δικαιοφύμενος, παρήγαγε τὰ ἀρχέτυπα αὐτοῦ Ποιήματα, ἅτινα ὑπὸ τὴν καλλιλογικὴν αὐτῶν ἐποψὴν θεωρούμενα δύνανται νὰ παραβληθῶσι μὲ τὸ ἠλιακὸν φῶς, οὐ τις αἱ ἀκτίνες περιέβαλψαν, ἐξωογόνησαν καὶ ἀνέπτυξαν τοσαύτας διαδοχικὰς γενεάς, τοσαύτας μυριάδας διανοιῶν, αἰτινες εἴτε ἀμέσως εἴτε ἐμμέσως, εἴτε ἐκ τοῦ σύνεγγος εἴτε πόρρωθεν, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον ἐκίρρέασθησαν καὶ πολυειδῶς διεπλάσθησαν ὑπὸ τῆς ἐκείνων δραστηρικῆς ἐπενεργήσεως.

Καὶ τῶντι τὰ Ὀμηρικὰ ποιήματα ἀποβαίνουσιν εἰς ἄκρον περισπούδαστα, ὄχι μόνον διὰ τὸ ὑλικὸν των, ὄχι μόνον διότι ἐν αὐτοῖς ἀνευρίσκειται ἡ πρώτη ἠλικία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, τὰ πρῶτα στοιχεῖα καὶ τὰ πρῶτα σπέρματα τοῦ κοινωνικοῦ καὶ πρακτικοῦ του βίου, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ εἶδος των, διότι ἀποκατέστησαν ὁ τύπος καὶ ὁ κανὼν τῆς Ἑλληνικῆς φιλοκαλίας· διότι ὁ Ὀμηρος θεωρεῖται δικαίως ὡς ὁ πατὴρ ὄχι μόνον τῆς Ἑπικῆς, ἀλλὰ καὶ καθόλου παντός εἶδους ποιήσεως ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, πάσης περαιτέρω γλωσσολογικῆς καὶ γραμματολογικῆς μορφώσεως.

Ὅθεν ἵνα κρίνωμεν δεόντως καὶ περὶ τῆς ἀξίας τῆς καλλιλογικῆς σπουδῆς τῶν Ὀμηρικῶν ποιημάτων, ἀνάγκη νὰ ἐπιστήσωμεν τὴν προσοχήν μας εἰς τρία τινὰ κύρια χαρακτηριστικὰ αὐτῶν, τὸ ὕφος, τὴν πρᾶξιν καὶ τοὺς χαρακτῆρας τῶν ὑποκειμένων, χαρακτηριστικὰ, ὧν ἡ ὅσον ἐνεσσι βᾶθυτέρα μελέτη καὶ λεπτομερεστέρα ἀνάλυσις φέρει ὡς ἀποτέλεσμα εἰς τοὺς νέους τὴν στόμωσιν καὶ ὀξύτητα τῆς αἰσθητικῆς αὐτῶν κρίσεως.

(Ἐπετεῖ τὸ τέλος.)

ΜΑΝΩΛΗΣ.

Βλαχικὴ παράδοσις τοῦ II' αἰῶνος.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.)

—ooo—

Λαμπρὰ καὶ πολυπληθὴς συνοδία συνέρχεται παρὰ τὰς ὄχθας ποταμοῦ, πληθὺς δὲ ἰσχυρῶν μεγίστων περιστοιχίζει εὐλαβῶς ἀρχηγόν τινα, ὅστις, διὰ τοῦ ὕψους τοῦ ἀναστήματος καὶ τῆς ἀββενωπῆς ἐκφράσεως τοῦ προσώπου του, φαίνεται ἄξιος νὰ ἀρχῇ πανταχοῦ. Μεταξὺ δὲ τοῦ συνοδευόντος αὐτὸν πληθους διακρίνονται καὶ ἐννέα τεχνίται, ὑπακούοντες ἐπίσης εἰς ἕνα ἀρχηγόν, εὐκόλως ἐπιβάλλοντα αὐτοῖς θέλησιν διὰ τῆς ὑπεροχῆς τῶν γνώσεων καὶ διὰ τῆς πολυχρονίου πείρας του:

Ὁ ποταμὸς οὗτος, ὅστις κυλίνει τὰ ὕδατά του ἀναμέσον ἐρήμου χώρας, χυνόμενος ὡς καταρράκτης καὶ ἐπιπίπτων μετ' ἀκαθάρτου ὀσμῆς ἐπὶ ἀποτόμων βράχων, φθειρομένων καὶ ἀκονιζομένων ὡς ἐκ τῶν παραφορῶν του, ἵνα ἀναλάβῃ μακρότερον ῥοὴν ἤσυχον, ὁ δὲ μὲν ἡσυχάζων ὅτε δὲ ἐπαναστατῶν ὡς εἰ εἶχεν ἀνθρωπίνην ζωὴν, θέλησιν, ἀνυπομονησίαν καὶ ὑποταγὴν, εἶνε ὁ Ἄργης, ὁ δὲ τόπος θν διατρέχει, ἡ χώρα ἡ καλουμένη *Μικρὰ Βλαχία*. Ὁ ἡγεμὼν, τὸν ὅποιον περιστοιχίζουσι παρῖπυόντες ἀνδρεῖοι ἀξιοματικοί, εἶνε *Ροδόλφος ὁ Μέλας*, θεμελιωτὴς καὶ κυριάρχης τῆς χώρας· ἡ λαμπρὰ δὲ αὐτῆ ἐριππος συνοδία εἶνε ἱερὰ ἐκστρατεία, διότι ὁ ἡγεμὼν ταξειδεύει ζητῶν νὰ εἴρῃ κατάλληλον μέρος, ὅπου νὰ καθιερώσῃ διὰ τῆς καθιδρύσεως μοναστηρίου ἀπαρχιλλοῦ κατὰ τὴν ὠραιότητα καὶ τὰ πλοῦτ'· καὶ διὰ τοῦτο μεταξὺ τῆς συνοδουσίας αὐτὸν εὐγενεῶς θεραπείας διακρίνονται καὶ ἐννεὰ κτίσται μετὰ τοῦ μαστόρου ὄλων τῶν μαστόρων *Μανώλη*, ὅστις κατέστη τὸσον περιδοξός.

Καὶ ἰδοὺ εἰς τὴν στροφήν μιᾶς ὁδοῦ ὁ ἡγεμὼν εὐρίσκειται ἐνώπιον ποιμένους, χαρίεντος μικροῦ ποιμένους, παίζοντος φαιδρότατα ἐπὶ τοῦ αὐλοῦ του *ντόνας* (ἐθνικὰ ἄσματα).

— Ὡραῖε ποιμὴν, τῷ λέγει ὁ *Ροδόλφος* σταματῶν· σὺ ὅστις τὸσάκις συχοανέθης καὶ πολὺ συχνὰ κατέβης μετὰ τοῦ ποιμνίου σου τὸ βῆμα τοῦ Ἄργητος, εἰπέ μὰς, παρετήρησές που μεταξὺ τῶν καταπρασίνων φυλλωμάτων τῶν λεπτοκαρυῶν πείχου μὲν θεμελιωθὲν καὶ κατεριπυμένον;

— Μάλιστα, *Πρίγκηψ*, ἀπεκρίθη ὁ ποιμὴν· ἤρξα τὸ τεῖχος τοῦτο ἐγκαταλειμμένον καὶ ἡμίκτηστον, καὶ οἱ σκύλοι ἰδόντες αὐτὸ ἀφῆκαν ὄρυγμους θανάτου.

— Καλὰ, λέγει ὁ ἡγεμὼν εὐχαριστήεις· ἄγωμεν· ἐκεῖ θέλει ἰδρυθῆ τὸ μοναστήριόν μου.—Καὶ ἡ συνοδία διευθύνθη πρὸς τὰ ἐκεῖ· ἅμα δὲ φθάσας ἐπροσκάλεσε τοὺς κτίστας καὶ τὸν *Μανώλην*, καὶ εἶπεν·

— Ἀκούσατε· ἐπιθυμῶ νὰ κατασκευάσετε ἐνταῦθα ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τούτων οἰκοδομητὰ τὸσον λαμπρὸν καὶ τὸσον ὠραῖον, ὥστε ὅμοιον αὐτοῦ νὰ μὴν εὐρεθῇ ποτὲ μεταξὺ τῶν ὑπαρχουσῶν μῆτε μεταξὺ τῶν ἐσομένων οἰκοδομῶν. Σὰς ὑπόσχουμαι δὲ πολλὰς γαίας καὶ θησαυροὺς καὶ τίτλους, οἵτινες θέλουσι ὡς προᾶξει εἰς τὸν βαθμὸν τῶν μεγιστάνων τῆς αὐλῆς μου· ὡς εἶδω τὸν λόγον μου, λόγον ἐστειμένον ἡγεμόνος, καὶ δύνασθε νὰ ἐμπιστευθῆτε εἰς τὰς ὑποσχέσεις μου. . . Περιμείνατε! μὴ μὲ εὐχαριστεῖτε ἀκόμη. . . Αἱ ὑποσχέσεις μου ἐκτελοῦνται πάντοτε, ὁ λόγος μου εἶναι ἱερός· πλὴν ἀνακαλῶ αὐτὸν πρὸς στιγμὴν διὰ νὰ σὰς εἴπω ὅτι, ἂν δὲν κατορθώσετε τὸ προσταχθὲν, θέλετε κτισθῆ ὅλοι ζωντανοὶ εἰς τὰ θεμέλια τοῦ μοναστηρίου, τὸ ὅποιον θέλουσι ἐπιχειρηθῆ ἄλλοι ἰκανώτεροί σας. Εἶπε καὶ ἐγένετο ἄρπεντος.

Ἡ φιλοδοξία καὶ ὁ τρόμος! εἶναι πάντοτε τὰ δύο κέντρα τοῦ ἀνθρώπου· οὕτω λοιπὸν οἱ κτίσται

ἐτοιμάζονται κατεσκευασμένως, κάμνουσι καταμετρήσεις, σκάπτουσι τὸ ἔδαφος καὶ ἐντὸς ὀλίγου χρόνου ὑψοῦται τεῖχος με μεγαλοπρεπεστάτας ἀναλογίας. Εὐχαριστηθέντες διὰ τὸν κόπον καὶ πρὸ πάντων διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῶν, κοιμοῦνται ὄνειροπολοῦντες τὰς γαίας, τοὺς θησαυροὺς, καὶ τοὺς τίτλους, οὓς ἡ ἐπιδοξία τῶν θέλει τοῖς χορηγήσει.

Ἡ πρώτη ἐπέρχεται, καὶ αἱ ὠραιὲ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου ἀρχίζουσι νὰ φωτίζουσι τὴν πεδιάδα καὶ τὰ ὕδατα τοῦ Ἄργητος· ἡ δρόσος τῆς αὐγῆς, ἡ ἐπιθυμία τοῦ νὰ ἐξκολληθῶσι τὸ διακοπῆν ἔργον διὰ νὰ ἀπολαύσῃσι πάλιν ἀπαραίτητον ἀνάπαυσιν ἐξυπνίζει τοὺς κτίστας· λαμβάνουσι τὰ ἐργαλεῖα καὶ σπεύδουσι ταχέως νὰ ἐπαναλάβωσι τὸ ἔργον τῶν.

Πλὴν ἀλλοίμονον! τὸ τεῖχος, τὸ ὠραῖον ἐκεῖνο τεῖχος, τὰ ἰσχυρὰ ἐκεῖνα καὶ στερεότατα θεμέλια, τὰ πάντα ἐν καιρῷ τῆς νυκτὸς, τὰ πάντα κατέβρευσαν, καὶ τὸ τὸσον καλῶς προχωρήσαν ἔργον δὲν εἶναι πλέον ἄλλο τι, εἰμὴ ἐκτεταμένον ἐρείπιον, τοσοῦτον μᾶλλον θλιβερόν καθίσσον εἶνε ὠραῖον! Πᾶν ὃ, τι ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ καταστρέφεται ἀφ' οὗ ἐξεπλήρωσεν ὅποιονδήποτε σκοπὸν ὠφελείας, παρὶστὰ θέαν ἥτις εἶναι μόνον μελαγχολικὴ· ἀλλ' οὐδὲν λυπηρότερον τῶν καταβρευσάντων λειψάνων πρὶν χρησιμεύσωσιν εἰς οὐδεμίαν ὑπηρεσίαν, ὅπως ἀνωφελῶν εἰς τὸ παρελθὲν καὶ μὴ καταλιπόντων οὐδὲ κἂν ἀναμνήσεις ὡς κληροδόμημα.

Ἄντι νὰ ἀπελπισθῶσιν, οἱ κτίσται ἐπανελάβον τὸ ἔργον· πλὴν καὶ δὲν παύουσι συλλογιζόμενοι τὸν φοβερόν *Πρίγκηπα*, ἀναπολοῦσι τὸν ἱερὸν λόγον του, καὶ ἐργάζονται τρέμοντες καὶ τρέμουσιν ἐργαζόμενοι. Τέλος εἰς διάστημα μιᾶς ἡμέρας, μιᾶς ἐκτεταμένης ἐαρινῆς ἡμέρας ἐπανώρθωσαν τὴν τρομερὰν ἐκείνην συμφορὰν, καὶ τὸ ἐσπέρας ἀνεπαύθησαν. Ὁ ἥλιος ἀνατέλλει τὴν ἐπαύριον καὶ ἐκ νέου φωτίζει τείχη καταβρευσάντα καὶ μετ' αὐτῶν τὴν ἀπελπισίαν τῶν τεχνιτῶν· ἀλλ' ἐν τούτοις ἐπαναρχίζουσι, διότι ὁ *Πρίγκηψ* ἔδωκε τὸν λόγον του· καὶ ὅταν ἀποτελειώσαντες ὑπάγωσι νὰ ἀναπαυθῶσι, δὲν ὄνειρεῦνται πλέον οὔτε θησαυροὺς οὔτε τίτλους, ἀλλὰ τὴν φορικτὴν τιμωρίαν ἥτις τοὺς περιμένει. Ἐξεγερθέντες δὲ, βλέπουσι πάλιν καταβρεῦσεν τὸ ἔργον αὐτῶν· καὶ τοῦτο συμβαίνει τετρακίς.

Τὴν τετάρτην νύκτα ὁ *Μανώλης* ἀποκοιμηθεὶς μὲ ὄλην τὴν καταβασανίζουσαν αὐτὸν ἐνδόμυχον θλίψιν, βλέπει παράδοξον καὶ τρομερὸν ὄνειρον· εὐθὺς δὲ ἐγείρεται καὶ προσκαλέσας τοὺς συντρόφους του· — Ἀκούσατε, λέγει, τί εἶδα εἰς τὸν ὕπνον μου· φωνή τις δὲν ἤξεύρω πῶθεν ἐξερχομένη μὲ ἐπληροφόρησεν ὅτι εἰς μάτην καταβάλλωμεν κόπους, καὶ ὅτι πᾶσα νύξ ἐπερχομένη θέλει καταστρέφει τὸ ἔργον ἐκάστης ἡμέρας, ἐνόσω δὲν τεγίσωμεν ζωντανὴν ἐντὸς τοῦ οἰκοδομηθήματος τὴν πρώτην γυναῖκα, σύζυγον ἢ ἀδελφὴν ἐνὸς ἐξ ἡμῶν, ἥτις αὐριον τὸ πρῶτ' ἤθελεν ἔλθει διὰ νὰ μὰς φέρῃ ζωτροφίας. — Ἡ ἐλπίς τῆς δόξης ἦν ἤθελε τοῖς χορηγήσει ἢ κατασκευῆ τοῦ μοναστηρίου, αἱ τιμαὶ καὶ τὰ πλοῦτ' ἄτινα ἐμελλον νὰ ἀνταμείψωσι τὸ

ἔργον τῶν, κατέπεισαν τοὺς τεχνίτας, καὶ ὠρῆσθησαν ὅλοι νὰ τεγίσωσι ζωσὴν τὴν πρώτην γυναῖκα σύζυγον ἢ ἀδελφὴν ὅποιονδήποτε ἐξ αὐτῶν, ἥτις τὴν πρώτην τῆς ἐπερχομένης ἡμέρας ἤθελεν ἔλθει πρὸς αὐτοὺς.

Ἡ ἡμέρα ἐπανερχεται τὸσον ὠραία καὶ τὸσον φαιδρὰ ὡς νὰ μὴν ἐμελλε νὰ φωτίσῃ καμμίαν δυστυχίαν· ὁ *Μανώλης* παρατηρεῖ μακρὰν μετ' ἀγωνίας· ὁ ὄρκος του τὸν καταβασανίζει· μυρία καταπολιερχοῦσιν αὐτὸν ἰδέαι· πλὴν ἤτο φιλοδοξός, καὶ ποτὲ δὲν ἤθελεν ἀρνηθῆ νὰ θυσιάσῃ τινὰ ὅποιονδήποτε διὰ τὴν ἀσφάλειάν του καὶ διὰ τὸ ἔργον του. Ἄλλως τε δὲν ἔχει πάντοτε ὁ ἀνθρώπος ἐτοιμοὺς ὠραιὰς προφάσεις διὰ νὰ ἐνδύῃ τοὺς λόγους ὅταν ἦνε γυμνοί; ὅχι ὡς ἀποβλέπων εἰς τιμὰς καὶ πλοῦτι, ἔκαμε τὴν τρομερὰν ἐκείνην ὄρκον, ἀλλ' οὔτε διὰ νὰ σώσῃ τὴν ὑπαρξίν του· δὲν ἠείχετο ὅμως ποτὲ νὰ ἀφῆρ τὸ ἔργον τοῦ ἀτελειώτου, καὶ πρὸ πάντων δὲν ἠδύνατο νὰ ῥιψοκινδυνεύσῃ τὴν ὑπαρξίν τῶν συντρόφων του. Ὡς πρὸς τὴν ἐποψίν ταύτην θεωρουμένη ἢ υποχρέωσις ἦν ἀνέλαβε δόσας τὸν ὄρκον του, ἀπέβαινε χρέος του ἱερὸν· ἄλλως τε εἶνε ἀνθρώπινον τὸ νὰ ἐξαγοράζῃ τις πολλῶν ὑπάρξεις διὰ τοῦ θανάτου ἐνὸς μόνου, καὶ ἐντὸς ὀλίγου ὁ *Μανώλης* ἐνεπλήσθη ἡρωϊκῶν ἰδεῶν.

Πλὴν μ' ὄλας τὰς σκέψεις ταύτας ὁ *Μανώλης* μᾶλλον ἀνήσυχος, ἀναβαίνει ἐπὶ ὑψώματός τινος διὰ νὰ ρίψῃ μακρότερον τὸ βλέμμα· καὶ μετ' ὀλίγον διὰ νὰ ἰδῇ ἐπὶ ἀπώτερον ἀναβαίνει ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν ἰκριωμάτων τῆς οἰκοδομῆς, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ του περιφέρονται μετ' ἀγωνίας ἐπὶ τῶν πεδιάδων καὶ τῆς ὁδοῦ· μακρόθεν, πολὺ μακρὰν, σημείον τι διακρίνεται προχωροῦν πάντοτε· ποῖος σπεύδει νὰ φθάσῃ; εἶνε μία γυνή, ἥτις πρόθυμος καὶ προνοητικὴ φέρει εἰς ἐκείνην θν ἀγαπᾶ τὸ γεῦμα ἀπὸ πρώτας. Ἰδοὺ αὐτὴ πλησιάζουσα, ἐλαφρὸν ἔχει καὶ κατεσκευασμένον τὸ βῆμα. . . Ἄ! τώρα πολὺ καλὰ δύναται νὰ τὴν ἰδῇ τις, δύναται νὰ τὴν ἀναγνωρίσῃ — εἶνε ἡ *Φλώρα*, ἡ ὠραία *Φλώρα*, ἡ σύζυγος τοῦ *Μανώλη*, ἐκείνη ἦν ἀποκαλεῖται ἀγαπητὴν τῆς καρδίας του. . . . Τὸ πᾶν ἐγάθη ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμοῦς τοῦ *Μανώλη*, ὁ ἥλιος ἐκρύβη ἐντὸς αἰματηροῦ νέφους, καὶ ἀντὶ τοῦ φωτός καὶ τῆς θερμότητός του διεχύθη ψυχρὸν σκότος· γονυπετῶν δὲ συμπλέκει τὰς χεῖρας καὶ κράζει· «ὦ Κύριε καὶ Θεέ μου, ἄνοιξον τοὺς καταρράκτας τοῦ οὐρανοῦ! ρίψον ἐπὶ τῆς γῆς ἀφῆρτα ὕδατα! μετέβαλε τὰ βυάκια εἰς χεμαρῆρους καὶ τὴν πεδιάδα εἰς λίμνην! . . . Ὁ πολυεὐσπλαγχνε Κύριε, κάμε ὥστε ἡ γυνή μου νὰ μὴν ἡμπορέσῃ νὰ ἔλθῃ ἐδῶ!» Βέβαια ὁ Θεὸς εἰσέκουσε τὴν δέησίν του, διότι παρευθεὶς νερὴν ἐκάλυψαν τὸν ἥλιον, καὶ βροχὴ καταπίπτει ἐρχομένη ὡς καταρράκτης· ἀλλ' ἡ *Φλώρα* ἐξακολουθεῖ τὴν ὁδοπορίαν· ὁ σύζυγός της τὴν περιμένει, τί πρὸς αὐτὴν τὰ ἐμπόδια; μ' ὄλην τὴν βαγδαίαν βροχὴν, ἥτις μετέβαλε τὰ βυάκια εἰς χεμαρῆρους καὶ τὴν πεδιάδα εἰς λίμνην, αὐτὴ πλησιάζει, καὶ ὁ *Μανώλης* ὅστις τὴν βλέπει προσ-

πίπτει· πάλιν καὶ ἐνώπιον τὰς χεῖρας κράζει· «ὦ παντοδύναμε Θεέ μου, ἐξαπόστειλον ἕνα ἰσχυρὸν ἄνεμον ὅστις λυγίσει καὶ ξεριζώνει τοὺς πλατάνους, καὶ φέρει ἄνω κάτω τὰ ὄρη, καὶ ἀνάγκασον τὴν γυναῖκά μου νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν κοιλάδα!» Ὡς εὐθὺς δὲ ὁ ἄνεμος ἀπολύεται, μυκάται εἰς τὰ δάση, ἐκρίζονε τὰς πλατάνους, σνταράσσει τὰ ὄρη· ἀλλ' ἡ *Φλώρα* κατεσκευασμένοι βήμασι προσπαθεῖ νὰ φθάσῃ τὸν σύζυγόν της, καὶ ὄλονεν προχωροῦσα φθάνει εἰς τὸ ὀλέθριον τέρμα τῆς ὁδοπορίας της.

Τότε οἱ κτίσται, οἱ ἐννεὰ κτίσται, φρίττουσιν ἰδόντες αὐτὴν, πλὴν φρίττουσιν ἀπὸ ἐνδόμυχον χαρῶν, ἐνῶ ὁ *Μανώλης* λαμβάνων τὴν γυναῖκά του ἐκ τῆς χειρός· «Ἄκουσον, τῆ λέγει μετ' ἐγκαρδίου θλίψεως, ἀκούσον, φίλη τῆς καρδίας μου· σκοπεύομεν σήμερον νὰ διασκεδάσωμεν, χριόντες· σε τρέπον τινὰ ἐντὸς τοῦ τοίχου· ὅθεν στάσου ἀκίνητος ἐδῶ ὅπου σὲ στήνω.» Ἡ *Φλώρα* γελᾷ, καὶ μετὰ τὸν οὐράνιον γελῶτά της μειδιᾷ ἢ φύσις, γελῶσι τὰ ἄθη τῆς πεδιάδος· συγκατατίθεται δὲ, διότι ἡγάπα τὸν *Μανώλην*, καὶ ὑπακούει ἀνευ ἀντιλογίας διότι ἡγάπα ἐκ καρδίας· ἴσταται ἡσυχος, καὶ ὁ *Μανώλης* ἐκπέμπει βαρυαλγῆ στεναγμὸν· στεναγμὸν, ἀλλ' ἀρχίζει νὰ κτίξῃ τὸν τοῖχον, καὶ ὁ τοῖχος ἀναβαίνει ὄλονεν καὶ φθάνει εἰς τοὺς ἀστραγάλους τῆς *Φλώρας*, ἔπειτα εἰς τὰ γόνατά της. . . καὶ προχωρεῖ πάντοτε, ἕως οὗ κυριευθεῖσα ὑπὸ τρόμου παύει τοῦ νὰ γελᾷ κράζουσα· «*Μανώλη*, φίλτατέ μου *Μανώλη*! παῦσε τὸ σκληρὸν τοῦτο παιγνίδιον, διότι ὁ τοῖχος συσφίγγει καὶ συνθλά τὸ σῶμά μου.» Ἄλλ' ὁ *Μανώλης* σιωπᾷ, καὶ ὄλονεν κτίζει· ὁ τοῖχος ἀναβαίνει ἀκόμη καὶ περικλείει τὴν *Φλώραν* μέχρι ὀσφύος· τότε αὐτὴ παραπονεῖται πάλιν· «*Μανώλη*, ἀγαπητέ μου *Μανώλη*! παῦσε πλέον, διότι ὀλίγον ἀκόμη καὶ θέλω παῦσαι τοῦ νὰ σὲ βλέπω! σὲ ἀγαπῶ καὶ εἰς τὴν θέλησίν σου ὑπέικων χάνομαι μόνον καὶ μόνον ἐξ αἰτίας σου, ὅστις λέγεις πάντοτε ὅτι με ἀγαπᾷς!» Ἄλλ' ὁ *Μανώλης* σιωπᾷ, ἐργάζεται· ἐνθαρρύνων δὲ αὐτὸς ἐαυτὸν συλλογίζεται ὅτι ἐντὸς ὀλίγου θέλει παῦσαι τοῦ νὰ ἀκούῃ τὰ παράπονα τὰ ὅποια σπαράσσωσι τὰ ἐνδόμυχα τῆς καρδίας του. Σπεύδει λοιπὸν ἐργάζεται καὶ ὁ τοῖχος καλύπτει τὴν *Φλώραν* μέχρι τῶν ὀφθαλμῶν, τέλος χάνεται ὅλος διόλου, καὶ μὲν ἀπομακρυνθεὶς ὁ *Μανώλης* τοῦ τοίχου, ἀκούει κλαυθμηρὰν φωνὴν γογγύζουσαν θλιβερῶς· «*Μανώλη*, ἀγαπητέ μου *Μανώλη*! ὁ τοῖχος με συσφίγγει καὶ ἡ ζωή μου χάνεται. . . .»

Ἡ ἡμέρα εἶνε ὠραιότατη καθ' ἣν ὁ *Πρίγκηψ* *Ροδόλφος ὁ Μέλας* ἔρχεται νὰ προσευχηθῆ εἰς τὸ ἱερὸν Μοναστήριον, ἀποπερτωθὲν ἐν τέλει καὶ προσφέρον εἰς ὄλων τοὺς ὀφθαλμοὺς· μεγαλοπρεπεστάτας ἀναλογίας ὠραιότητος καὶ λαμπρότητος· οἱ δέκα τέκτονες, καὶ μεταξὺ αὐτῶν ὁ *Μανώλης* πεφυσισμένοι ἀπὸ ὑπερηφάνειαν, ἐπερίμενον ἐπὶ τῶν ἰκριωμάτων ἰστάμενοι τὴν ἐπίσκεψιν, τοὺς ἐπαίνους καὶ τὴν ἀνταμοιβὴν τοῦ ἡγεμόνος, ὅστις ἅμα

ελλών και παρατηρήσας τὸ οἰκοδόμημα ἐκράξεν· «Βεβαίως, ποτὲ δὲν θὰ κατασκευασθῇ οἰκοδομὴ ὠραιότερα ταύτης, καθὼς και ποτὲ κυριάρχης δὲν θέλει κάμει ἐπίδειξιν τῆς ἰσχύος και τοῦ πλοῦτου του δι' ὠραιότερου ἔργου.» Ἄλλ' οἱ κτίσται ἐξημμένοι ἀπὸ ζῆλον, τῷ ἀπεκρίθησαν μεθριαμδικὸν ὕφος· «Γνώρισε, ὦ ἡγεμῶν, ὅτι εἰμεθα ἐδῶ δέκα τεχνίται με τοὺς ὁποίους κάνεις εἰς τὸν κόσμον δὲν ἐξισοῦται κατὰ τὴν ἐπιστήμην και τὴν τέχνην, και ὅτι εἰμεθα ἱκανοὶ νὰ κατασκευάσωμεν ἔργα ὠραιότερα τούτου.» Στραφεῖς δὲ ὁ Πρίγκηψ μετὰ κακεντρεχοῦς ὑποκειδιάματος, «Περιμεινάτέ με ἐκεῖ, τοῖς λέγει, θέλω καταβῆ διὰ νὰ ἐξετάσω τὰ θεμέλια τοῦ οἰκοδομήματος, και ἀναβάς θέλω σὰς ἐκθέσει τὰς παρατηρήσεις μου.»

Μόλις ὁ ἐκδικητικὸς πρίγκηψ κατέβη μετὰ σπουδῆς τοῦ ἰκρίωματος τὰς βαθμίδας, και με ἐν σημείον κατακρημνίσας αὐτὰ ἀπεμακρύνθη ἀφ' ἑαυτοῦ ἐκεῖ ὑψηλὰ τοὺς τεχνίτας· ἐννεὰ ἐξ αὐτῶν πειρῶνται νὰ καταβῶσιν, ἀλλὰ προσκόπτοντες κατακυλοῦνται και μεταμορφοῦνται εἰς ἀγάλματα· ὁ δὲ Μανώλης φρονιμώτερος, παρατηρήσας γλυφὰς τινὰς αἰτινας ἐξέχουσαι ἠδύναντο νὰ τῷ χρῆσιμεύσωσιν ὡς καταβάθρα, και ἐπιθυμῶν τὴν ἰδίαν του συντήρησιν ἀρχίζει νὰ καταβαίνει μετὰ προσοχῆς και προφυλάξεως· ἦτο δὲ ἐγγύς νὰ ἐπιτύχῃ, ὅτε αἰφνης γλυκεῖά τις φωνὴ ἀκούεται ἀπὸ τὸ βῆθος τοῦ ὑπ' αὐτοῦ κατασκευασθέντος μέρους τοῦ τοίχου λέγουσα παραπονετικὰ και εὐκρινῶς· — Μανώλη, ὦ μαστρο-Μανώλη, τὸ ψυχρὸν τείχος με καταθλίβει, τὰ ὀστά μου συντρίβονται και ἡ ζωὴ μου σβύνει... Τὴν ἀπρόοπτον ταύτην φωνὴν ἀκούσας ὁ Μανώλης ὠχρίσθ, συνταράσσεται και παρατηρεῖ ὀλοτρόγυρά του· ἀλλὰ κυριευθεὶς ὑπὸ σκοτοδινιάσεως πίπτει κατὰ γῆς, και ἡ θέσις ὅπου ἔπεσε μεταβάλλεται εἰς πηγὴν προχέουσαν ὕδωρ καθαρὸν, πικρὸν και ἀλμυρὸν... ὡς τὰ πικρὰ δάκρυα ἅτινα ἐχύθησαν ἐκεῖ, και μέχρι τῆς σήμερον ὑπενθυμίζουσαν τὰ ἀλγη και τὰς θλίψεις τῆς εἰς τὴν φιλοδοξίαν θυσιασθείσης Φλώρας.

Ἡ τοῦ Μανώλης παράδοσις εἶνε ἀξιοσημείωτος ὑπὸ διαφόρους ἐπόψεις· βραβίζεται πρὸ πάντων ἐπὶ δεισιδαιμονίας τινὸς σωζομένης ἀκόμη μέχρι τῆς σήμερον, καθ' ἣν ὁ Μολδοβλαχικὸς λαὸς πιστεύει ὅτι οὐδὲν μνημείον, οὐδεμίαν οἰκοδομὴ δύναται νὰ συμπληρωθῇ και νὰ διαρκέσῃ ἂν δὲν ἔχῃ τὸ θυμὰ τῆς· τὸ δὲ περιπλανώμενον ἐπὶ τῶν τειχῶν θυμὰ τοῦτο (ἅτινα ἐπὶ τέλους τῷ χρῆσιμεύουσι πάντοτε ὡς τάφος) ἐκφέρεται συνήθως ὑπὸ τὸ θηλυκὸν ὄνομα σταγίρ. Καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ἀκόμη οἱ κτίσται μετροῦσι με καλάμιον τὴν σκιάν διαβάτου τινός, και θέτουσι τὸ μέτρον εἰς τὰ θεμέλια τῆς οἰκοδομῆς, ἡμιπεπεισμένοι ὅτι ὁ διαβάτης ἐκεῖνος εἶναι θυμὰ ἀναπόφευκτον διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἔργου των, και ὅτι ὁ θάνατός του θέλει ἐπισυμβῆ μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἀπὸ τῆς πράξεώς των.

Ἄλλ' εἴαν ἀπὸ τὴν κατὰ γράμμα ἐννοίαν μεταβῶμεν εἰς τὴν συμβολικὴν, εὐρίσκομεν ὅτι τὸ εἰ-

δύλλιον τοῦτο και τοι γεννηθὲν κατὰ τὸν ἸΓ' αἰῶνα εἰς τόπον ἀπόκεντρον και εἰς ἐποχὴν πολλὰ ὀλίγον προκεχωρημένην εἰς φιλοσοφικὰς και ἀναλυτικὰς θεωρίας, ἀντιστοιχεῖ οὐχ ἥττον πρὸς τὸν ἡμέτερον ΙΘ' αἰῶνα, ὑποχειρίον ὄντα τοῦ ἐγωῖσμοῦ, τοῦ πλοῦτου και τῆς φήμης· ὁ Μανώλης θυσιάζων πρὸς ἀσφάλειάν του και διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἐπιχειρήσεώς του τὴν ζωὴν ἐκείνης ἦν μόνην ἀγαπᾷ ἐν τῷ κόσμῳ, μένων ὅλως διόλου κωφός εἰς τὰ παράπονά της και ζωηροτάτην ἔχων ἐπιθυμίαν νὰ παύσῃ νὰ τὴν ἀκούῃ, δὲν εἶνε ὁ τύπος ὃν δυνάμεθα νὰ εὐρωμεν μετὰ τῶν συγχρόνων μας; τούτέστιν ὁ τύπος τοῦ σκληροκαρδίου ἀνθρώπου, ὁσάκις πρόκειται νὰ υπερασπισθῇ τὰ συμφέροντα και τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ματαιότητος και τοῦ ἐγωῖσμοῦ του; Ἡ ἀγαπῶσα γυνὴ ἥτις ὑποβάλλει τὸ λογικὸν της εἰς τὴν τρυφερότητα τῆς ἀγάπης της, ἥτις ἀνεξέταστος παραδίδεται εἰς τὰς φαντασιοπληξίας ἐκείνου ὃν ἀγαπᾷ, ἥτις ἀποθνήσκει χωρὶς νὰ ἀγανακτήσῃ, χωρὶς νὰ κακολογήσῃ, και ἥτις ἀποβαίνει ἰσχυροτέρα διὰ τοῦ ἀδυνάτου παραπόνου της παρὰ διὰ τῶν μεγαλητέρων ἀρῶν και ὕβρεων, και ὑπομένει ἀγογγύστως πρὸς τιμωρίαν τοῦ ἐγωῖσμοῦ, διαγράφει με αἴσθημα τὸ ὁποῖον ἀδυνατοῦμεν νὰ ἐννοήσωμεν, αὐτὴν τὴν ἰδίαν μας ἐποχὴν καθ' ἣν και ἔλαβεν ἀρχὴν τὸ εἰδύλλιον τοῦτο.

Ἡ τελευταία πράξις τοῦ μικροῦ τούτου δράματος ἀποδεικνύει ὅτι ὁ ἄγνωστος ποιητὴς εἰς ὃν χρεωστῆται τὸ ἔπος τοῦτο, ἐγνώριζε τὰ δάκρυα, ἅτινα κατ' αὐτὸν μετεβλήθησαν εἰς πηγὴν ὕδατος πικροῦ και ἀλμυροῦ.

I. M. ΡΑΠΤΑΡΧΗΣ,

ΠΡΟΣΦΟΡΑ

εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τοῦ Ἑλληνικοῦ

Πανεπιστημίου.

—οοο—

Ὁ τῆς ἐν Μασσαλίᾳ Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας Ἀρχιμανδρίτης Κ. Καλλίνικος Κρεατσούλας προσήνεγκεν εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Ἑλληνικοῦ Πανεπιστημίου διὰ τοῦ Κ. Νικολάου Τσιγαρᾶ τὰ ἐπόμενα τρία βιβλία, ἦτοι·

1) Τὰς 7 Τραγωδίας τοῦ Σοφοκλέους μετὰ χειρογράφων σημειώσεων εἰς τὸ περιθώριον ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Α. Κοραῆ, κειμήλιον πολυτίμον εἰς τὴν Ἑλλάδα. Εἶθε και τὰ ἐπιλοιπα βιβλία τοῦ περιεχοῦς ἐκείνου ἀνδρός νὰ ἐκόσμουσαν τὴν βιβλιοθήκην τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου! Ἀλλ' ὁ περισώσας τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Κοραῆ Ἀρχιμανδρίτης Κ. Καλλίνικος Κρεατσούλας, ἐπόμενος τῇ διατάξει τῆς διαθήκης αὐτοῦ, ἐπέμψε ταῦτα εἰς τὴν σχολὴν τῆς

Χίου. Πάντες λοιπὸν οἱ θέλοντες νὰ ὠφελῶσιν ἐξ αὐτῶν δύναται νὰ τὰ εὐρωσιν ἐκεῖ. Συνιστῶμεν δὲ τοῖς περὶ τὴν φιλολογίαν ἀσχολουμένοις τὰς ἐπὶ Δίονος τοῦ Χρυσοστόμου χειρογράφους σημειώσεις ἐπὶ τοῦ περιθωρίου τῆς ἐκδόσεως τοῦ συγγραφέως τούτου, ἢ μετεχειρίζετο ὁ μακαρίτης Κοραῆς. Οὐχ ἥττον ὁ Κ. Κρεατσούλας δὲν ἐλησμόνησε και τὸ Πανεπιστήμιον ἡμῶν, και ἰδοὺ κοσμεῖ τὴν βιβλιοθήκην αὐτοῦ διὰ τοῦ εἰρημένου δώρου. Ἐλπίζομεν δὲ ὅτι ταχέως θέλει κοσμήσει αὐτὴν και διὰ πολλῶν ἄλλων πολυτίμων χειρογράφων τοῦ πατρὸς τῆς Ἑλληνικῆς νεολαίας, ὑπ' ὧν πλείστοι θέλουσιν ὠφελῶσθαι, και ταχέως θέλουσιν ἰδεῖ τὸ φῶς πεμπόμενα εἰς Ἀθήνας, και θέλουσι περιχύσει νέαν λαμπρότητα εἰς τὸ περιφανὲς ὄνομα τοῦ Κοραῆ, ἐνθ', εἴαν σταλῶσι και ταῦτα εἰς τὴν Χίον, ἢ ἐμπιστευθῶσιν εἰς δευτέρας χεῖρας, και ἡ ὠφέλεια ὀλιγωτέρα ἔσεται, και φόβος ἐντελοῦς ἀπωλείας μέγιστος ὑπάρχει.

2) Τὴν μετάφρασιν τῶν κανόνων και δογμάτων τῆς ἐν Τριδέντῳ συνόδου ὑπὸ Ματθαίου Δεβαρῆ τοῦ Κερκυραίου, ἐκδοθεῖσαν ἐν Ῥώμῃ ἀρηγ' (1583) εἰς 8ον, βιβλίον πολυτίμον και σπανιώτατον ὥστε δι' αὐτοῦ ὁ Κ. Κρεατσούλας ἀνεπλήρωσεν ἐν τῶν κενῶν τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Πανεπιστημίου, και

3) Τὴν φυσιολογικὴν ἡμιλίαν περὶ τοῦ ἐκυτὸν γινῶναι, ὡςθὺς διελέγεσθαι δηλαδὴ κατὰ γένος, ἀρετὴν και κακίαν, ἦσαν τὴν Ἠθικολογικὴν Γεωργίου Χρυσοβελόνη Χίου τοῦ ἱατροῦ, δημοσιευθεῖσαν ἐν Β. ἐννῆ 1802. Τὸ βιβλίον τοῦτο κατὰ τὸν Κ. Βρετὸν δὲν ὑπῆρχεν εἰς τὴν δημόσιον και τὴν τοῦ Πανεπιστημίου βιβλιοθήκην, και οὕτω πλουτίζεται και δι' αὐτοῦ.

Τὰ τοιαῦτα βιβλία εἶναι κειμήλια πολυτίμα, διότι δι' αὐτῶν και ὑπ' αὐτῶν βοηθούμενοι οἱ νέοι φιλόλογοι θέλουσι συγγράψαι τὴν ἱστορίαν τῆς φιλολογίας τῆς πατρίδος κατὰ τοὺς τέσσαρας αἰῶνας τῆς αἰσχροτέρας δουλείας τοῦ ἔθνους.

Εἶθε πάντες οἱ συμπολίται ἡμῶν νὰ μιμηθῶσι τὸ παράδειγμα τοῦ Κ. Κρεατσούλα και λοιπῶν τοιούτων Ἑλλήνων, και νὰ φροντίζωσι περὶ τῆς συλλογῆς και ἀποστολῆς σπανίων συγγραμμάτων εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Πανεπιστημίου!

Ὁ σεβάσιμος Ἀρχιμανδρίτης Κ. Κρεατσούλας δὲν ἀρκεῖται μόνον εἰς τὸ νὰ συναθροίξῃ και ν' ἀναγινώσκῃ τοὺς πολυτίμους θησαυροὺς τῶν πατέρων ἡμῶν, ἀλλὰ καταγίνεται και εἰς τὸ νὰ ἐρευνᾷ τὰ περὶ τοῦ βίου αὐτῶν, ὡς φαίνεται εἰς τὸ εἰρημένον ἀντίτυπον τῶν κανόνων τῆς ἐν Τριδέντῳ συνόδου, εἰς τὸ ὁποῖον εἶδομεν ἐπισυνημμένον και ἰδιοχειρῶς γεγραμμένον τὸν βίον τοῦ Δεβαρῆ, ὅστις ἀναμφιβόλως εἶναι προῖον τῶν διαφόρων ἀναγνώσεων αὐτοῦ. Πρὸς τιμὴν δὲ τοῦ ἀνδρός και πρὸς ὠφέλειαν τῶν ἀναγνώστων τῆς Παρθώρας παραθέτομεν αὐτὸν ἐνταῦθα. ἔχει δὲ οὕτως·

«Ματθαῖος ὁ Δεβαρῆς ἦτο Γραικὸς τὸ γένος, τὴν πατρίδα Κερκυραῖος. Ἐν ἡλικίᾳ ὀκτῶ ἐτῶν ἐλλῶν εἰς Ῥώμην, ἐδιδάχθη τὴν Ἑλληνικὴν παιδείαν ὑπὸ

Ἰωάννου τοῦ Ἀποκάρως, διδάσκοντος τότε ἐν Ῥώμῃ ἐν τῷ διὰ τοὺς Ἕλληνας συσταθέντι σχολείῳ ὑπὸ τοῦ δεκάτου Λέοντος, ὡς ἐν τῇ πρὸς τὸν ἸΓ' Γρηγόριον ἐπιστολῇ μαρτυρεῖ αὐτὸς οὗτος ὁ Δεβαρῆς λέγων· «Ἐν Ἑλλάδι μεν γενένημαι, ἐν Ῥώμῃ δὲ παιδιόθεν ἀνατέθηραμαι» (1).

«Οἱ μεγάλοι κόποι τοὺς ὁποίους κατέβαλε μεταφράσας ἐκ τῆς Λατινίδος εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν τοὺς κανόνας και τὰ δόγματα τῆς ἐν Τριδέντῳ γενομένης συνόδου διὰ προτροπῆς τοῦ ἸΓ' Γρηγορίου, δὲν ὠφέλησαν τοὺς ὁμογενεῖς τοῦ Ἑλλήνων, ὡς ἀγωνίζεται νὰ τοὺς καταπέσῃ με τὴν πρὸς τὸν ἸΓ' Γρηγόριον προσφωνητικὴν του, και με τὴν πρὸς τοὺς ἑκασταχοῦ Χριστιανώτους Γραικοὺς ἐγκύκλιον, δι' ἧς ἀποφαίνεται λέγων· «Ὅς γε (ἸΓ' Γρηγόριος) δὴ καθὼς ἀγαθὸ οἰκοδεσπότη πρέπει, οὐ μόνον τῶν ὑπομαζίων τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας τέκνων πρόνοιαν ἔχων, ἀλλὰ και τῶν ἀπογεγαλακτισμένων κηδόμενος, τὰ τῆς θεοπνεύστου ταυτησὶ συνόδου δόγματα, τοὺς κανόνας, φημι, και τὴν ἑκασταχοῦ πρεσβυτέρου αὐτῶν ἱεράν διδασκαλίαν, ἄλλοις τέ τισι Χριστιανῶν, ἀνατολικῶς ἔθνεσι, κατὰ τὴν ἐκάστην διάλεκτον, και δὴ και ἡμῖν κατὰ τὴν ἀρχαίαν ἡμῶν μεταπεφρασμένα διὰδίδωσιν, ὅπως ἐπειδὴ πραττομένοις οὐ παρεγίνεσθε τοῖς συνοδικοῖς γεγραμμένοις, κἂν γοῦν ἐντυγχάνοντες, ὠρελῆσθε κτλ. (Ὁρα σελ. 440. τῆς εἰρημένης ἐκδόσεως.)

«Οἱ ὁμογενεῖς τοῦ Ἑλλήνων χρεωστοῦν νὰ ὁμολογῶσιν αὐτῷ ἀπείρους χάριτας, οὐχὶ διὰ τὴν μετάφρασιν ταύτην, ἀλλὰ διὰ τοὺς κόπους, τοὺς ὁποίους κατέβαλε συντάξας τὸν πολυτίμον και πολὺ χρήσιμον πίνακα τῶν εἰς τὸν Ὀμηρον παρεκβολῶν τοῦ Εὐσταθίου εἰς τὴν Ἰλιάδα και Ὀδύσειαν.

«Ὁ πίναξ οὗτος, ὅστις δεικνύει, ὄχι μόνον τὴν πολυμαθειαν, ἀλλὰ και τὴν ὑπομονὴν τοῦ ἀνδρός, ἐξεδόθη πρῶτον μετὰ τῶν παρεκβολῶν τοῦ Εὐσταθίου ἐν Ῥώμῃ 1550. Περιέχει σελίδας ὑπὲρ τὰς 400 εἰς φύλλον τριῶν στηλῶν.

«Συνέγραψε και περὶ Μορίων διακόσις σχεδὸν ἔτη πρὸ τοῦ Ἀνανίου τοῦ Μοριολόγου. Ἐδημοσιεύθη δὲ τὸ σύγγραμμα μετὰ τὸν θάνατόν του ἐν Ῥώμῃ ὑπὸ τοῦ ἀνεψιῦ αὐτοῦ Πέτρου Δεβαρῆ 1588 εἰς 4^{ον}. Ἐκδόσεις τοῦ συγγράμματος τούτου μετὰ ταῦτα ἔγιναν πολλαί, ἀλλ' ἡ ἀρίστη, διὰ τὰς προσθήκας και διορθώσεις γενομένας ὑπὸ τοῦ ἐκδότου Ῥωσμάνου, εἶναι ἡ ἐν Λειψία γενομένη 1778 εἰς 8ον.

«Ἀπέθανε περὶ τὰ τέλη τοῦ ΙΓ' αἰῶνος, ζήσας περίπου 70 ἔτη. Ἀντίμειψε τοὺς κόπους αὐτοῦ ὁ Γ' Παῦλος με σύνταξιν ἐπὶ ζωῆς του, καταστήσας αὐτὸν διερρωτῆ τῶν Ἑλληνικῶν χειρογράφων τοῦ Βατικάνου.

«Ἐξεδόθησαν δ' ἑλληνιστὶ οἱ κανόνες και τὰ

(1) Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη κεῖται ἐν ἀρχῇ τῆς εἰρημένης μεταφράσεως τῶν κανόνων τῆς ἐν Τριδέντῳ συνόδου, και κατέχει τὸν ὄρον προοιμίου.

δόγματα ταύτης τῆς ἐν Τριδέντῳ συνόδου ἐν Ῥώμῃ 1583 εἰς 8^{ον}.

Ἐν Μασσαλίᾳ, πρώτῃ Οκτωβρίου 1841 ε.
 Ἀπονέμοντες λοιπὸν τὰς ὀφειλομένας εὐχαριστήσεις πρὸς τὸν Ἀρχιεπισκοπικὸν Κ. Κρατσούλα διὰ τὰς προσφορὰς τοῦ ταύτας, πεπεισμεθα ὅτι ταχέως θέλομεν λάβει ἀφορμὴν νὰ εἰπώμεν καὶ πλείω ἔτι περὶ τῆς φιλογενεῖς αὐτοῦ τιμῶντος τὸν κληρὸν μας ἐν Εὐρώπῃ, καὶ τιμωμένου καὶ αὐτοῦ παρὰ τε τοῖς ὁμογενεῖσι καὶ ξένοις διὰ τὰς ἀρετὰς, καὶ ἰδίως διὰ τὰς πρὸς τὸν πλησίον εὐποιίας του. Οἱ λόγοι τοῦ ἔθνους ἡμῶν ὀφείλουσιν αὐτῷ πολλὴν τὴν εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸν οὐχὶ μόνον διὰ τὰς ἀνω προσφορὰς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν περίσσειαν τῆς προτομῆς τοῦ Κοραΐ, ἥτις πρὸ ἐτῶν κοσμεῖ τὸ Πολυτεχνεῖόν μας, καὶ τὴν τῆς ἐν Χίῳ πολυτίμου Βιβλιοθήκης αὐτοῦ. Ἡ βιβλιοθήκη αὕτη ἐγκαταλειφθεῖσα παρὰ τῶν ἐκτελεστῶν τῆς διαθήκης του εἰς τὰς χεῖρας τῶν δανειστῶν του, ἐμελλε νὰ διαμελισθῇ καὶ πωληθῇ ἐπὶ δημοπρασίᾳ, ὅτε ἀγαθὴ τύχη διερχόμενος ἐκ Παρισίων ὁ Κ. Κρατσούλας ἔμαθε τὸ περιστατικόν, καὶ ἔσπευτε νὰ προλάβῃ τὸν διαμελισμὸν καὶ τὴν πώλησιν, ἀποτίσας τὰ ὀφειλόμενα. Τοιοῦτοτρόπως περιήλθεν εἰς χεῖράς του ἡ βιβλιοθήκη αὕτη· θέλων δὲ νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν τελευταίαν διατάξιν τοῦ ἀποθανόντος, ἐξαπέστειλεν αὐτὴν εἰς Χίον, πλὴν πολυτίμων τινῶν χειρογράφων, ἅτινα κάλλιστα ποιῶν ἐκράτησε παρ' αὐτῷ. Ὡς καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ πατρὸς τῆς Ἑλληνικῆς νεολαίας κοσμεῖ τὴν αἴθουσαν τοῦ ἀναγνωστηρίου τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Πανεπιστημίου, οὕτω πεπειθότες εἰς τὴν φιλογενεῖαν σοῦ Κ. Κρατσούλα, ἐλπίζομεν ὅτι θέλουσι κοσμήσει καὶ ταῦτα τὴν βιβλιοθήκην τῶν χειρογράφων, μεθ' ὧν καὶ ἡ Πεντάτευχος καὶ τὸ χειρόγραφον τοῦ Ζεβεῖρα, τὰ δωρηθέντα ὑπὸ τοῦ πενθουμένου σεβαστοῦ διδασκάλου καὶ φίλου Θ. Φαρμακίδου.

T.

ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ

ΕΝ ΒΡΟΥΝΣΒΙΓΩ.

—000—

Ἀσμένως καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο διεδράμομεν τὰ ἐν ταῖς γερμανικαῖς ἐφημερίαις περὶ συνελεύσεως τῶν Γερμανῶν φιλολόγων γραφέντα. Ἐραῖον δηλονότι ἐπεκράτησεν ἔθος ἤδη ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν, καθ' ὃ συνερχόμενοι οἱ φιλόλογοι καὶ γλωσσολογιστῆμονες τῆς Γερμανίας εἰς τινα πόλιν, βουλευόμενοι ἀπὸ κοινῆς περὶ διαφόρων τῆς ἐπιστήμης ζητημάτων. Ὁ σκοπὸς τῶν τοιούτων συνόδων ἐστὶ διττός, ἐπιστημονικὸς καὶ κοινωνικὸς. Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο συνεκροτήθη ἡ συνέλευσις ἐν Βρουνσβίγῳ. Καὶ κατὰ

μὲν τὴν πρώτῃν ἡμέραν ἤτοι τὴν 28 Σεπτεμβρίου Ν. Ἐ. ὁ πρόεδρος τῆς συνελεύσεως Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Γοττίνγης Κ. Σάουπε προσεγορεύσας κατὰ τὸ εἶδος πάντας τοὺς ἐν τῷ αὐτῷ συνηγμένους, ἀπήγγειλεν ἀμέσως μετὰ ταῦτα μακρὰν περὶ τῆς Προομηρικῆς θρησκείας (Yorhomeische Religion) πραγματείαν, ὡς πηγῆς τῶν ποιήσεων τοῦ Ὀμήρου καὶ Ἡσίοδου. Ὁ ρήτωρ διὰ πλείστης ὀξυνοίας ἐζήτησε τὴν οὐσίαν καὶ σημασίαν τοῦ μύθου, ὅστις, ὡς εἶκός, μεταβλήθη, ἐπειδὴ ἡ φυσικὴ σημασία ἀντικατέστη διὰ τῆς ἠθικῆς, ἔπειτα δὲ διὰ διαφόρων ἀποικίσεων ἢ μεταμorfosis τοῦ μύθου ἦν ἀναπόφευκτος. Καθόλου δ' εἰπεῖν αἱ τοῦ Πρελλέρου περὶ μυθολογίας θεωρίαι προσεπέλασαν πρὸς τὰς τοῦ Πέτερσεν. Ἐπειδὴ δ' ἐν τῇ εἰρημένῃ πραγματείᾳ εὗρεν οἰκτεῖον τόπον καὶ τὸ περὶ γενέσεως τῶν Ὀμηρικῶν ποιημάτων ζήτημα, ὃ λέγων ἐκπρόχθη ὑπὲρ τῆς γνώμης τοῦ Νιτσχίου, ἢ ὃ πολυμαθὴς οὗτος ἀνὴρ ἀνεπτυξεν ἐν ἰδιαιτέρῳ ἄρθρῳ α' Ὀδύσσεια, ἢ ἐκτυπωθέντι ἐν τῇ ἐγκυκλοπαιδίᾳ τῆς Ἄλλης (in der Halleschen Encyclopaedie). Οἰκοθεν δ' ἐννοεῖται ὅτι ἡ παραδοχὴ διεσκευασμένων χωρίων οὐδὲως ἀμφισβητεῖται ὑπὸ Πέτερσεν καὶ Νιτσχίου. Ἐν τῇ προμνησθείσῃ πραγματείᾳ ἐξετάσθησαν καὶ ὅλως ἐξαιρετικὰ ζητήματα, οἷον καὶ τὸ ἀεὶ γίνωσκεν ὁ Ἡσίοδος τὰ Ὀμηρικὰ ποιήματα; ἢ ὁ ρήτωρ ἀπάντησεν ἀποφατικῶς. Ὁ Ὀμηρος καὶ ὁ Ἡσίοδος κατ' αὐτὸν ἤρουντο ἀπὸ κοινῆς πηγῆς. — Μετὰ τὸν ἀξιόλογον τοῦτον λόγον, ὅστις ἐκίνησε τὸ διάφορον τῶν ἀκρατῶν, ὠμίλησεν ὁ ἐξ Ἀλτόρνης δόκτωρ Κιρχόφ περὶ φωνητικῶν σημάτων ἐν τῷ πρώτῳ χωρικῷ τῆς Ἀντιγόνης τοῦ Σοφοκλέους. Ὁ Κ. Κιρχόφ ἀνεχώρησεν ἀπὸ τῆς ὀρθῆς ἰδέας ὅτι ἔθνος, οἷον τὸ Ἑλληνικόν, ὅπερ προήγαγεν εἰς τειεῖότητα τὴν τέχνην καὶ ἐπιστήμην καὶ ἔσχε λεπτοτάτην καλλιαισθησίαν, πάντως εἶχε καὶ ἐν τῇ μετρικῇ σταθερὰν ἀναλογίαν ἀντιστοιχοῦσαν πρὸς τὴν ἐκάστοτε ἐκφραστῆαν ἔννοιαν. Ὁ Κ. Κιρχόφ φαίνεται ὅτι λίαν ἀσμένως κατέγινε πρὸς τὸν διαμελισμὸν τῶν ποιήσεων εἰς τοιαῦτα φωνητικὰ σχήματα. Τοιοῦτότροπον θεωρίαν ἐξέθηκεν ἄλλοτε καὶ περὶ Ὀρατίου ἐν τῷ Ῥηνικῷ Μουσείῳ τῆς φιλολογίας (in dem Rheinischen Museum fuer Philologie). Ἡ ἀρχαία μετρικὴ κατέστη νῦν ἀντικείμενον ἰδιαιτέρας σπουδῆς ἀντιπαρτασσόμενων διαφόρων συστημάτων ἐν τῷ εἶδει τούτῳ τῆς ἀρχαιομαθείας. Ἀλλὰ τῇ ὅλως νέᾳ ταύτῃ θεωρίᾳ τοῦ Κιρχόφ, τοῦ ἄλλως ἐμβριθέστατα μελετήσαντος τοὺς Ἕλληνας ποιητὰς, διαφωνοῦσιν οἱ φιλολογοῦντες. Δυστυχῶς ἀπέπληον πολλοὶ ἀπὸ τοῦ ἀκρατηρίου, ἐν ᾧ ἀπηγγέλλετο ὁ προμνησθεὶς λόγος. Πρὸ δὲ τοῦ γενικοῦ γεύματος ἐπεσκέφθησαν πλείστοι τὸν περιφανῆ μητροπολιτικὸν ναόν. οὗ ἡ ἔγερσις ἤρξατο μὲν ἐν ἔτει 1172 ἐπὶ Ἐρρίκου τοῦ Λέοντος, τὰ δ' ἐγκαίνια ἐγένοντο ἐν ἔτει 1188. Παρὰ τὰς ἀξιολόγους ἐπὶ τῶν τοίχων τοῦ ναοῦ τοῦτου ζωγραφίας ἀξιοθέατα ἐν αὐτῷ, εἰσι καὶ ὁ ἀνδριᾶς Ἐρρίκου τοῦ Λέοντος, καὶ ὃ

τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἐρμάννου ἀπὸ Ἰλδεσγέιμ, τασόμενος κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς Ἡ' ἑκατονταετηρίδος. Καὶ τοῦ Μουσείου οἱ ἄρθροι θησαυροὶ ἠνοίχθησαν πᾶσι τοῖς ξένοις. Περί τὴν 2 ὥραν μ. μ. ἤρξατο τὸ γεῦμα, καὶ ἐγένοντο κατὰ τ' ἀνάγκην παραδεδεγμένα προπόσεις ὑπὸ τοῦ προέδρου τῆς συνελεύσεως καὶ ἄλλων λογίων. Ἡ πανηγυρικὴ τράπεζα ἦν πολυάριθμος. Ἐπειδὴ δ' ἐγγὺς τοῦ θεάτρου ἐξεβράχη πυρκαϊά, ἀνεβλήθη ἡ πρὸς τιμὴν τῶν φιλολόγων ἐκλεχθεῖσα παράστασις τῆς Αἰμιλίας Γαλλότου, ποιήματος τοῦ Λεσσιγκίου. Ἐντεῦθεν τὸν τόπον τῆς συνελεύσεως, οἷον ἐπισημότερον γινόμενον, ἐπεσκέφθησαν πλείονες, ἃ τε τῷ θεάτρῳ παρακείμενον. Ἐκ τῶν κατὰ τὴν πρώτῃν ἡμέραν τῆς συνελεύσεως προσελθόντων φιλολόγων ἠριθμοῦντο καὶ οἱ πανεπιστημιακοὶ Καθηγηταὶ Fritsche τοῦ Ροστόκ, Caesar τῆς Μαρβούργης, Lange τοῦ Γείσεν, Hoffmann τῆς Βιέννης, ὁ Πρέλλερὸς ἑφορὸς τῆς ἐν Οὐμάρῃ βιβλιοθήκης, καὶ οἱ γυμνασιακοὶ Καθηγηταὶ Merklin τοῦ Δορπάτ καὶ Ahrends τοῦ Ἀνόβερ. Σημειωτέον δὲ, ὅτι ἐν ἀρχῇ τῆς συνεδριάσεως ὁ διευθυντὴς τοῦ ἐν Ἄλλῃ ὄρφανοτροφείου Eckstein ἐμνήσθη διὰ βραχείων τοῦ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐκμετρησάντος τὸ ζῆν Εἰρηναίου Φειρσίου, ὡς φιλολόγου ἐν γένει κατ' ἐξοχὴν ὡς μέλους τῆς συνελεύσεως. Προέτεινε δὲ ἕνα πρὸς ἀνάμνησιν τοῦ ἐξόχου τούτου λογίου χαραχθῆ νομισματόσημον, ὡς ἤδη ἐνεχαράχθη τοιοῦτον εἰς ἀνάμνησιν καὶ τοῦ Εἰρηναίου Ἰάκοβς καὶ τοῦ Γοδοφρείου Ἐρμάννου. Ἡ πρότασις ἔτυχε γενικῆς ἐπιδοκιμασίας.

Ἡ δευτέρα ἡμέρα τῆς συνελεύσεως, ἤτοι ἡ 29 Σεπτεμβρίου. Ὁ Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Γοττίνγης Ἐρνέστος Κούρτιος ἐξέφρασε τὴν εὐχὴν, ἵνα συλλεχθῶσιν εἰς ἐν ὄλον ὅσα ὁ Ὀδοφρείδης Μύλλερὸς, ὃ ποτὲ καιροῦ συνώδευσεν οὗτος εἰς τὴν χώραν ἡμῶν, ἔγραψεν ἐν διαφόροις φιλολογικαῖς ἐφημερίαις καὶ περιοδικαῖς συγγραμμάσι, καὶ ἀποτελέσσει τὸν τρίτον τόμον τῶν μικροτέρων αὐτοῦ συγγραμμάτων. Πρὸς τοῦτο ὑπεβλήθη τῇ συνελεύσει κατὰ τὸν πρὸς συνδρομὴν. Ὁ ρήτωρ ἔδωκε σύντομον χαρακτηρισμὸν τοῦ καθ' ὅλα τὰ εἶδη τῆς φιλολογίας διαπρέψαντος διασέμου τούτου ἀνδρός, οὗ ὁ τάφος νέον προσέθηκε κλέος τοῖς λόγοις τοῦ Ἀκαδημίου. Μετὰ τὴν βραχεῖαν ὀμίλιαν τοῦ Κούρτιου ἠρώτησεν ὁ Eckstein περὶ τοῦ τόπου, ἐν ᾧ κατὰ τὸ ἐπιόν ἔτος θέλει συγκροτηθῆ ἡ συνέλευσις. Κατὰ τὸν κανονισμὸν ὁ τόπος τῆς συνελεύσεως ἀναγκαίως προετιμήθη πρὸς μεσημβρίαν. Ἐκ τῶν προταθεισῶν πόλεων Μάιντζ, Οὐϊσβάδεν καὶ Φραγκφούρτης παρὰ τὸν Μοῖνον, τὸ προεβρίον ἀπεφθίνατο ὁμοθυμαδὸν ὑπὲρ τῆς τελευταίας, καὶ ἀπένευμε τὴν προεδρίαν τῷ γυμνασιάρχῃ αὐτῆς δόκτωρι Κλάσεν, τῷ δὲ Καθηγητῇ Φλεκίσεν τὴν ἀντιπροεδρίαν. Ὁ δεύτερος ἄτε πρῶν ἐν τῇ συνελεύσει ἐξέφρασε τὰς εὐχαριστίας αὐτοῦ καὶ τὴν προσδοκίαν, καθ' ἣν ἡ γερουσία καὶ ὁ δήμος τῆς Φραγκφούρτης (Senatus populusque Francofurtanus)

θέλουσιν ὑποδεχθῆ τὴν συνέλευσιν. — Μετέπειτα ὁ γυμνασιάρχης Στέιν (ὁ γνωστὸς καὶ ὡς ἐκδότης τοῦ Ἡροδότου) διέλαβε περὶ ἀντικειμένων τῆς Ῥωμαϊκῆς ἀρχαιομαθείας, ἃ ἀνεσκήρυσαν παρὰ τὸ Ἐρεφέλ. Ὁ Κ. Στέιν ἐστὶν ἐγκρατέστατος τοῦ μέρους τούτου τῶν Ῥωμαϊκῶν ἀρχαιοτήτων. Μετ' αὐτὸν δ' ἀναστὰς ὁ Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Οὐϊρζβούργης Κ. Οὐρλίχὸς ἀνέγνω μακρὰν ἐκθεσιν περὶ μνημείου ἀνευρεθέντος παρὰ τὸν Ἐκόνον, ὅπερ διαφυλάττεται ἐν τῷ μεγαλοπρεπεῖς περιέχοντι θησαυρῷ Βρετανικῷ μουσεῖῳ. Εἰρήσθω δ' ἐν τούτῳ τοῦ λόγου, ὅτι οἱ Ἄγγλοι Lloyd καὶ Fellow ἠσχολήθησαν τελεσφόρως περὶ τὰ Λυκαϊκὰ μνημεῖα. Ὁ Κ. Οὐρλίχὸς ἐπειράθη νὰ καταδείξῃ, ὅτι τὸ μνημεῖον τοῦτο πιθανῶς συνέστη ἅμα τῇ λήξει τοῦ πελοποννησιακοῦ πολέμου. Ἀλλ' ὁ Μερκλίνος διαφωνῶν τῇ τοῦ Οὐρλίχου γνώμῃ γνωματεύει, ὅτι ὁ Ῥυθμὸς τοῦ ἀγάλματος ἐστὶν Αἰγυπτιακός, ἐν ᾧ ὁ Οὐρλίχὸς κατατάττει τὸ ἐν λόγῳ καλλιτέχνημα εἰς τὴν τοῦ Σκόπα σχολήν. — Μετ' αὐτὸν δὲ ὁ βιβλιοφύλαξ τοῦ Οὐολφενβύτελ δόκτωρ Βέθμανν ἐξέθηκε δοκίμιον νεωστὶ ἐγγραραχθέντων ἑλληνικῶν τόπων, ὃ ὑπέβαλε τῇ συνελεύσει τὸ ἀξιόλογον ἐργοστάσιον τοῦ ἐν Λειψία βιβλιοπώλου Teubner. Ἐνταῦθα τοῦ λόγου ἀπήγγειλεν ὁ Κ. Βέθμανν βραχεῖαν μὲν ἀλλὰ σπουδαίαν ἐκθεσιν περὶ τῆς ιστορίας τῆς ἀναπτύξεως τῆς Ἑλληνικῆς γραφῆς. Ἡ δὲ συνέλευσις ἐξέφρασε τὰς εὐχαριστίας αὐτῆς τῷ Κ. Βέθμανν ἐπὶ τῷ εἰρημένῳ δοκίμιῳ.

Ἡ τρίτη ἡμέρα τῆς συνελεύσεως, ἤτοι ἡ 30 Σεπτεμβρίου. Μετὰ τὸν Κ. Βέθμανν ὠμίλησεν ὁ Γυμνασιάρχης τοῦ Πάρχιν δόκτωρ Λύβκερ περὶ Σοφοκλέους καὶ Εὐριπίδου, προθέμενος νὰ παραστήσῃ, ὅτι καὶ δράματά τινα τοῦ Εὐριπίδου πρέπει νὰ ἀναγινώσκωνται ἐν τοῖς Γυμνασίοις. Ὁ Κ. Λύβκερ διὰ τῆς ἀξιολόγου αὐτοῦ συγγραφῆς « Die Sophocleische Trilogie und Ethik », ἤτοι Ἡ τοῦ Σοφοκλέους Θεολογία καὶ Ἠθική, ἔδωκε πῶσον ἐμβριθῶς καὶ ἐπιχαρίτως κατέγινεν εἰς σπουδὴν τῶν Ἑλλήνων τραγικῶν. Ἰπερασπίζεται δ' ἐν τῇ εἰρημένῃ συγγραφῇ τὸν Εὐριπίδην κατὰ τῶν ἀδίκων περὶ αὐτοῦ κρίσεων τοῦ δόκτωρος Βούνσεν, ἃς ἐξήνεγκεν οὗτος ἐν τῷ νεωστὶ δημοσιευθέντι πονήματι αὐτοῦ Gott in der Eyeschichte, ἤτοι Θεὸς ἐν τῇ ἱστορίᾳ. Ὁ Κ. Βούνσεν εὕρισκε ἐν τῷ Εὐριπίδῃ διαφθορὰν τῆς συνειδήσεως τῶν θεῶν χαλεπῶς πάνυ δικαιολογητέαν, μεγάλην πορκαμὴν τῆς τέχνης, προσποιητὴν παρωδίαν τῶν προτέρων ἡμερῶν κτλ. Μετὰ μακρὰν περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου συζήτησιν ἐγνωμάτευσεν ὁ Κ. Λύβκερ, ὅτι ἡ εἰς τὰ Γυμνάσια φοιτῶσα νεολαία πρέπει ν' ἀρχῆται τῆς ἀναγνώσεως τοῦ Εὐριπίδου ἵνα καταμανθάνῃ τὴν διάκρισιν τοῦ δημοτικοῦ ἀπὸ τοῦ τεχνικοῦ δράματος, καὶ συνέστησε πρὸς τοῦτο τὴν ἀνάγνωσιν τῶν Βακχῶν, τῆς Ἑλένης, τοῦ Ἴωνος, τῆς Μηδείας, τῶν Φοινισσῶν καὶ τῶν Τρωάδων. Ὁ λόγος τοῦ Κ. Λύβκερ ὑπῆρξε κατὰ πάντα ἀξιόλογος, καὶ κατέδειξε πῶσον κατέχει τὰ πολλὰ καὶ καλὰ περὶ Εὐριπίδου

ὑπὸ Οὐελκέρου, Βερνάρδου, Ναιγελσβαχίου, Ἄρτουγγ και ἄλλων γραφέντα. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐγένετο διακοπή τῶν ἐργασιῶν μέχρι τῆς 4 μ. μ. ὅτε συνήλθον εἰς τελευταίαν συνεδρίασιν. Ὁ γυμνασιάρχης τῆς Βρέμης *Γραβενχόρτ* ἀνέγνω ἀπὸ τῆς 4—6 μ. μ. *μετάφρασιν τοῦ Οἰδίποδος Τυράντου τοῦ Σοφοκλέους*. Ὁ λόγιος οὗτος διαπρέπει ὡς μεταφραστής. Κατ' ἐξοχὴν δὲ ἰδιαίτερον ἐμποιεῖ τὴν ἐντύπωσιν ὁ τρόπος, δι' οὗ μετεγλώττισε τοὺς χοροὺς τῶν τραγικῶν. Κατὰ τὴν ἀκρόασιν ταύτην παρήσαν καὶ πολλὰί Κύριαί τοῦ Βρουνοβίγου. Μεπειτα δὲ ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς συνελεύσεως *Κ. Γεϊπ* διὰ φιλικωτάτων λέξεων ἐκήρυξε τὴν διάλυσιν τῆς συνελεύσεως, ὅτε ὁ Καθηγητὴς τοῦ ἐν Οὐρατισλαύτᾳ Πανεπιστημίου *Κ. Ἄσιος* λαβὼν τὸν λόγον ἐξέφρασεν ἐξ ὀνόματος τῆς ὅλης συνελεύσεως τὰς ἐγκαρδίους εὐχαριστίας τῷ ἡγεμόνι Βρουνοβίγου, τῷ ὑπουργεῖῳ καὶ τῷ Προεδρεῖῳ τῆς συνελεύσεως. Ἄμα δὲ τῇ διαλύσει τῆς τελευταίας ταύτης συνεδριάσεως κατευθύνθησαν ἅπαντες εἰς τὸ θέατρον ἵνα ἴδωσι τὴν ἔνεκα τῆς πυρκαϊῆς κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς συνελεύσεως ἀναβληθεῖσαν παράστασιν τῆς *Αἰμιλίας Γαλόττου*, ἧς τὴν ἐπιτυχίαν διεδηλώσαν οἱ θεαταὶ δι' ἐπανελημμένων χειροκροτήσεων. Ἐξαιρετῶς δὲ διέπρεψαν οἱ ὑποκριθέντες τὴν κόμησσαν Ὀρσίναν, τὴν *Αἰμιλίαν*, τὸν πρίγκηπα, τὸν Ἄγγελον κτλ. Τὸ θέατρον διεδέχθη ἄλλο ἐπίσης γοητευτικὸν θέαμα τὸ διὰ βεγγαλικῶν δηλονότι φώτων φωτισθὲν βουλευτήριον. Καθ' ὅλην δὲ σχεδὸν τὴν νύκτα ἀντηλλάσσοντο φιλικώτατοι διάλογοι ἀποχωριζομένων τῶν συναδέλφων.

Πρὸς συμπλήρωσιν τῶν περὶ τῆς φιλολογικῆς συνελεύσεως προσθέτομεν, ὅτι ἐν ταύτῳ συνεκροτήθη καὶ ἡ τῶν γλωσσεπιστημόνων. Καθ' ἑκάστην δὲ πρῶταν πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν φιλολογικῶν συνεδριάσεων ἐγένοντο αἱ τοῦ παιδαγωγικοῦ τμήματος μάλιστα ὑπὸ γυμνασιάρχων καὶ γυμνασιακῶν Καθηγητῶν. Τὸ δὲ κυριώτερον ἀντικείμενον, εἰς ὃ ἠσχολήθη τὸ παιδαγωγικὸν τοῦτο τμήμα ἦν τὸ πρὸς σωματικὴν εὐεξίαν τελεσφορώτατον τῆς γυμνασιακῆς μάθημα, ὃ εὐχῆς ἔργον ἦτο νὰ εἰσαγάγῃ καὶ ἡ κυβερνήσις ἡμῶν εἰς τὰ ἡμέτερα σχολεῖα.

Ν. ΠΕΤΡΗΣ

Καθηγητὴς τοῦ Γυμνασίου Σύρου.

Ο ΨΩΜΟΖΗΤΗΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ (*)

(Ἐκ τῶν τοῦ Ἀ.Ι. Σούτσου.)

Ἐνας γέρος στρατιώτης μετὰ τοῦ ζήτουλα τὸ δίσκο, σὲ βᾶδι ἀνυμνισμένους καὶ μετὰ τὸ σακκὶ στὸν ὤμο.

(*) Ἡ παραθεμένη εἰκὼν ἐξυλογραφήθη ὑπὸ τοῦ Κ. Π. Σκιαβοπούλου, ἔχοντος πρὸ ὀφθαλμῶν ἐπαίτην ἀόμματος, τὸν ὁποῖον πολλοὶ τῶν ἐν Ἀθήναις θέλουσι βεβαίως ἀναγνωρίσει. Καὶ

Ἐλεγε σ' ἓνα παιδάκι ποῦ τοῦ ἔδειχνε τὸν δρόμο
Μὴ, παιδάκι μου, μὴν τρέχεις καὶ πολὺ ὀπίσω μνήσκω.
Ἐσὺ εἶσ' εὐτυχισμένο . . . τὰ ματάκια σου τὰ ἔχεις.
Γερά ἔχεις ποδαράκια, κ' ἔλαφρὸν σὴν λάβη τρέχεις . . .
Ἐγὼ ἔλασα τὸ φῶς μου στοῦ Μισολογγίου τὴν πόλι,
Καὶ τὸ ἓνα μου ποδάρι μετὰ τὸ ἔρπαζε τὸ βόλι.
Ποῦ νὰ εἶμασθε, παιδί μου; . . . Εἶναι νύκτα; . . . Εἶναι μέρα; . . .
— Νύκτα εἶναι . . . Στὸ Ἀνάπλι ἐξουώσαμε, πατέρα.
— Στὸ Ἀνάπλι! — Κλαίεις, γέρο; — Τὰ παλιά μου ἰθυμοῦμαι . . .
Τ' ἤμην πρῶτα, τ' εἶμαι τώρα στέκομαι καὶ συλλογοῦμαι . . .
Στὸ Ἀνάπλι! ! ! Ἐγὼ πρῶτος καὶ μετὰ τὸ σπαθὶ στὸ στόμα
Πήδησα στὸ Παλαμίδι.
Ἀπὸ ἓνα σ' ἄλλον βράχο πρῶτα βίπτουμον σὴν φῖβι,
Καὶ σπκῶνω μόλις τὴν τὸ βαρύνετρό μου σῶμα.

Ὁ ψωμοζήτης στρατιώτης.

Ἐτυφλώθηκα . . . Δὲν βλέπω τῆς Ἑλλάδος τὰ βουνά,
Κι' ὁ ἐλευθερὸς τῆς ἧλιος στὰ ματάκια μου δὲν λάμπει . . .
Δενδροσκέπαστοι, ὠραῖοι κ' αἱματιθερεμένοι κάμποι,
Σ' εἶσα; τώρα κόσμος ἄλλος ζῶν ἤσυχη περιῶ.

τὸ μὲν ξυλογράφημα εἶναι ἐντελέστατον, ἢ ἐκτύπωσις ἑμῶς ἀτέλως γινομένη, διὰ τοὺς λόγους οὓς καὶ ἄλλοτε εἶπομεν, δὲν ἀναδεικνύει τοῦ πρωτοτύπου τὴν καλλονήν. Ἀλλ' ὅπως εἴπομεν εὐχῆς ἔργον ἦτο ἐὰν διατηροῦντο διὰ τῆς ζωγραφίας τύποι παλαιότεροι καθ' ἑκάστην καὶ ὀλονὲν ἐκλείπιντες· διότι ἡ ἱστορία, θανειζομένη καὶ αὐτῶν τὴν βοήθειαν ἀπαιτεῖ εὐληπτοτέρα. Ἡ Πανδώρα πολλοὺς τοιοῦτους περιώσων ἄλλ' ἢ προκαίρεισι εἶναι κατὰ πολὺ ἀσθενεστέρᾳ τῆς δυναμείας αὐτῆς.

Ἐγὼ μόνος, γιὰ νὰ ζήσω, πρέχω καὶ ψωμοζήτῶ.
Στὰ ἐρημοκλίσια μέσα καὶ στοὺς δρόμους ξενικτῶ.
Πανταῦ εἶμι' ἀποβριμένους,
Ξένος εἶμαι στὴν Ἑλλάδα, καὶ στὸ σπῆτι μ' εἶμαι ξένος.

Ὅλος ἔλλαξε ὁ κόσμος, καὶ τὴν σήμερον ἡμέρα
Τὰ παιδιὰ εἰς τὴν Ἑλλάδα δὲν γνωρίζουν τὸν πατέρα.
Ταῖς θυσίαις, τοὺς ἀγῶνας ἔβλασαν τῶν παλαιῶν,
Καὶ τὸν Πλούτων ἔχουν ὅλοι διὰ μόνον τοὺς θεόν.
Προσπαθῶ τοῦ κακοῦ ναῦρω ἔναν φίλο τοῦ παλιῦ μου,
Τοῦ ἡρωϊκοῦ καιροῦ μας.
Ἄλλοι πέθαναν, καὶ ἄλλοι ζοῦν ἀπ' ὅλους ξεχασμένοι.
Ὅπου κι' ἂν σταθῶ μετὰ σπρώχνουν, μετὰ περιγελοῦν οἱ ξένοι.

Ξένοι, μὴν περιγελάτε τὰ χυμένα μου τὰ μάτια,
Τὸ σπασμένο μου ποδάρι.
Τοῦ μεγάλου Μπότζαρή μας ἤμουν πρῶτο παλλικάρη.
Ἡ παλιά μου φουστανάλα, ὅπου βλέπετε κομμάτια,
Χάρισμα τοῦ Καραϊσκού, ἀπὸ δόξα με σκεπάζει.
Τὸ σπαθὶ αὐτὸ ποῦ φέρνω στὸ πλευρό μου κρημαστό,
Ἄν δὲν ἦναι μετὰ χρυσάρι καὶ κοράλια σκεπαστό,
Ἐἶν' ἐνθύμησις φίλιος τοῦ Ναυάρχου μας Τομπάζη.

Ἦρωες ἐξακουσμένοι!
Καὶ ἂν ἦσθε πεθαμένοι,
Στὴν ἐνθύμησιν τοῦ κόσμου, στὴν ἐνθύμησιν μας ζῆτε.
Πέθαναν, κι' ἂν ζοῦν ἀκόμα, ὅσοι ἔτιμοι πολίται
Εἰς τοὺς τάφους σας πατοῦν,
Νὰ κληρονομήσουν ὅλας τὰς θυσίας σας ζητοῦν,
Καὶ ἀφίουν τῆς πατρίδος τοὺς πατέρας, τοὺς προμάγους,
Νὰ ψωμοζήτουσιν στὰς πόλεις καὶ νὰ ξενικτοῦν στοὺς βράχους.

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ (*).

Ὁ τυπωθεὶς κατάλογος τῶν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Β. Πανεπιστημίου τοῦ Ταυρίνου κωδίκων τῶν Ἑλληνικῶν χειρογράφων, καταλέγων τὰ Ἑλληνικὰ χειρογράφα τοῦ κώδικος ΙΑ' 3, σημειοῖ, ὅτι ὁ κώδικς οὗτος περιέχει: 1, λεξικὸν ἑλληνορωμαϊκόν, 2, Γυμνασίας γραμματικῆς ὑπ' ἀνανόμου, 3, διαφόρους ἐπιστολάς ὑπὸ Νερούλη Ἀρστάρχου Κορινθίου καὶ τοῦ ἐπισκόπου Φιλαδελφίας, καὶ 4, σημειώσεις τινὰς ἐκ συγγραμμάτων ἐκκλησιαστικῶν καὶ κοσμικῶν συγγραφέων. Ἐν τῷ βραχεῖ διαστήματι, καθ' ὃ ἐπισηκολούμην ἀνερευθῶν καὶ συλλέγων ὕλην ἱστορικὴν ἐκ τῆς βιβλιοθήκης, ἦν τοσοῦτον ἐπιμελῶς διευθύνετε, διατρέχων τὸν κώδικα τοῦτον, παρετήρησα ὅτι ὅλα τὰ ἐν αὐτῷ χειρογράφα, ἐξαιρουμένων τῶν δύο πρώτων φύλλων, 2 διακρίνονται μετὰ διάφορον χαρακτῆρα καὶ ἀνορθογραφίας, εἶναι πονήματα ἅπαντα τοῦ Ἀλεξάνδρου Νερούλη,

(*) Τὴν ἀνωτέρω ἔκθεσιν ὑπέβαλεν ὁ ἐν Ζακύνθῳ καθηγητὴς Κ. Π. Χιώτης τὴν 26 Αὐγούστου τοῦ ἐνεστώτος ἔτους πρὸς τοὺς βιβλιοφύλακας τῆς ἐν Ταυρίνῳ βιβλιοθήκης κατὰ τὴν ἐκείσε κλιθεῖσα διαταγήν. Περιτρέφεται δὲ εἰς χειρογράφα ἑλληνικὰ, παρατηρηθέντα ὑπ' αὐτοῦ ἐν ταῖς κατὰ τὴν Ἰταλίαν βιβλιοθήκαις. Σ. ΠΑΝΔ.

τινὰ τῶν ὁποίων συντάξε πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν αὐτοῦ.

Ὁ Ἀλέξανδρος οὗτος Νερούλης εἶναι συγγραφεὺς ἀγνωστος μέχρι τοῦ νῦν πρὸς ἐμὲ, τὸν τοσοῦτον ἐπιμελῶς θηρεῦντα σπουδαίους ἐπιφανεῖς ἐκ τῆς πατρίδος μου ἀναδειχθέντας, ὡς ἔτι καὶ ἀμνημόνευτος παρὰ πάντων τῶν εἰς τὴν νεωτέραν ἑλληνικὴν γραμματολογίαν ἐπασχοληθέντων. Ἔς δὲ δηλοῦται ἐκ τῶν χειρογράφων του, ἐγεννήθη ἐν Ζακύνθῳ περὶ τὸ 1520. Ἐσπούδασεν ἐν Παταβίῳ, καὶ εἶτα μεταβὰς εἰς Ῥώμην, ἀνηγορεύθη διδάκτωρ τῆς φιλοσοφίας καὶ τῶν ἑλληνικῶν καὶ λατινικῶν γραμμάτων. Ἐπιστρέψας εἰς τὴν πατρίδα του ἐχειροτονήθη ἱερεὺς ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου. Τοῦτο δὲ φαίνεται ἐν τοῖς μαρτυρικοῖς τῶν συμπατριωτῶν του, κοινῶς ὁμολογούντων αὐτὸν σοφὸν καὶ ἄξιον τῆς ἱερωσύνης, καὶ ἐν τῷ ἐνταλτηρίῳ γράμματι τοῦ ἐπισκόπου, ἁπάντων καταγεγραμμένων ἐν τῷ βιβλίῳ κώδικι. Ἐκπαίδευαν μαθητὰς συνέγραψε πρὸς χρῆσιν αὐτῶν τὸ λεξικὸν τὸ ἐξηγοῦν τὰς λέξεις ἐκ τοῦ ἀρχαίου εἰς τὸ νεώτερον ἑλληνικόν, σύγγραμμα ἀτελὲς καὶ πρόχειρον· διότι, καίτοι ἔχει ἀλφαβητικὴν τάξιν, διακόπτεται ὁμοῦς ἡ σειρά αὐτοῦ ὑπ' ἄλλων γραμματικῶν σημειώσεων, καὶ σημειοῦνται μόνον αἱ δυσκολώτεροι τῶν ἀρχαίων λέξεις. Ἐπὶ χειραγωγία τῶν αὐτῶν μαθητῶν εἰς ἑλληνικὴν ἐκπαίδευσιν συντάξε καὶ τὰς γραμματικὰς γυμνασίας διὰ τὴν ἀνάλυσιν καὶ τὴν ἑλληνικὴν θεματογραφίαν, ἐπὶ παραδειγματῶν τοῦ νεωτέρου εἰς τὸν ἀρχαῖον ἑλληνισμὸν προσβιβαζόντων. Μεθερμηνεύων δὲ τὰ ὠραία γράμματα, καὶ τὸ εὖ συνθέτειν, συνέγραψε τὸ ἐπιστολάριον κατ' ἀρχαίαν ἑλληνικὴν, ὅπου παραδειγματίζων ἐρμηνεύει κανόνες, διευθύνσεις, καὶ τύπους ἐπιστολῶν, ἐκθέτει διαφόρους ἐπιστολάς κατ' ἀρχαῖον καὶ νεώτερον ἑλληνισμὸν, καὶ ἐπὶ μείζονι ἐνδείξει τῶν ἐπιστολιμαίων θεμάτων παρεμβάτεται ἐπιστολάς οἰκειάς, τὰς ὁποίας ἔγραψε πρὸς ἄνδρας συγχρόνους πολυμαθεῖς καὶ φίλους του, ὧν τὰς ἀπαντήσεις ἐνίοτε συνεπάγει. Τοῦτο συνειθίζετο ἐν τοιοῦτοις συγγραμμάσιν, ὡς βλέπομεν παρὰ τοῖς ὁμογενεῖσι λογίοις, οἳοι Θεόφιλος ὁ Κορινθαῖος, Μάξιμος ὁ Μιχαγιόνης καὶ λοιποὶ, ὧν τὰ ἐκδοθέντα ἐν Βενετίᾳ Φλωρεντίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Ἰταλίας ἐπιστολάρια, φέρουσιν ἐπιστολάς ἐξ ἀλληλογραφίας ἐτέρων ἐπιφανῶν λογίων. Τοιοῦτων ἀλλοτρῶν ἐπιστολῶν γέμουσι καὶ τινες ἐκδόσεις τῶν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἰταλικῇ γλώσσῃ συντεθέντων ἐπιστολαρίων, τοῦ Ἀνίβια-Κάρου, τοῦ Τρακαστόρου, τοῦ Τολεμαίου.

Ἴδου λοιπὸν πῶς, ἐνῶ τὸ ἐπιστολάριον ὄλον τὸ ἐν τῷ κώδικι ΙΑ' εἶναι σύγγραμμα τοῦ Ἀλεξάνδρου Νερούλη, συνεπάγει καὶ τὰς ἐπιστολάς τοῦ Ἀρστάρχου, τοῦ Δεκάδου, τοῦ Δεβαρῦ, τοῦ Νικίτα Φυόστου ἐπισκόπου τῆς Φιλαδελφίας, τοῦ Μινδοβίου, τοῦ Καντακουζηνῶ, τοῦ Ἐπάρχου, ἀνδρῶν ἐπιφανῶν κατὰ τὴν σοφίαν ἐπ' ἐκείνων τῶν χρόνων, καθ' οὓς ἡ Ἑλλάς ἐστέναζεν ὑπὸ τὴν τυραννίαν τῶν

βαρβάρων, και οι πεπαιδευμένοι αυτής εύρισκον άσουλων εις την ώραίαν Ιταλίαν, όπως εκλάμπουσιν επί τὸ μάλλον ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Μεδίκων ἐν Φλωρεντίᾳ, τῶν Βισκοντῶν ἐν Μεδιολάνοις, τοῦ Λέοντος Ι' ἐν Ρώμῃ, και τῆς Βενετικῆς πολιτείας ἐν Παταβίῳ και Βενετίᾳ, τοσοῦτον εύεργετικῆς πρὸς τοὺς πρόσφυγας Ἑλληνας.

Ὁ Νερούλης ἔπειτα προσεκληθῆ εἰς Πατάβιον, ὡς καθηγητῆς τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων ἐν τῷ ἐκεῖ Ἑλληνικῷ γυμνασίῳ. Διατρίβων δὲν ἐν Παταβίῳ συνετάξατο και τὰ ἐξῆς πονήματα: α', χρονολογραφίαν μερικὴν β', μέθοδον τοῦ εύρίσκειν τὴν ἀρχὴν ἐκάστου μηνός γ', εἰδήσεις πῶς εύρίσκεται τὸ νομικὸν φάσκα τῶν Ἑβραίων δ', Πασχάλιον σὺν Θεῷ Ἰωάννου τοῦ Δυμασκηνοῦ ε', ἔπιστολὴν πρὸς Ἰωάννην τὸν Ζυγομαχάν ζ', Συλλογὴν τῶν ἀποστολικῶν κανόνων — ζ', Κεφάλαια διάφορα περὶ ἱερωσύνης — η', πραγματείας περὶ μοιχείας — θ', σκέψεις περὶ θεολογίας, και περὶ τὰ παλαιὰ ἱστορικά — ι', πῶσα ἀριθμοῦνται τὰ πταίσματα τοῦ Καιν' — ια', ἄλωσιν Κορώνης τῷ ἀφλδ' (ἀρχεται δὲ οὕτω α Ὁ τοῖνον Αὐτοκράτωρ στόλον ἐξαρτήσας, νῆων μὲν στοργγύλων εἰς τὰς τεσσαράκοντα, τριήρεις δὲ ἰσαριθμούς, και σὺν τοῖς ἄλλοις πλοίοις συνεπόμενον, ναύαρχον δὲ τοῦ στόλου και ἡγεμόνα Ἄνδρεαν ἐπιστήσας τὸν Δώριαν καλούμενον, κατὰ τῆς βασιλείας Τουρκῶν Σουλεϊμάνεω χῶρας ἀπέστειλε . . .) — ιβ', μικρὸν χρονικὸν περὶ Ἀλιτζέρης — ιγ', περὶ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου πῶς ἐκτίσεν ναοὺς ἐξ' — ιδ', Κανόνας περὶ φθορᾶς παρθενίας — ιε', Νικολάου τοῦ ὀσιωτάτου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως πρὸς Ἀναστάσιον καθηγούμενον τοῦ Σινᾶ ὄρους διὰ στίχων (ἀντιγραφῆ;) — ις', περὶ δισυλλάβων, τρισυλλάβων, τετρασυλλάβων, πεντασυλλάβων και ἐξασυλλάβων ποδῶν μετρική — ιζ', Ἀμμωνίου τοῦ φιλοσόφου ἐξήγησιν εἰς τὰς πέντε διαφορὰς (ἀντιγραφῆ;) — ιη', Μύθους γυμνασμάτων ῥητορικῶν μετὰ προνομίου Ἀλεξάνδρου Νερούλη — ιθ', Σημειώσεις ἐξ Ἀλεξάνδρου Τραλιανοῦ, ἐκ Γαλλοῦ κ', ἐξήγησιν σημασίας Σικελικῆς — κα', Ἀποφθέγματα και νοουθεσίας. Ἄπαντα δὲ ταῦτα τὰ πονήματα εἶναι γεγραμμένα διὰ τοῦ αὐτοῦ χαρακτῆρος γραφῆς και ὁμοιοχρόου μελάνης, ὡς σημειοῦται ἢ ὑπογραφή τοῦ Νερούλη ἀπαντωμένη εἰς τὰς ἐπιστολάς, και ἐπὶ κεφαλῆς τῶν πονημάτων τῶν καταχωριζομένων ἐν τῷ αὐτῷ κώδικι σχηματίζοντι μεγάλην βίβλον ἐκ χάρτου βαμβακίνου συναρτιζομένην, και χρυσιμεύουσαν πρὸς τὸν Νερούλην ἐπὶ ἐγγραφῆ τῶν πονημάτων του, ἢ ἐπὶ σημειώσει τῶν συλλεγομένων κατὰ τὰς μελέτας του, ὡς συνείθισον οἱ σύγχρονοι τοῦ Νερούλη λόγοι. Καὶ διὰ ταῦτα νομίζω, σεβαστοὶ Κύριοι, ὅτι ὁ κώδικς οὗτος εἶναι αὐτόγραφος τοῦ ἰδίου συγγραφέως, διὸ και πολῦτιμος ἐν τῇ ὑμετέρᾳ συλλογῇ τῶν Ἑλληνικῶν χειρογράφων.

Ἐξ ὧν αὐτῶν τῶν παρατηρήσεων προκύπτει, ὅτι ὅλα τὰ πονήματα τὰ ἐν τῷ κώδικι ΙΑ', 3, εἶναι συγγράμματα ἀποκλειστικῶς τοῦ Ἀλεξάνδρου

Νερούλη, συμπολίτου μου, και εἰς οὐδένα ἀνώνωμον, ἢ ἕτερον συγγραφέα κατ' ἰδίαν ἀνήκουσιν, ὡς κατὰ γράφει ὁ ὑμέτερος κατάλογος τῶν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ βασιλικῆ πανεπιστημίου ὑπαρχόντων χειρογράφων ἀρχαίων. Ἐντεῦθεν ὁ κατάλογος οὗτος, τῇ ὑμετέρᾳ ἐπινεύσει εἰς τὰς προσαγομένους πρὸς ὑμᾶς τοὺς ἐνδόξους ἐπιστάσας τῆς βιβλιοθηκῆς παρατηρήσεις μου, ὀφείλει νὰ διορθωθῆ, καθ' ὅσον ἀναφέρεται εἰς τὸν κώδικα ΙΑ, 3, και νὰ θεωρηθῆ οὗτος ὡς αὐτόγραφος ἐνός και τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως, τοῦ Ἀλεξάνδρου Νερούλη.

Χαίρω δὲ ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἀνεκάλυψα τοιούτον λόγιον ἐξ Ἑλλάδος ἀγνωστον μέχρι τοῦδε εἰς τὴν νεολογικὴν γραμματογίαν μας, και τιμῶντα τὴν πατρίδα ἡμῶν διὰ τῶν σπουδαίων συγγραμμάτων του. Περὶ αὐτοῦ δὲ θὰ ἐκδώσω εἰδήσιν μόλις ἐπιστρέψας ἐξ Ἰταλίας εἰς τὸ πατριον ἔδαφος, ὅτε και θὰ ἐκδηλώσω τὴν πρὸς ὑμᾶς εύγνωμοσύνην μου διὰ τὰς φιλικὰς δεξιώσεις ὑμῶν, και τὰς χρηστὰς ὁδηγίας, ἃς τινες μοὶ παρεσχέτε, ὅπως εύκολυνθῶ εἰς τὰς ἐξίχνισεις και μελέτας μου, τὰς τοσοῦτον πολυμήθους ἐπὶ ἱστορικῆ συγγραφῇ τῶν τυχῶν και περιπτώσεων τῶν Ἰονίων νήσων και τῶν ἄλλων ἑλληνικῶν τόπων, τῶν αὐταῖς συσχετισθέντων κατὰ τοὺς δουλικούς χρόνους τῆς Ἑλλάδος.

ROBERTO EMMET.

(Τέλος. 18α φυλλάδ. 235 — 256.)

—ooo—

α Ὁ ἔχαιρόμην εἰλικρινῶς, ἀγαπητέ μοι φίλε, διὰ τὸν νέον σου διορισμόν, ἐάν πλησίον τοῦ ὀνόματός σου δὲν ἔβλεπον και ὀνόματα ἀνθρώπων, οὗς και μόνον ἐνθυμούμενος ἀγανακτῶ, εἰ και εἶχον ἄλλοτε μετ' αὐτῶν φιλίαν ἄλλ' ἐν τέλει τῆς ἐπιστολῆς σου μοὶ ἀπευθύνεις ἐρώτησιν ὅπερ, τὸ ὁμολογῶ, ἤθελε πολὺ μὲ ἐκπλήξει: ἐάν δὲν ἐγίνωσκον τὴν συνήθη ἀλλοπροσῶνην σου. Σκαπεύεις νὰ ἔλθῃς ποτὲ νὰ μᾶς ἰδῆς εἰς Ἰρλανδίαν, ἢ νὰ πέμψῃς τὰ τέκνα σου; ἐρωτῶ τὸ ἐπίσημον μέλος τῆς κυβερνήσεως, ἕνα ἐξόριστον, προγεγραμμένον, ὅστις ἐάν ἐπέστρεφεν ἤθελεν ἀμέσως καταδικασθῆ εἰς θάνατον; Ὅστις ἤθελεν ἔχει ἐπιθυμίαν νὰ ἐπιστρέψῃ, ἤθελεν ἀμέσως ἀπαντήσῃ, πρόσκλησιν ὑποθέτων τὰ λεγόμενά σου ἄλλὰ δι' ἐμὲ δὲν ἔχει οὕτως. Ἐνεκατέστην ἐνταῦθα και ἔχω πρὸ ὀφθαλμῶν ἀξιόλογον μέλλον και δι' ἐμὲ και διὰ τὰ τέκνα μου. Αἱ ἀρχαὶ και τὰ δυστυχήματά μου εἰλκυσαν πρὸς ἐμὲ τὴν ὑπόληψιν και τὴν φιλίαν τῶν ἐπισημοτέρων ἀνδρῶν τοῦ τόπου και ἐν γένει τῶν ἠνωμένων ἐπαρχιῶν. Εἶμαι σεβαστὸς ἕνεκα μάλιστα τῆς ἀφοσιώσεώς μου εἰς τὰς ἀρχὰς ταύτας, εἰς ἃς ὁσημέραι προσκολλῶμαι ἐτι μάλλον διὰ τῆς πείρας και τῆς παρατηρήσεως. Πρέπει νὰ ὑπάγω ἐκεῖ ὅπου αἱ ἀρ-

χαὶ αὐταὶ θεωροῦνται ὡς ἐγκληματικά; ἐκεῖ ὅπου ἕνεκα αὐτῶν κοτιδικάσθη εἰς ἀειφυγίαν; Πλὴν τούτου, ἀγαπητέ μοι φίλε, ὦν ἀρκετὰ ὑπερήφανος, δὲν θέλω νικηθεῖς νὰ στολισῶ διὰ τῆς παρουσίας μου τὸ ἄρμα τοῦ νικητοῦ. Μὲ ποῖα αἰσθήματα νὰ ἐπανεέλθω εἰς Ἰρλανδίαν; Θέλω βαδίσει ἐπὶ τάρων, και ποῖων τάρων! ἐπὶ τῶν τάρων τῶν οικαιοτέρων μου συγγενῶν και τῶν μάλλον ἀγαπητῶν μου φίλων! Ὁχι, οὐδέποτε θέλω ἐπιστρέψῃ, ἐκτός ἐάν παρουσιασθῶσι περιστάσεις οὐχὶ ἀρεσταὶ εἰς ἐκείνους τῶν ἀρχαίων μου φίλων τῶν ἤδη εἰς τὴν κυβερνήσιν προσκεκολλημένων. Ἐ, πρὸς τὰ τέκνα μου δὲ, ἐλπίζω ὅτι θέλουσιν ἀγαπήσει ἀρκούντως τὴν ἐλευθερίαν, ὡστε οὐδέποτε νὰ ἐγκατασταθῶσιν οἰκειοθελῶς εἰς τόπον δουλον. Σήμερον οὐδὲ εἰς ὑπάρχει ἐν Ἰρλανδίᾳ φέρων τὸ ὄνομα Ἐμμετ, και πεποιθῆσιν ἔχει ὅτι δὲν θέλει ὑπάρξει ἐνόσω ἢ πατριῶν μου ἔσται μετὰ τῆς Ἀγγλίας ἠνωμένη και ὅμως, ἴσως ἐν τῇ ἱστορίᾳ θέλουσιν ἀναμνησθῆ τοῦ ὀνόματος τούτου. »

« Ἡ Ἀγγλία ἤθελε πράξει καλλίτερον, » προσθέτει ὁ Γράτταν, ὅστις και δημοσιεύει τὴν ἐπιστολὴν ταύτην, « νὰ μὴ πέμπῃ πολλοὺς τοιούτους ἐχθροὺς εἰς τὴν Ἀμερικὴν. » Ὁ Θωμᾶς Ἀδδης Ἐμμετ ἀπέθανε τὸ 1827, κατὰ τὸ ὅτι ἔτος τῆς ἡλικίας του. Ἐκθευθῆ δὲ μὲ τὰς αὐτὰς τιμὰς μεθ' ὧν και ὁ Οὐάσιγκτων και ὁ Φραγκλίνος, και ἐπὶ τοῦ τάρου του ἐχαράχθη ἀγγλιστὶ και λατινιστὶ ἢ ἐφεξῆς ἐπιγραφῆ:

Θωμᾶς Ἀδδης Ἐμμετ,
τιμήσαντι διὰ τῆς εύφειας και ἀρετῆς
τὴν πολιτικὴν και τὰς ἀρχὰς τῶν ἠνωμένων Ἰρλανδῶν.
Και διὰ τοῦτο,
(μυστηριώδης ἢ εἶμαι, μὲν τοῦ δικαίου ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης!)
Ἐφορισθῆντι τῆς γενεθλίου γῆς.
Ἐν Ἀμερικῇ, πατρίδι τῆς ἐλευθερίας
Εὗρε δευτέραν πατρίδα
τιμήσανσαν τὸν χαρακτῆρα
και θαυμάσανσαν τὸν νοῦν αὐτοῦ.
Ὅπως δὲ δαιωνίσωσι
τὸ ὄνομα και τὸ παράδειγμα τοιούτου ἀνδρός
ἐνδόξου διὰ τὴν εύφειαν και τὴν ἀρετὴν,
τὰς θυσίας και τοὺς κινδύνους,
και τὰς ἐτι δευνοτέρας συμφορὰς τῶν συγγενῶν αὐτοῦ
ἕνεκα δικαίας και ἱερᾶς ὑποθεσεως,
οἱ εύγνώμονες αὐτοῦ συμπλητῆται
τὸ μνημεῖον τοῦτο ἀνήγειρον.

Z'.

Μετὰ θλίψεως βλέπομεν σήμερον τὰ εύγενῆ ναυάγια τῶν ὑπὲρ ἐλευθερίας καταβληθέντων ἀγωνίων ἢ Ἰρλανδία, ἢ Πολωνία, ἢ Οὐγγαρία, ἢ δούλη Ἑλλάς, και τοὶ γενναίως ἀγωνισθεῖσαι ἠττήθησαν, και ἢ μέλλουσα αὐτῶν τύχη μένει ἀγνωστος! Κχι ὅμως οὔτε φιλοπατρία, οὔτε ἀφοσιώσεως, οὔτε δε-

ξιοῦ νοὸς στεροῦνται τὰ μεγάλυμα ταῦτα ἔθνη ἄλλ' ἢ ἐπιτυχία ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ εἶναι συνήθης κλῆρος τῶν δευτερευόντων προτερημάτων ὅθεν οἱ ἔμποροι εύδοκίμοι πλέον και τῶν ἁγίων και τῶν ἡρώων. Καθ' ἐκάστην βλέπομεν ἀνθρώπους εύτελεῖς πλουτοῦντας, ἐνῶ ἄλλοι παρ' αὐτοὺς, ἀνωτέρων ἔχοντες τὴν ἀξίαν, καταστρέφονται διότι ἢ ἐπιδειξίτης, και μάλιστα ἢ πολιτικῆ, διακρίνουσα μετὰ πολλῆς εύφειας τὸ συμφέρον, θυσιάζει χάριν αὐτοῦ και φιλοτιμίαν και πάθη, ἐνίοτε δὲ φεῦ! και τιμὴν και ἀρετὴν ὡστε αὐτὴ συνήθως εύδοκίμει. Τὰ τρία ἔθνη τῶν ὀπίωιν αἱ εύτοχεῖς ἐπαναστάσεις φωταγωγοῦσιν ὡς φάρος τὴν ἀνθρωπότητα, ἦτοι τὸ ἀμερικανικόν, τὸ ἀγγλικόν, και τὸ τῶν ἠνωμένων Ἐπαρχιῶν, κατέχουσιν εἰς ἄκρον τὰς ἰδιαιτέρας ἐκείνας ιδιότητας, δι' ὧν τρωοῦνται οἱ θεομοὶ τῶν ἐλευθέρων λαῶν και αἱ κατακτήσεις των. Παρητηρήθη δὲ ὅτι οἱ λαοὶ οὗτοι εἶναι ἐν γένει ἐμπορικὸι και κατακτητικοὶ ἢ Ἀγγλία, και τοὶ ἐλεύθερον ἀσπαζομένη πολιτεῦμα, ἐσφετερίσθη τὴν Ἰρλανδίαν ἢ ὑπερρωσείους μεγίστη δημοκρατία ἢ τοσοῦτον ζηλοῦσα τὴν ἰδίαν ἐλευθερίαν, μιμουμένη τὴν πρωτότοκον αὐτῆς ἀδελφὴν, δὲν σέβεται οὔτε τὸ δίκαιον τῶν ἐθνῶν οὔτε τὰ συμφέροντα τῶν πλησιοχώρων φυλῶν.

Ὁ Ροβέρτος Ἐμμετ ἐκρίθη διαφοροτρόπως, ὡς συμβαίνει εἰς πάντα ὀπαδὸν μερίδος ἄλλὰ παρελθόντος τοῦ χρόνου και κατευνασθέντων τῶν παθῶν ἀπεδόθη πλήρης δικαιοσύνη εἰς τὴν μνήμην του. Καὶ ἡμεῖς μὲν διηγήθημεν τὰ κατ' αὐτόν εἰς τὸ κοινὸν δὲ ἀνήκει νὰ ἀποφασίσῃ ἄλλ' ὅποια δῆποτε και ἂν ἢ ἢ περὶ τοῦ ἐπιχειρήματος αὐτοῦ κρίσει, οὐδεὶς, ἐλπίζω, θέλει ἀρνηθῆ ὅτι εἶχε πολλὰς και σπανίως ἀρετὰς ἢ εύφειαν, ἢ γενναία ψυχῆ, ἢ ἀκαταδάμαστος καρδίαν παλαίουσα πρὸς τὴν συμφορὰν, συνιστῶσιν αὐτὸν εἰς τὴν συμπάθειαν και τὸ σεβᾶς τῶν ἄλλων. Εἶχε δὲ πρὸ πάντων τὰ δύο ἀξιολογώτερα προτερήματα τῆς βρετανικῆς και τῆς ἰρλανδικῆς φυλῆς ἦτοι φαντασίαν και πάθος, εύστάθειαν και ἡρεμίαν ψυχῆς ἀτρόμητος πρὸς τὸν ἰσχυρόν, συμπηθῆς πρὸς τοὺς ἀσθενεῖς και τοὺς καταδυναστευομένους, ἀνήκεν εἰς τὴν φυλὴν τῶν δημοτικῶν ἡρώων, τοῦ ἀνθους ἴσως τούτου τῆς ἀνθρωπότητος, διότι καταγόμενοι, ὡς πάλαι οἱ Γράκχοι, ἐκ τῶν ἀνωτέρων τάσεων τῆς κοινωνίας, ἀφιερῶνται εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ λαοῦ. Κατὰ δυστυχίαν ὅμως ἢ ἱστορία των εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολλὸ ὁμοία πρὸς τὴν τοῦ ἡρώος τῆς Ἰρλανδίας, ἕνεκα τῆς βίας ἢ τῆς ἀνικανότητος των περὶ αὐτοὺς. Ἀρχηγὸς ἐπαναστάσεως ὁ Ροβέρτος Ἐμμετ οὐδὲν ἐλάττωμα εἶχεν ἐξ ἐκείνων τὰ ὅποια ἀποδίδονται εἰς τοὺς ἐπαναστάσας οὔτε ἀπειθειαν πρὸς τὴν τάξιν, οὔτε μίσος πρὸς τοὺς ἀνωτέρους, οὔτε ἀδιαφορίαν ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν των μέσων. Πρέπει δὲ νὰ συμφωνήσωμεν μετ' ἐκείνων οἵτινες φρονιμώτεροι ἀξιοῦσιν ὅτι ἢ διαγωγὴ του ὑπῆρξε μάλλον ἱποτικῆ ἢ πολιτικῆ, και ὅτι ἐσφαιρετο συνέσεως και κρίσεως; Δύο εἶδη ἀνθρώπων μυκτηρίζουσι

τοὺς θυσιάσαντας εἰς μάτην τὴν ζωὴν αὐτῶν· οἱ νικηταὶ καὶ οἱ νικηθέντες· μὴ θέλοντες νὰ ἀνανεώσωσιν ἀγῶνας ἀνωφελεῖς, ἀποκρούουσιν ὡς ἀκαιροὺν ἀνάμνησιν πᾶν ὅτι ἀναφέρεται εἰς αὐτούς. Εἶναι δὲ βέβαιον ὅτι ὁ ἔμμετ ἔσφαλεν ἐπικαλεσθεὶς τὸ τρομερὸν δικαίωμα τὸ κείμενον πρὸ τῶν ποδῶν πάντων τῶν θεσμῶν. Τὸ τολμηρὸν ἐπιχείρημά του ἐδύνατο καὶ νὰ ἐπιτύχη καὶ νὰ ἀποτύχη. Πρέπει ἡ δὲ νὰ ἐνθυμηθῶμεν καὶ τοῦτο ὅτι, ὅτε ἐφρονεῖσθε εἶχαν εἰκοσιετῶν ἐτῶν ἡλικίαν. Καὶ τίς, ἐκ τῶν ἐξοχωτέρων μάλιστα ἀνδρῶν τὴν αὐτὴν ἔχων ἡλικίαν δὲν διετέλεσεν ὑπὸ τὴν ἐπιφρόνῃ πάθους, ἐπιδεικτικῶν φαντασιῶν καὶ ἐλπίδων; Ὅταν ἡ φαντασία εἶναι ἐνθερμὸς καλύπτει τὸ πρᾶγμα, καὶ μόνῃ ἢ πείρᾳ δεικνύει τὴν ἀλήθειαν. Ἡ δὲ παρούσα βραχέϊα ἱστορία διδάσκει πρὸς τοὺς νέους ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἀνάμιγνύωνται ποτὲ εἰς συνωμοσίας, ἐστῶσαν καὶ ὑπὲρ δικαίων ὑποθέσεων. Δυστυχῶς ἢ φρόνησις τῶν ἐθνῶν λέγει· « Ἐάν ἤξευρεν ἡ νεότης καὶ ἐάν ἠδύνατο τὸ γῆρας. » Ὅταν ἐρχεται ἡ ἡλικία καθ' ἣν γινόμεθα προσεκτικώτεροι δὲν ἔχομεν πλέον θερμότητα, τὴν θερμότητα ἐκείνην ἣτις εἶναι ἀναγκαία ὅπως τολμῶμεν διὰ νὰ ἐπιτυγχάνωμεν. Τὸ πρὸς τοὺς καιροὺς πολιτεύεσθαι εἶναι βεβαίως ἀρετὴ, ἀλλὰ τόσον εὐκολός, ὥστε δὲν εἶναι ἀξία θαυμασμοῦ· καὶ ἡ ἐνέργεια ἐπίσης τῆς ψυχῆς ἣτις καταφρονεῖ πᾶν ἀγαθόν καὶ πάντα κίνδυνον, εἶναι ἀρετὴ· ἀλλὰ ποῖα τῶν δύο προτιμότερα;

Ὁ ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγὼν ἦτο καὶ ἔσται ὡς καὶ ὁ τῆς δικαιοσύνης· ἔχει δὲ πανταχοῦ καὶ πάντοτε στρατιώτας καὶ μάρτυρας. Πρὸς δὲ τοὺς ἠττηθέντας πολλάκις καὶ οἱ μεταγενέστεροι εἶναι ἀδικοὶ ὄσον καὶ οἱ σύγχρονοι· τὴν ἐπιτυχίαν μόνον ἐπευφημοῦμεν. Καὶ ὅμως ἡ ἱστορία ἐπρεπε νὰ ἦναι τὸ τελευταῖον ἄστυλον τῶν δυστυχῶν καὶ τῶν ἠττημένων.

ΣΟΦΙΑ.

ΦΥΣΙΚΟΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ.

Οὐδεὶς ἀγνοεῖ ὅτι ἡ ὠραιότερα μορφή τοῦ ἀνθρώπου κραινίου, ἡ ὠραιότερα ἀνάπτυξις τοῦ μετώπου εἶναι ἡ παριστῶμένη εἰς ἔργα τινα τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς τέχνης. Ὑπετέθη μάλιστα ὅτι οἱ περίφημοι τεχνῖται, εἰς ὧν τὴν γλυφίδα ὀφείλονται αἱ εὐπερίγραφοι κεφαλαὶ ἐκείναι, δὲν περιωρίζοντο εἰς ἐπὶ μόνον ἀντιγραφήν τῶν ὠραίων τύπων οὓς εὕρισκον ἐν τῇ φύσει, ἀλλ' ὅτι ἐμεγάλυνον τινὰς χαρακτηριστικὰς, ὅτι δηλαδὴ εἰργάζοντο κατ' ἰδανικὴν ἐντέλειαν. Ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη ἀπεκρούσθη ἐπιτυχῶς ὑπὸ τοῦ Πλουμινεβάχ, ὅστις περιγράφει ὡς ἀκολουθεῖ ἐν κραινίῳ ἐλληνικῶν, εὕρισκόμενον εἰς τὴν συλλογὴν του· « Τὸ σχῆμα τοῦ κραινίου εἶναι ὀλίγον

σφαιροειδές, ἔχον τὰ ὀπτά τῆς ζῆναι σιαγόνας συννημέναν καὶ κατὰ τὴν ῥίνα σχεδὸν κἀθετα, τὰ ζυγωματικά δὲ ὀστά μετρίως καὶ εὐρύθμως κατακλίνοντα, ὁμοιότατον μὲ τὰ περίφημα σχεδιάσματα τῶν καλλιτεχνῶν. » Αὕτη ἡ ἐλληνικὴ κεφαλή καὶ μία ἄλλη, ἀνήκουσα εἰς τὴν βάρβαρον καὶ ἀμαθῆ τῶν κατοίκων τῆς Γεωργίας φυλῆν εἰσι, λέγει, αἱ ὠραιότεραι τῆς συλλογῆς του, συγκειμένης ἐξ 470 κραινίων διαφόρων ἐθνῶν.

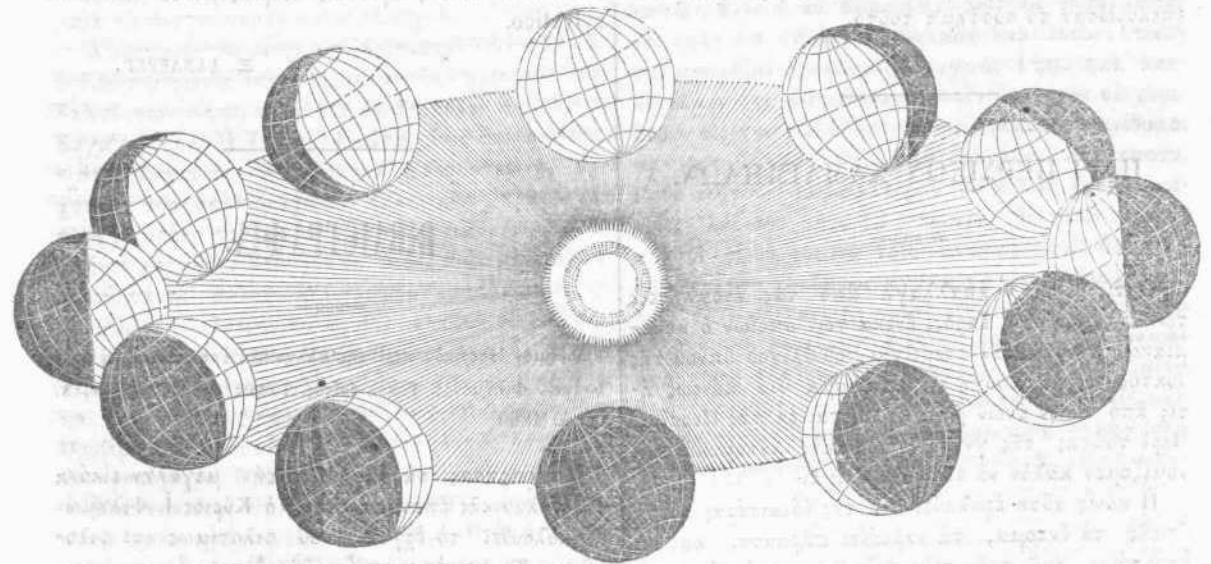
Παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἡ χροιά τοῦ δέρματος καὶ αἱ τρίχες ἐποικίλλοντο ὡς καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις Εὐρωπαϊαῖς, καθ' ἃς παρέχουσι μαρτυρίας Ἕλληνας συγγραφεῖς.

Τὰ ἐπιθετὰ εἰς ἄνθρωποι, κυανοχαῖται, γλαυκώπιδες ἢ καὶ πολλὰ ἄλλα τοιαῦτα ἀποδεικνύουσιν ὅτι ὑπῆρχεν ἄλλοτε παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἡ αὐτὴ ποικιλία τῆς χροιάς ἢ παρατηρουμένη σήμερον παρὰ τοῖς ἐθνεσὶ τῆς μεσημερινῆς Εὐρώπης, μάλιστα εἰς τόπους, ὅπου τὸ κλίμα ἐτροποποιήθη διὰ τὸν σχηματισμὸν τοῦ ἐδάφους ἢ διὰ τὴν ἀνύψωσιν ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Οἱ νεώτεροι Ἕλληνας ἔχουσι κοινὸν τὸ γνῶρισμα τοῦτο μετὰ τῶν προγόνων αὐτῶν, καὶ ἐκληρονόμησαν τὴν ὠραίαν μορφήν, δι' ἣν ἐκείνοι ἐθαυμάζοντο· καὶ ὡς παρατηρεῖ ὁ περιηγητὴς Πουκβίλ, τὰ ἐμπνεύσαντα τὸν Ἀπελῆν καὶ Φειδίαν ὑποδείγματα εὕρισκονται καὶ νῦν ἐτι μετὰ τῶν κατοίκων τῆς Πελοποννήσου. α Εἰσὶ γενικῶς ὑψηλοὶ καὶ εὐσώματοι, ἔχουσι τοὺς ὀφθαλμοὺς ζωηροὺς, ἐμπύρους, τὸ στόμα καθ' ὑπερβολὴν ὠραῖον καὶ διακεκοσμημένον μὲ ὠραιότατους ὀδόντας. Ἄν δὲ καὶ γενικῶς εἶναι ἔθνος ὠραῖον, ὑπάρχουσιν ὅμως μετὰ τῶν αὐτῶν βαθμοὶ διάφοροι. Αἱ Σπαρτιάτιδες εἰσὶ ξανθοὶ, κομψοὶ καὶ εὐγενεῖς τὸ ἦθος. Αἱ γυναῖκες τοῦ Ταυγέτου ἔχουσι τὸ ἀνάστημα τῆς Παλλάδος, ὅτε ἔφερε μετὰ τῶν μαχῶν τὴν φοβεράν αἰγίδα. Ἡ Μεσσηνία γυνὴ εἶναι εὐσαρκός· ἔχει δὲ χαρακτηριστικὰς κανονικοὺς, μεγάλους τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ μακρὰς καὶ μελαίνας τὰς τρίχας. Τῆς Ἀρκαδίας ποιμενίδας, ὑπὸ τὰ μακρὰ μάλλινα τῆς ἐνδύματα, μόλις ὑποφαίνεται ἡ κανονικότης τῆς μορφῆς, ἀλλ' ἡ φυσιογνωμία τῆς ἐμπνεύσει ἀθωότητα καὶ καθαρότητα ψυχῆς. Αἱ Πελοποννήσαιοι εἰσὶ σώφρονες καὶ ἀγναί, καὶ ἡ συζυγικὴ πίστις αὐτῶν ἀσύστηροτάτη. Ὁ αὐτὸς Πουκβίλ λέγει τὰς ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Ἑλληνίδας ὅλως ἀμαθεῖς καὶ ἀνευ τινὸς διανοητικῆς μορφώσεως, α διότι, προστίθεισιν, ἡ μουσικὴ καὶ ὁ χορὸς ἐδιδάχθησαν εἰς αὐτάς ἀπὸ τῆς φύσεως. Ὅ,τι δὲ καλὸν ἐνυπάρχει εἰς τὸν χαρακτῆρα τῶν Ἑλλήνων φαίνεται ὅτι προκύπτει ἐκ τῆς ἐλευθερίας ἧς ἀπολαύουσι κατὰ τὴν νεαρὰν ἡλικίαν. Εἰς τὸν τόπον τοῦτον τὰ παιδία ἀνατρέφονται καὶ αὐξάνουσιν ὅλως ἐλεύθερα ὡς τὰ εὐρώπια φυτὰ, τὰ γεννώμενα αὐτομάτως εἰς γόνιμον ἔδαφος. Οὐδέποτε μεταχειρίζονται αὐτὰ σκληρῶς οἱ γονεῖς των, ὡς τοῦτο συμβαίνει εἰς τὰς πεπολιτισμένους χώρας περὶ τὰ παιδία τῶν κατωτέρων τάξεων· ὁ χαρακτῆρ των δὲν φέρει ποτὲ ἱχνος θλίψεως. »

Ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς ἐξωγράφει τοὺς κατοίκους τῆς Σπάρτης οὕτω· «Οἱ Σπαρτιάται διαφέρουσι κατὰ τε τὸ ἀνάστημα καὶ τὰ ἦθη ἀπὸ τῶν γειτόνων τῶν Ἀρκαδῶν. Ἐνθ' οὗτοι φέρουσι πῆραν καὶ ῥάβδον ποιμενικὴν, καὶ διάγουσι βίον ὅλως ποιμένιον, οἱ τῆς Σπάρτης ἐξ ἐναντίας εἰσὶ φιλοπόλεμοι, ἔχουσι τὸν χαρακτῆρα ζωηρὸν καὶ παραγώδη, καὶ ἐρεθίζονται εὐκολώτατα. » Ὁ Κ. Πουκβίλ ὁμιλεῖ περὶ τῆς μακρᾶς ξανθῆς κόμης τῶν Σπαρτιατῶν, τοῦ

μεγαλοπρεποῦς ἦθους, τοῦ σεμνοπρεποῦς ἀναστήματος, τῆς κομψότητος τῆς μορφῆς καὶ τῆς ζωηρότητος τῶν μεγάλων, κυανῶν καὶ μακροβλεφάρων ὀφθαλμῶν αὐτῶν. Οἱ Σπαρτιάται, μετὰ τῶν ἄπολων εὕρισκονται καὶ τινες ξανθοὶ, εἰσὶν ὑψηλοῦ ἀναστήματος· οἱ ἀνδρικοὶ δὲ καὶ κανονικοὶ αὐτῶν χαρακτηριστῆρες διετήρησαν τύπον τινὰ τῶν Δωριέων τῆς ἀρχαίας Σπάρτης.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.)

Κίνησις τῆς γῆς.

ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΗΣ ΓΗΣ.

—ooo—

Ἡ παρατιθεμένη εἰκὼν παρίστα τὴν θέσιν τῆς γῆς πρὸς τὸν ἥλιον ἐν τῷ διαστήματι ἐνὸς ἔτους. Αἱ δώδεκα σφαῖραι παριστάνουσι τοὺς δώδεκα μῆνας. Ἡ πρὸς ἀριστερὰ ὑπὸ τὴν ἐξωτάτην τεθειμένη, κείται ἀντὶ τοῦ Ἰανουαρίου, ἡ μετ' αὐτὴν, πρὸς δεξιὰ, ἀντὶ τοῦ Φεβρουαρίου· οὕτω δὲ μετροῦντες, ἐκ δεξιῶν πάντοτε, καὶ ἀναβαίνοντες εὐρίσκομεν ὅτι ἐκάστη σφαῖρα παρίστα κατὰ σειράν τὸν ἐπόμενον μῆνα, ἕως οὗ φθάσωμεν εἰς τὴν προμνησθεῖσαν ἐξωτάτην, παριστάνουσαν τὸν τελευταῖον μῆνα τοῦ ἔτους.

Ἰδοῦ, κατὰ Ἀραγῶν, τὸ ἱστορικὸν τῆς περὶ τὸν ἥλιον κινήσεως τῆς γῆς·

Ὁ Σάμιος Ἀρίσταρχος, ὅστις ἤκμαζε περὶ τὸ 180 ἔτος πρὸ Χριστοῦ, εἶπε πρῶτος ὅτι ἡ γῆ κινεῖται περὶ τὸν ἥλιον· δι' ὃ καὶ κατηγορήθη ὡς ἀσεβῆς.

Ὁ γνωστὸς φρεάντης Κλεάνθης, ὅστις καὶ αὐτὸς ἐξῆν περὶ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν, ἠσαυχάθη πρῶτος, κατὰ Πλούταρχον, νὰ ἐξηγήσῃ τὰ μετεωρολογικὰ

φαινόμενα διὰ τῆς περὶ τὸν ἥλιον κινήσεως τῆς γῆς καὶ τῆς περὶ τὸν ἴδιον ἀξονα στροφῆς αὐτῆς· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ἐξήγησις, προστίθεισιν ὁ Πλούταρχος, ἦτο ὅλως καινοφανὴς καὶ ἐναντία τῶν παραδεδογμένων, πολλοὶ φιλόσοφοι πρότειναν νὰ ἐγκλησεθῆ καὶ αὐτὸς ἐπὶ ἀσεβείας.

Τὸ πλανητικὸν σύστημα, ὅπως περιεγράφη ὑπὸ Πτολεμαίου, παρίστα τὴν γῆν ὡς κέντρον τῆς κινήσεως τῶν πλανητῶν. Περὶ αὐτὴν κινουνται οἱ ἐπτὰ παρὰ τῶν ἀρχαίων κληθέντες πλανῆται, ἦτοι ἡ Σελήνη, ὁ Ἔρμης, ἡ Ἀφροδίτη, ὁ Ἥλιος, ὁ Ἄρης, ὁ Ζεὺς καὶ ὁ Κρόνος.

Εἰ καὶ ἐθεώρησαν τὴν γῆν οἱ ἀρχαῖοι ὡς κέντρον τῆς κινήσεως τῶν πλανητῶν καὶ τὴν σφαῖραν ἡμῶν ἀκίνητον, παρεδέχθησαν ὅμως καὶ τινὰ ἑλλειψίν σχέσεως μετὰ τῆς κινήσεως τῶν πλανητῶν καὶ τῆς φαινόμενης τοῦ ἡλίου· ἀλλὰ δὲν κατώρθωσαν καὶ νὰ ἐννοήσωσι τὴν ἀνεξήγητον περιπλοκὴν τοῦ συστήματος τοῦ παντός. Κατὰ τὴν δεκάτην ἑκτὴν ἑκατονταετηρίδα ὁ Πρῶτος Κοπέρνικος ἠθέλησε νὰ λύσῃ ὅλας τὰς δυσκολίας ἀναδραμῶν εἰς τὰς ιδέας Φιλολάου, τοῦ παλαιοῦ πυθαγορείου φιλοσόφου, ἀξιώσαντος ὅτι ἡ γῆ κινεῖται περὶ τὸν ἥλιον, καὶ ἰσχυρίσθη ὅτι τῶντι ἡ γῆ κινεῖται ἔκκοντα καὶ τὴν σελήνην ὡς δορυφόρον.

Τὴν αὐτὴν ὁμοίως ἑκατονταετηρίδα ὁ Γερμανὸς Κέπλερος ὠρίσεν ἀκριβῶς τὸ πλανητικὸν σύστημα, παραδεχθεὶς μὲν τοῦ Κοπερνίκου τὰς ἰδέας περὶ τῆς κεντρικῆς κινήσεως τοῦ ἡλίου περὶ ὃν στρέφονται οἱ πλανῆται, ἀποκρούσας ὁμοίως τὰς ἀρχαίας ὑποθέσεις περὶ κυκλικῶν ὁμοιομόρφων κινήσεων περὶ κέντρον φανταστικόν, κενὸ πάσης ὕλης, καὶ τὰ τοιαῦτα. Εἶπε δὲ αὐτὸς πρῶτος ὅτι ὁ ἥλιος εἶναι κέντρον τῆς κινήσεως τῶν πλανητῶν. Καὶ ἵνα ἀπαδείξῃ τοῦτο, ἠσχολήθη εἰς ἀναριθμητοὺς ὑπολογισμοὺς μετὰ μεγίστης καρτερίας καὶ ἐπιμονῆς. Αἱ μετὰ ταῦτα δὲ γενόμεναι ἀνακαλύψεις πλανητῶν ἐπεκύρωσαν τὸ σύστημα τοῦτο.

ΠΕΡΙ ΠΕΡΣΙΚΩΝ ΧΑΜΑΙΜΗΛΩΝ.

—000—

Ὅστις θέλει ν' ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὰς ἐνοχλήσεις τῶν ἐντόμων τοῦ ἔαρος, ἕνεκα τῶν ὁποίων ὁ κεκοπιακῶς τὴν ἡμέραν στερεῖται τοῦ ὀλίγου ὕπνου τῆς νυκτός, ἄς καταφύγῃ εἰς κάπνισμα διὰ κόνεως ἥτις ἀπὸ τινῶν ἐτῶν μετακομίζεται ἐκ τῆς Περσίας. Περὶ ταύτης τῆς γνησίας περσικῆς ἐντομοκόνεως, νομίζομεν καλὸν νὰ εἰπωμεν ὀλίγα.

Ἡ κόνις αὕτη ἐφελκεῖ διὰ τῆς ἰδιαιτέρας αὐτῆς ὁσμῆς τὰ ἔντομα, τὰ ναρκῶνει πάραυτα, καὶ τὰ θανατόνει, ἐνῶ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ μεγαλύτερα ζῶα εἶναι ἀβλαβής.

Ἄν καὶ ἦτον ἐν χρῆσει παρὰ τοῖς Ῥώσοις, οἷτινες πρὸ πολλοῦ καταναλίσκουσι καθ' ἕνα χρόνον χιλιάδας λιτρῶν, ὁμοίως δὲν ἐγνώριζον τὸν τρόπον τῆς κατασκευῆς αὐτῆς, ὡς οὔτε τὰ φυτὰ ἐξ ὧν κατασκευάζεται, μέχρις οὗ ὁ Ἀρμένιος ἔμπορος Συμπτόφ, διερευνήσας τὰ μέρη τοῦ Καυκάσου, ἔμαθε τὸν τρόπον τῆς συλλογῆς καὶ τῆς παρασκευῆς αὐτῆς.

Εἰς τὴν περιφέρειαν τῆς Ἀλεξανδρουπόλεως, πλείονα τῶν εἴκοσι χωρίων καταγίνονται εἰς τὴν ἐμφύτευσιν τοῦ φυτοῦ τούτου.

Δύο εἶδη Πυρέθρου, ἀλλήλοις τὰ μέγιστα ὁμοιάζοντα, δίδουσι τὴν κόνιν αὐτὴν, ὀνομαζόμενα παρὰ τῶν βοτανικῶν *Pyrethrum roseum* καὶ *carneum*, ἥτοι Πυρέθρον ῥοδόχρουν ἢ σαρκόχρουν. Ὀνομαζέται δὲ καὶ χαμαιμήλον περσικὸν ἐρυθρόν.

Ὁμοίαν ἐνέργειαν ἐντομοκτόνον ἔχει καὶ φυτὸν τι ὀνομαζόμενον *Chrysanthemum leucanthemum* φερόμενον εἰς τὰ τῆς Βοσνίας καὶ Δαλματίας μέρη, καὶ χρησιμεῖον πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν.

Τὸ φυτὸν τοῦτο εἶναι θαμνίσκος, καὶ φύεται μὲν ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον εἰς τοὺς ἀγρούς, καλλιεργεῖται ὁμοίως καὶ εἰς τοὺς κήπους τῆς νοτίου Ῥωσσίας, εἰς τὴν Τιβηίδα παραδείγματός χάριν ἀνθεὶ δὲ περὶ τὸν Ἰούνιον. Πρὸς συλλογὴν τῶν φυτῶν ἐκλέγουσι κλιρὸν ξηρασίας, ἐν μιᾷ δὲ ἡμέρᾳ εἰς δρα-

στήριος ἐργάτης δύναται νὰ συλλέξῃ 30—80 λίτρας ἐκ τῶν αὐτομάτως φουμένων. Τὰ ἀνθη ἀποκόπτονται καὶ ξηραίνονται συνήθως εἰς τὸν ἥλιον, τὰ εἰς τὴν σκιάν ὁμοίως ξηρανθέντα ἐνεργοῦσι δραστηριότερον. 1000 λίτραι χλωρῶν ἀνθῶν παρέχουσιν 100 λίτρας ξηρῶν. Ταῦτα συνθλίβονται πρῶτον μὲ τὰς χεῖρας, ἡ δὲ κόνις ἀλέθεται εἰς μύλον. Τοιοῦτοτρόπως κατασκευάζεται ἡ τέσσαρον ὠφέλιμος μυσκτόνος κόνις τοῦ Καυκάσου.

Εἰς τὰ τῆς Ἰταλίας μέρη καὶ πρὸ πάντων εἰς τὴν Βενετίαν, μεταχειρίζονται διὰ τὸν αὐτὸν σκοπὸν κόνιν εἰδους ἀψινθίας ὀνομαζομένου *Assenzio sylvatico*.

Ξ. ΑΑΝΔΕΡΕΡ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

—000—

Δοκίμιον ἱστορικὸν περὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπανάστασεως, παρὰ Ἰωάννου Φιλίμμωνος. Τόμος τρίτος. Τύπος Π. Σούτσα καὶ Α. Κτενά. 1860

Ἐπιχειρήσας νὰ διαγράψῃ τὴν μεγάλην εἰκόνα τῆς ἑλληνικῆς ἐπανάστασεως, ὁ Κύριος Ι. Φιλίμμων ἐξακολουθεῖ τὸ ἔργον αὐτοῦ φιλοτιμῶς καὶ φιλοπόνως. Τὸ κοινὸν γνωρίζει ἤδη (*) τοὺς δύο πρώτους τοῦ δοκίμιου τούτου τόμους, ἐξ ὧν διὰ μὲν τοῦ ἐνὸς συνεπληρώθησαν ὅσα ἄλλοτε ὁ συγγραφεὺς εἶχε δημοσιεύσει περὶ τῆς φιλικῆς ἐταιρείας, διὰ δὲ τοῦ ἐτέρου ἱστορήθησαν τὰ τε κατὰ Ἀλέξανδρον Ἰψηλάντην καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ τὸ κατὰ τὴν Μολδοβλαχίαν μέρος τοῦ ἀγῶνος.

Ὁ νῦν ἐκδοθεὶς τρίτος τόμος περιέχει ἔγγραφα τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι ὀλιγώτερον τῶν προτέρων πολύτιμα, καὶ εἰδήσεις ἐξίσου ἀκριβεῖς καὶ περιεργούς. Τίς δύναται λ. χ. νὰ ἀναγνώσῃ τὸ ἔγγραφο δι' οὗ οἱ κάταικοι τῆς νήσου Ἰδρας, εὐθὺς ἀρξαμένου τοῦ ἀγῶνος, διώρισαν ἂν ἀρχηγὸν εἰς τὰ καράβια τους, τὸν α Καπετὰν Γεωργίου Νικολάου Τουμπάζην, χωρὶς νὰ θαυμάσῃ τὴν βεβαίαν πεποίθησιν ἣν οἱ ἄνθρωποι οὗτοι εἶχον περὶ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ ἀγῶνος καὶ τῆς προσηκούσης ἰδρύσεως μεγάλου βασιλείου τῆς Ἑλλάδος; «Ἐτεῖς οἱ καπετανοί, λέγει τὸ ἔγγραφο τοῦτο, εἰσθε εἰς χρέος νὰ ὑπακούσητε εἰς τὰς διαταγὰς καὶ παραγγελίας τοῦ εἰρημένου καπετὰν Γεωργίου μετὰ τῆς συντροφίας σας παρὰ τοῦ ὀρθοδόξου βασιλέως μας καὶ τῆς ἀγαπητῆς πατρίδος τὸν στέφανον τῆς δόξης καὶ τιμῆς. . . Ὅστις δὲ ἀπὸ ἐσῶς πράξῃ τὸ ἐναντίον τῆς παραγγελίας ταύτης, ἡμεῖς

(*) Ἡδε τὸ φυλλάδιον 242, σελ. 40.

δὲν θέλομεν κρίνει τὸν τοιοῦτον, ἀλλὰ θέλει κρίνει αὐτὸν τὸ ὑψηλὸν κριτήριον τοῦ ὀρθοδόξου βασιλέως μας, καὶ θέλει δώσῃ ἐκεῖ λογαριασμὸν εἰς ὅσα κακῶς ἐφέρθη. Ὁμοίως καὶ σεῖς, γενηαῖοι σύντροφοι, νὰ πολεμήσητε μὲ ἀνδρείαν τὸν ἐχθρὸν τῆς πίστεώς μας διὰ νὰ λάβετε παρὰ τοῦ μεγάλου βασιλέως μας τὸν στέφανον τῆς τιμῆς καὶ δόξης. Ἄν δὲ καὶ τις ἀπὸ σας ἐναντιωθῇ εἰς ὅσα παραγγέλλει ἡ πατρίς, ἔχει νὰ δώσῃ λόγον εἰς τὸ ὑψηλὸν κριτήριον τοῦ βασιλέως μας.» Τὸ ἀξιωματικόν τοῦτο ἔγραφο δημοσιεύεται ἤδη κατὰ πρῶτον, ἂν δὲν ἀπατώμεθα ἡμεῖς τοῦλάχιστον δὲν ἐνθυμούμεθα νὰ ἀνεγνώσαμεν αὐτὸ ἀλλαχοῦ.

Ἀξιοσημείωτος εἶναι καὶ ἡ ἐπιστολὴ τὴν ὁποίαν ὁ Κολοκοτρώνης ἔστειλε, μετὰ τὴν κρίσιμον περὶ Βηλτέσιον νίκην, πρὸς τὸν ἐν Τριπόλει κλεισθέντα Κεχαγιάδην. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη, ἣτις ἐπιγράφεται «ἀπὸ ἐμένα τὸν Θεοδωρᾶν Κολοκοτρώνη, ἀρχοντα τῶν ἀκαταμαχίτων ἑλληνικῶν στρατευμάτων, εἰς ἐσένα τὸν Μουσταφᾶ Κεχαγιάδην», εἶναι τῶντι χαρακτηριστικωτάτη διότι ἅμα μὲν, πλείονον πάσης ἄλλης περιγραφῆς καταδεικνύει τὸ ὑπερβολικὸν θάρρος τὸ ὁποῖον ἔλαβον οἱ Ἕλληνες μετὰ τὸ μέγα ἐκείνο κατόρθωμα, ἅμα δὲ πιστότερον παντὸς ἱστορικοῦ καλῶς εἰκονίζει τὸ ἦθος καὶ τοὺς τρόπους τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Πελοποννήσου. Περὶ τῆς ὁμοίας εἶναι ἡ περιγραφή τῆς ἐστίασεως ἣν προσέφερεν ὁ Κολοκοτρώνης εἰς τὸν Δημήτριον Ἰψηλάντην ὅτε, τῆ 19 Ἰουνίου 1821, ἀπεβίβασθη οὗτος κατὰ πρῶτον εἰς τὸ Ἄστρος. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα περιέχει τὸ βιβλίον τὰ συντελεστικώτατα εἰς τὴν ἐκτίμησιν τῶν πραγμάτων καὶ τῶν προσώπων τῆς ἐπανάστασεως.

Ἐτερον τῆς συγγραφῆς προτέρημα εἶναι ὅτι κρίνει τοὺς πάντας ἀνεξαιρέτως δικαίως καὶ ἀπαθῶς ὥστε δὲν ἀναφαίνονται ἐνταῦθα ἴχνη τῶν συμπαθειῶν καὶ ἀντιπαθειῶν ὅσας ὁ Κύριος Ι. Φιλίμμων ἠδύνατο νὰ ἔχῃ καὶ εἶχε βεβαίως ἄλλοτε, καθὼ ἀνχιμῆθεις εἰς τὰ πράγματα ἐπὶ τῆς ἐπανάστασεως καὶ ἐπὶ ἱκανὸν μετὰ τὴν ἐπανάστασιν χρόνον. Γνωστὴ λ. χ. εἶναι ἡ φιλία αὐτοῦ πρὸς τὸν Κολοκοτρωνικὸν οἶκον καὶ ἡ ἐξαιρετικὴ εὐλάβεια τοῦ ἀνδρός πρὸς τὸν ἀείμνηστον ἀρχηγὸν τοῦ οἴκου τούτου. Ἀλλὰ τὰ αἰσθήματα ταῦτα δὲν ἀπέτρεψαν τὸν συγγραφεὴ νὰ ὁμιλήσῃ μετὰ τῆς προσήκουσας δικαιοσύνης περὶ τοῦ οἴκου τῶν Δελιγιανναίων καὶ ἰδίως περὶ τοῦ στρατηγοῦ Κανέλλου Δελιγιάννη. Ἡ αὕτη λήθη πάσης παρελθούσης πολιτικῆς διαφωνίας καταφαίνεται καὶ εἰς τὸν τρόπον καθ' ὃν ὁμιλήσας περὶ τοῦ ἐπιφανοῦς ἡγεμόνος τῆς Μάνης καὶ τῆς πολυαριθμοῦ τῶν περὶ αὐτὸν ἱρώων νεοσσιῶν. Ἴνα ἐκτιμηθῇ προσκόντως ἡ ἀρετὴ αὐτῆ τοῦ συγγραφέως, ἀνάγκη νὰ ἐνθυμηθῶμεν ὅτι καὶ ἄλλοι ἐπεχείρησαν νὰ γράψωσι περὶ τῆς ἑλληνικῆς ἐπανάστασεως, ἀλλ' ὅτι οὐκ ὀλίγοι ἐξ αὐτῶν κατὰ δυστυχίαν μετεβίβασαν εἰς τὰς ἀρνήσεις τῶν πάθη ἀνάξια τῆς ἱστορίας.

Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως ἔχουσιν. Ἄλλ' ἀποδόντες

δικαιοσύνην εἰς τὸ ἔργον τοῦ Κυρίου Ἰωάννου Φιλίμμωνος, νομίζομεν χρέος μας νὰ ἀπευθύνωμεν εἰς αὐτὸν καὶ τινα σπουδαίαν παρατήρησιν. Ὁ ἀνά χειρας τρίτος τόμος δὲν περιλαμβάνει εἰμὴ τὰ κατὰ τοὺς πρώτους τρεῖς μῆνας τῆς ἐπανάστασεως συμβάντα ἐν τῇ κυρίως Ἑλλάδι, ἥτοι ἐν Πελοποννήσῳ, ἐν τῇ λεγομένῃ Στερεῇ καὶ ἐν ταῖς νήσοις. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι, κατὰ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ συγγραφέως, εἰς τὸ ἐξῆς ἕκαστος τόμος θέλει περιλαμβάνει ἕν ἔτος ἄλλ' ἐπειδὴ τὰ ἔτη τῆς ἐπανάστασεως εἶναι 9, ἔπεται ὅτι θέλομεν ἔχει 9 τόμους εἰς τούτους δὲ προστιθεμένων τῶν 3 προεκδοθέντων, ἔχομεν ἐν ὅλοις 12. Δώδεκα τόμοι πρὸς δραχμὰς 10, δίδουσι, δηλαδή λαμβάνουσι παρὰ τοῦ ἀγοράζοντος αὐτοῦ, δραχμὰς 120. Ἄλλ' ὁμολογοῦμεν ὅτι ἀμφιβάλλομεν ἂν δύναται νὰ εὐρεθῶσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα πολλοὶ ἄνθρωποι πρόθυμοι νὰ καταβάλωσι δρ. 120 διὰ μίαν συγγραφὴν. Πρὸς τούτους ἀμφιβάλλομεν ἂν καὶ ἐξ ἐκείνων οἷτινες λάβωσι τοὺς 12 τόμους, θέλουσιν εὐρεθῆ πολλοὶ πρόθυμοι νὰ τοὺς ἀναγνώσωσι, διότι εἰς τὴν Ἑλλάδα ὁ κόσμος ἀγαπᾷ τὰ μικρὰ βιβλία καὶ ὄχι τὰ μεγάλα. Ἐν τούτοις τὸ καθ' ἡμᾶς ἐπιθυμοῦμεν τὸ δοκίμιον νὰ εὐρῇ καὶ πολλοὺς ἀγοραστάς καὶ πολλοὺς ἀναγνώστας, διότι εἶναι ἀξίον τῶντι τοιαύτης τύχης. Πρὸς τοῦτο ὁμοίως νομίζομεν ἀπαραίτητον νὰ ἀποβῇ ἐπιτομωτέρα ἡ ἀφήγησις τοῦ συγγραφέως.

Κ. Π.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ.

—000—

Τῷ συντάκτῃ τῆς Παρθίας.

Εἰς τὴν ἐνταῦθα κώμην Σπαρτιά εὐρέθη πρὸ τινοῦ καιροῦ τεμάχιον μαρμάρου, σχῆμα ἔχον τετραπλευρον, καὶ κωνοειδὲς πρὸς τὰ ἄνω.

Εἰς τὸ κάτω μέρος ὑπάρχουσι δύο κεφαλαί, ἡ μὲν παιδὸς ἡ δὲ γυναῖκος, ἐχούσης τὴν κεφαλὴν περιδεδεμένην κατὰ τὸ εἰσέτι εἰς τὰς γυναῖκας τῶν ἐνταῦθα χωρικῶν ἐπικρατοῦν ἔθος. Αἱ κεφαλαὶ δὲ αὐταὶ δὲν εἶναι ἐγγεγλυμμένοι, ἀλλὰ προέχουσαι, καὶ διακρίνονται καλῶς ἀνωθεν αὐτῶν ἀναγινώσκειται ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή:

ΗΡΑΚΛΕΩΝ ΗΡΑΚΛΕΟΝΤΟΣ

ΧΑΙΡΕ

. . . ΟΡΗΣΙΑ ΗΡΑΚΛΕΟΝΤΟΣ ΓΥΝΑΙ

ΧΑΙΡΕ

Κατὰ τὰ φαινόμενα τὸ μάρμαρον τοῦτο ἦν ἐπὶ τοῦ τάφου μητρὸς καὶ υἱοῦ. Ἐκ τοῦ ὀνόματος τῆς γυναῖκος ἐλλείπουσι τὰ τρία ἀρχικά γράμματα,

ὡν τὸ τρίτον, εἰκάζω ὡς ἐκ τοῦ σωζομένου εἰς τὸ ἕνω μέρος στρογγύλου, ὅτι ἦν Ρ. Ἄν δ' οὕτως ἔχη ἴσως τὸνομα ἦν ΠΑΡΡΗΣΙΑ ἀντὶ ΠΑΡΡΑΣΙΑ. Δὲν εἶμαι ὁμοῦ βέβαιος. Ὁ τρόπος τῆς ἐπιγραφῆς καὶ τὰ ὀνόματα ἀποδεικνύουσιν αὐτὴν ἀρχαιοτάτην.

Ἐν Κεφαλληνίᾳ τὴν 8 Ἰανουαρίου 1860.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΠΑΝΑΣ.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΓΑΛΑΝΟΣ (*).

—οοο—

Οἱ ἐν Καλλοῦτῃ Ἕλληνες, ἰδίως ὁ Παναγιώτης καὶ Κωνσταντῖνος Πανταζῆς, προσεκάλεσαν πρὸς ἑαυτοὺς πεπαιδευμένους διδασκάλους ἐκ τῶν Ἑλλήνων, ἵνα ἀναθρέψωσι τοὺς ἰδίους αὐτῶν παῖδας, καὶ ἐκπαιδύσωσιν αὐτοὺς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ τὰς λοιπὰς ἐπιστήμας. Ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν διδασκάλων πούτων περιλεεστάτος ἐχηρήματις Δημήτριος ὁ Γαλανός. Ἐπειδὴ δὲ αὐτὸς διὰ τῆς ἐκταταμένης παιδείας καὶ ἰδίως τῆς ἐξαιρέτου γνώσεως τῆς Σανσκριτικῆς γλώσσης οὐχὶ μόνον προσήνεγκεν ὠφέλειαν εἰς τοὺς ὀρθοδόξους νέους τῆς Καλλοῦτῆς, ἀλλὰ καὶ ἀπέκτησεν Εὐρωπαϊκὴν κλέος, διὰ τοῦτο νομίζω οὐχὶ περιττὸν νὰ εἴπω τινὰ περὶ τοῦ ἀξίου τούτου ἐνορήτου τῆς Καλλοῦταίας ὀρθοδόξου Εκκλησίας.

Ὁ Γαλανὸς ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις τὸ 1760 ἔτος ἀπὸ εὐσεβῶν καὶ εὐπόρων γονέων. Ἀπ' αὐτῆς τῆς παιδικῆς ἡλικίας, πρὸς ὧν τὸ ἦθος ἐδείκνυεν εὐφυῆν πνεύματος καὶ μεγάλην πρὸς τὰ γράμματα ἐφεσιν. Ἦδη κατὰ τὸ δωδέκατον ἀπὸ τῆς γεννήσεως ἔτος ἐνεόνοι τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας συγγραφείς. Κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτοῦ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως τῶν Ἑλλήνων ἤμαζον περιλεεῖς διδασκαλοὶ ἐν ταῖς πόλεσι τῶν Ἰωαννίνων, Σμύρνης, Κυθωνίων, Μεσολογγίου, ἐπί τε ἐπὶ τοῦ ἁγίου ὄρους Ἄθω, καὶ ἐπὶ τῶν νήσων Σίφου, Χίου καὶ Πάτμου. Ὁ Γαλανὸς ἤκουσεν ἐν Μεσολογγίῳ μαθήματα παρὰ τῷ ἐνδόξῳ Παλαμᾷ περὶ τὰ δύο ἔτη, ἔπειτα δ' ἐσπούδασεν ἐν Πάτρῳ, ἔπου ἐκτὸς τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων καὶ ἄλλων ἐπιστημῶν παρεδίδοτο καὶ ἡ θεολογία. Διαλύσας δὲ οὕτω τὰς σπουδὰς αὐτοῦ, ἀπῆλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν πρὸς τὸν θεῖον αὐτοῦ, μητροπολίτην Καισαρείας Γρηγόριον, πρῶτον μέλος τῆς ἱεράς ἐν Κωνσταντινουπόλει συνόδου, καὶ ἔζη παρ' αὐτῷ χρόνον τινὰ, ἀλλὰ δὲν συγκατένευσεν εἰς τὴν γενομένην αὐτῷ πρότασιν ν' ἀσπασθῆ τὴν πνευματικὴν κλησιν· ἐπειδὴ παρὰ τῆς θείας θελήσεως ἦν δι' αὐτὸν ὠρισμένον ἕτερον στάδιον ἐν τῇ ἀπομεμακρυσμένῃ Ἰνδία. Συνέβη ὥστε εἰς τῶν πλουσιῶν Ἑλλήνων πραγματευτῶν, τῶν ἐν Καλλοῦτῃ ἐμπορευομένων, ὀνόματι Κωνσταντῖνος Πανταζῆς, Ἀδριανουπόλιτης, παρεκάλεσε τὸν ἐν

Κωνσταντινουπόλει αὐτοῦ ἀνταποκριτὴν νὰ εὐρῆ καὶ ἀποστείλῃ πρὸς αὐτὸν διδασκάλον ἱκανὸν πρὸς παράδοσιν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης εἰς τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ. Ὁ ἀνταποκριτὴς τοῦ Πανταζῆ, διατελλῶν ἐν σχέσει πρὸς τὸν Μητροπολίτην Καισαρείας, ἐγίνωσκε τὸ ἀγαθὸν ἦθος, τὰς πνευματικὰς ἱκανότητας, καὶ τὴν παιδείαν τοῦ νέου Γαλανοῦ, διὸ καὶ ἐπρότεινε πρὸς αὐτὸν ν' ἀπέλθῃ εἰς Καλλοῦταν. Οὗτος δ' ἐπιθυμῶν ν' αὐξήσῃ τὰς γνώσεις αὐτοῦ, καὶ ζήσῃ ἀνεξαρτήτως διὰ τῶν ἰδίων κόπων, προθύμως παρεδέχθη τὴν πρότασιν ταύτην, καὶ ἀπῆλθεν εἰς Ἰνδίαν. Τοῦτο συνέβη κατὰ τὸ 1786 ἔτος. Ἐν Καλλοῦτῃ ὁ Πανταζῆς παρεδέχθη αὐτὸν μετὰ χαρᾶς, καὶ ἐνεχείρισεν εἰς αὐτὸν τὴν ἀνατροφήν τῶν ἰδίων αὐτοῦ συγγενῶν. Ὁ Γαλανὸς ἐδίδασκεν αὐτοὺς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν περὶ τὰ ἔξ ἔτη, αὐτὸς δ' ἐσπούδαζε τὰς γλώσσας Ἰνδικὴν, Περσικὴν καὶ Ἀγγλικὴν. Προσέκτησας δὲ μικρὰν τινα περιουσίαν, συγχωροῦσαν εἰς αὐτὸν νὰ ζῆ ἀνεξαρτήτως, ἀπεφάσισε ν' ἀφιέρωσιν ἑαυτὸν εἰς σπουδαίας ἐνασχολήσεις, καὶ ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ ἀνεχώρησεν εἰς τὴν πόλιν Μπεναρῆς, ἧτις διὰ τοὺς Ἰνδοὺς εἶναι τὸ αὐτὸ ὅ,τι ἦσαν αἱ Ἀθήναι μὲν διὰ τοὺς ἀρχαίους κατὰ τὴν παιδείαν, ἡ Ῥώμη δὲ (νῦν) διὰ τοὺς Καθολικοὺς κατὰ τὴν ἱερότητα. Ἐκεῖ ὁ Γαλανὸς διήγαγε περὶ τὰ 40 ἔτη ἐν συγκοινωνίᾳ μετὰ τῶν σοφωτάτων Βραχμάνων, καὶ ἠσχολεῖτο περὶ μεταφράσεως Σανσκριτικῶν συγγραμμάτων εἰς Ἑλληνικὴν γλῶσσαν.

Παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ὑπάρχει παροιμία α ὡς ἀετῶ πᾶς ἀπ' ἴδιος, οὕτως ἀνδρὶ εὐγενεῖ πᾶσα γῆ πατρίς. Ἄλλ' ὁμοῦ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἐλεγον πολλάκις α καὶ ὁ κενὸς τῆς πατρίδος ἡδὺς καὶ εὐάρεστος. Ἡν ἡδύτητα τῆς πατρίδος ἐνεθυμήθη καὶ ὁ Γαλανὸς ἐν τῷ γήρατι αὐτοῦ, καὶ ἀπεφάσισε ν' ἀφήσῃ τὸν ἥσυχον αὐτοῦ βίον ἐν Μπεναρῆς, καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Ἀθήνας. Ἄλλ' ὁ σκοπὸς αὐτοῦ δὲν ἐξεπληρώθη· ἡ θάνατος κατέλαθεν αὐτὸν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ. Ἐτελεύτησε δὲ κατὰ τὸ 1833 ἔτος τὴν 3 Μαΐου τῷ 72 ἔτει ἀπὸ γεννήσεως μετὰ βραδείαν ἀσθένειαν. Τοὺς λαμπροὺς αὐτοῦ ὀφθαλμοὺς ἐκλείσεν ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ Πανταλέων, ὃν αὐτὸς προσεκάλεσεν εἰς Καλλοῦταν κατὰ τὸ 1831 ἔτος. Τὸν Δημήτριον Γαλανὸν ἐσέβοντο ὄχι μόνον οἱ ὀρθόδοξοι συμπολίται αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ οἱ Βραχμᾶνες αὐτοῦ. Ἐἷς αὐτῶν διδασκάλος καὶ φίλος αὐτοῦ, ὀνόματι Μουσῆ Στελσίν, θρηγῶν τὸν θάνατον αὐτοῦ, ἔγραψε Σανσκριτικῶς τέσσαρας ἐπιταφίους στίχους.

«Οὐαί, οὐαί ἑκατοντάκις! Δημήτριον τοῦ Γαλανοῦ ἀπὸ τοῦ κόσμου τούτου εἰς τὰς αἰωνίους σκηνὰς ἀπελθόντος, ἐγὼ θρηγῶν καὶ ὀδυρόμενος εἶπον φεῦ! ὁ Πλάτων τοῦ αἰῶνος ἀφῆκε τὸν κόσμον.»

Ἐν τῇ Καλλοῦταίᾳ Ἑλληνικῇ ἐκκλησίᾳ ἀνηγέρθη μνημεῖον πρὸς τιμὴν τοῦ σοφοῦ τούτου ἀνδρός ὑπὸ τοῦ ἀνεψιοῦ Πανταλέοντος μετ' ἐπιγραφῆς, συνταχθεῖσης ὑπὸ τοῦ Πρωτοσυγγελοῦ Ἀνανίου.

α Δημήτριος Γαλανὸς ὁ Ἀθηναῖος ἐγεννήθη μὲν ἐν Ἑλλάδι ἀπεβίωσε δ' ἐν Ἰνδία. Ἦν εὐσημὸς καὶ ἔ-

δοξος φίλος τῶν τε μουσῶν καὶ τῶν ἐπιστημῶν. Καὶ ἐκόπη μὲν ἡ ἐπίγειος καὶ πολύπονος αὐτῷ ζωῇ, ἤρξατο δ' ὁμοῦ ἡ οὐράνιος καὶ μακρὰ. Τὸ σέβας δὲ καὶ ἡ εὐγνωμοσύνη τοῦ συγγενοῦ αὐτοῦ Πανταλέοντος ἀνίδρυσαν τὸν τύμβον τούτου εἰς αἰώνιον μνήμην.»

Ὁ Γαλανὸς ἐν τῇ ἰδιοχειρῷ αὐτοῦ διαθήκῃ διέθετο τὸ μὲν ἡμισυ τῆς περιουσίας εἰς τὸν ἀνεψιὸν αὐτοῦ, τὸ δὲ ἕτερον (8, 400 ρούβλια ἀργυρᾶ) μετὰ τῶν βιβλίων καὶ τῶν χειρογράφων εἰς τὸ ἀνώτατον ἐν Ἀθήναις ἐκπαιδευτικὸν κατὰστημα. Ἡ τελευταία αὐτοῦ θέλησις ἐξεπληρώθη. Ἐκ τῶν χρημάτων τούτων (μετὰ καὶ ἄλλων συνεισφορῶν) ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τῆς Ἑλλάδος ἀνιδρύθη Πανεπιστήμιον, ἐν ᾧ φυλάττονται καὶ τὰ χειρογράφα αὐτοῦ (*). Ἐκ τῶν μεταφράσεων τοῦ Γαλανοῦ ἀπὸ τῆς Σανσκριτικῆς γλώσσης νεωστὶ καὶ πρώτην φορὰν ἐγένοντο γνωστὰ ἐν Εὐρώπῃ καὶ παρ' ἡμῖν τὰ συγγράμματα τοῦ Ἰνδοῦ φιλοσόφου Σανσκέα καὶ τοῦ ποιητοῦ Ζαγανάθα. Τοιοῦτοι ἄνδρες, καὶ τοιοῦτοι χριστιανοὶ ὑπῆρξαν μέλη τῆς τῶν ὀρθοδόξων ἐν Καλλοῦτῃ ἐνορίας.

(Ἐκ τῆς ἐφημ. τῶν Φιλομαθῶν.)

ΔΙΑΦΩΡΑ.

—οοο—

ΠΙΣΤΗΡΙΑ. Ἰδοὺ τί γράφει Γάλλος περιηγητῆς περὶ τῶν πιστηρίων τοῦ Times· εἰς ἐπισκέψθη τὸ τυπογραφεῖον τοῦ Times· εἶναι δὲ ἀπέραντον καὶ μεγαλοπρεπέστατον· οὔτε μεταξὺ τῶν μεγαλητέρων τυπογραφειῶν τῆς Γαλλίας δὲν ὑπάρχει τις ἱκανὴ νὰ συγκριθῆ πρὸς ἐκεῖνο.

Ἐπὶ τὸ 1791 ἔτος ἐσυστήθη τὸ πρῶτον ὁ Times, ἐτύπωνεν ἐν μόνον φύλλον (δύο σελίδας) διὰ μηχανῆς χειροκινήτου, τριακόσια ἀντίτυπα ἐκτυπούσης καθ' ὥραν, καὶ ταῦτα κατὰ τὴν μίαν μόνον σελίδα.

Ἐτὸ 1814 ὁ Κένιγ κατεσκεύασε μηχανὴν ἐκτυποῦσαν 1800 φύλλα, καὶ τὸ 1827 ὁ Ἀπολιγαθ, βοηθούμενος καὶ ὑπὸ τοῦ Κάουερ, κατεσκεύασεν ἄλλην ἐκδίδουσαν τέσσαρας ἕως πέντε χιλιάδας ἀντιτύπων.

Ἐτὸ 1828 ὁ αὐτὸς Ἀπολιγαθ ἐφεύρε τὴν περιφημὸν κάθετον αὐτοῦ μηχανὴν, τὴν ὅποιαν ἐπεσκέψθη, δ' ἧς ἐκτυποῦνται δέκα χιλιάδες ἀντιτύπων τὴν ὥραν. Οἱ δύο οὗτοι καλοσοεῖ, οἵτινες ἐργαζόμενοι προξενοῦσι τεσσαράκοντα καὶ πέντε ἴπιων. Πλησίον δὲ τοῦ δωματίου ὅπου κεῖται ὁ λέβηθ, ὑπάρχει ἕτερον μικρὸν περιέχον λουτήρα ἐκ λευκοῦ μαρμάρου διὰ τοὺς τυπογράφους.

Ἐπὶ νὰ γείνησιν στοιχειοθέτης τοῦ Times, πρέπει νὰ ἰσοβλήθῃ εἰς ἐξετάσεις καὶ ν' ἀποδείξῃ ὅτι

(* Ἰσχύει τῆ φιλογενεῖα καὶ τῆ ἐλευθεριότητι τοῦ ἐφόρου τῆς Δημοσίου Βιβλιοθήκης Κ. Γ. Κ. Τυπάλου, ἐξεδόθησαν εἰς φῶς διὰ τοῦ τύπου. Σημ. Πανδ.

ἐντὸς μιᾶς ὥρας ἠμπορεῖ νὰ συνθέσῃ τοῦλάχιστον τεσσαράκοντα γραμμάς ἐκ στοιχείων 56, ἧτοι 3240 στοιχείων τὸ ὄλον. Οἱ στοιχειοθεταὶ κερδαίνουσι πολλάκις καὶ 30 καὶ 35 δρ. τὴν ἡμέραν.

Ἐργάζονται δὲ στοιχειοθεταὶ 124, ἐξ ὧν οἱ 50 καταγίνονται ἰδίως εἰς τὰς ἀγγελίας. Τεσσαράκοντα καὶ ἕξ συνθέτουσι τὰ πρακτικὰ τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων, καὶ δέκα χωρίζουσι τὰ στοιχεῖα. Πέντε ἢ ἕξ στενογράφοι λαμβάνουσι σημειώσεις εἰς τὴν Βουλὴν, καὶ ἐπανερχόμενοι καθ' ἕκαστον τέταρτον τῆς ὥρας τακτοποιοῦσιν αὐτάς καὶ δίδουσιν ἀμέσως εἰς τύπωσιν. Ἰδοὺ διὰ τί οἱ λόγοι τῶν ῥητόρων δημοσιεύονται πολλάκις ἐντὸς τῆς αὐτῆς ἡμέρας μετὰ μεγίστης ταχύτητος.

Ἡ αἴθουσα ὅπου ἐργάζονται οἱ συντάκται εἶναι εὐρυχωροτάτη, εὐάερος, καὶ ἔχει μεγίστην τράπεζαν ἐν τῷ μέσῳ, περὶ τὴν ὅποιαν κεῖνται μικρὰ γραφεῖα καὶ τὰ λοιπὰ ἀναγκαῖα. Παρὰ τὴν αἴθουσαν ταύτην κεῖται ἡ τῶν ἀρχείων καὶ τῆ ἐστιατώριον ἐν ᾧ τραγουοῦσιν οἱ συντάκται. Εἰς τὴν τῶν ἀρχείων εὐρίσκεις πίνακα ὄλων τῶν ἄρθρων τῶν ἐκδοθέντων ὑπὸ τοῦ Times ἀφότου ἐσυστήθη. Καὶ ὁ μὲν πίναξ τῶν πρώτων ἐτῶν περιέχεται ἐντὸς μικροῦ τόμου εἰς 4ον, ὁ δὲ τῶν λοιπῶν ἐντὸς τεσσάρων εἰς φύλλον.

Ἐμετὰ τὴν αἴθουσαν τῶν ἀρχείων εἶδον τὴν τῶν διορθωτῶν, ἐν ᾗ εὐρίσκονται ἑκατοσταίς λεξικῶν πάσης γλώσσης καὶ πάσης ὕλης. Παρ' αὐτὴν δὲ κεῖται τὸ ἐστιατώριον τῶν διορθωτῶν τούτων. Ἐἵναι δὲ ὄλοι 24, ἐργαζόμενοι οἱ ἡμέρας τὴν ἡμέραν καὶ οἱ λοιποὶ ἡμέρας τὴν νύκτα· ἡ διοίκησις τῆς ἐφημερίδος δαπανᾷ διὰ τὴν τροφήν αὐτῶν.

Ἐἵπάρχει καὶ ἰδιαίτερα αἴθουσα ὅπου ἐκτυποῦνται τὰ κατὰστιχα, αἱ ἀποδείξεις, αἱ ταινίαι καὶ οἱ φάκελλοι.

Ἐἵκαστος συντάκτης κατοικῶν ἐν Λονδίῳ, φέρει μεθ' ἑαυτοῦ ἀριθμὸν τινὰ φακέλων ἐπιγραφομένων πρὸς τὸν Times· ὅθεν ὅπου καὶ ἂν εὐρεθῇ, εἰς τὸ θέατρον, εἰς τὸ ἵπποδρόμιον, εἰς τὴν στρατιωτικὴν ἐπιθεώρησιν, στέλλει τὴν ἐκθεσίον του.

Οἱ φάκελλοι οἱ στελλόμενοι ὑπὸ τῶν εἰς τὰ ξένα ἀνταποκριτῶν τοῦ Times εἶναι ἐρυθροὶ· παραδίδονται δὲ ἐλεύθεροι τέλους ταχυδρομικοῦ εἰς τὸ τυπογραφεῖον καθ' ὅποιανδήποτε ὥραν καὶ ἂν φθάσωσιν.

Ἐἵπάρχει καὶ αἴθουσα ὅπου κατατίθενται αἱ εἰδήσεις, ἄλλη ὅπου ἐπιθεωροῦνται, καὶ τρίτη ὅπου ἐπιθεωροῦνται αἱ ἀγγελίαι.

Ἐἵς τὰς ἀποθήκας κεῖνται ὁ χάρτης καὶ ἡ μελάνη. Δαπανῶνται δὲ 4,000 λίτραι μελάνης καθ' ἑβδομάδα.

Ἐὁ χάρτης ζυγίζεται εἰς τὸ τυπογραφεῖον, ὅπου καὶ σφραγίζεται παρὰ τινος οἰκονομικοῦ ὑπαλλήλου ἐπὶ τούτῳ διοριζομένου ἵνα μετρᾷ τὸν ἀριθμὸν τῶν φύλλων. Τὰ οὕτω σφραγισμένα φύλλα κυκλοφοροῦσιν εἰς Ἀγγλίαν δεκαπέντε ἡμέρας ἄνευ δικαίωματος ταχυδρομικοῦ.

Ἐἵ ἐφημερίς τυπύεται δις τῆς ἡμέρας, τὴν πρώτην καὶ τὴν ἑσπέραν· ἐν δὲ συμπῆσι ἀξιόλογόν τι γηγόνος, ἐκδίδεται καὶ τρίτον. Ἐντὸς δύο ὥρων γί-

(* Μεταφράσθη ἐκ τοῦ Ῥωσικοῦ ὑπὸ Θ. Βίμπου.

ναται ἡ πράξις. Ἦτο πρώτη ὥρα μετὰ μεσημέριαν ὅτε ἐπεσκέφθη τὸ κατάστημα· εἶχεν εἰλθῆ τότε ἡ εἰδήσις ὅτι ἀπέθανεν ὁ Ἀλβέρτος Σμιθ, φιλολόγος δημοφιλής. Τὴν δευτέραν καὶ ἡμίσειαν ὥραν ὁ Times ἐφάνη ἀναγγέλλων τὸν θάνατον.

Ἡ διεύθυνσις τοῦ Times δὲν δέχεται συνδρομάς, ἀλλ' ὁ ἐμπορικὸς οἶκος Σμιθ, εἰς τὴν ὁδὸν Strand, ἀποστέλλει αὐτὸν ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἀγγλίας. Λαμβάνει δὲ ἐπὶ τούτῳ 30,000 ἀντίτυπα τὴν ἡμέραν, ἐξ ὧν αἱ 16,000 δίδονται αὐτῷ τὴν πέμπτην ὥραν τῆς πρωίας καὶ στέλλονται τὴν ἕκτην. Ὁ οἶκος οὗτος πληροῖται 83 χιλιάδας δρ. καθ' ἑβδομάδα εἰς τὸν Times, ἐκ προκαταβολῆς.

Ἀλλὰ καὶ ὅλοι οἱ ἔμποροι οἱ ἀγοράζοντες ἀριθμοὺς τοῦ Times, (εἶναι δὲ 170) προπληροῦσιν αὐτοὺς. Ἐκαστον ἀντίτυπον δίδεται ἀντὶ 35 λεπτῶν πρὸς τοὺς ἐμπόρους, οὗτοι δὲ πωλοῦσιν αὐτὸ ἀντὶ 55. Καὶ μὲν ἡ μικρὰ τιμὴ ζημιώνει τὸ ταμεῖον τῆς ἐφημερίδος, ἀποζημιούται ὅμως ὑπὸ τῶν εἰσοδημάτων τῶν ἀγγελιῶν. Τὰ εἰσοδήματα ταῦτα δὲν εἶναι πάντοτε τὰ αὐτά· δὲν εἶναι ὅμως καὶ ὀλιγώτερα τῶν ἐξ ἑκατομμυρίων δραχμῶν.

Ἐἰς τοιοῦτον δὲ βαθμὸν φθειρόνται τὰ ἐν τῷ καταστήματι τούτῳ ἕνεκα τῆς ἀδιακόπου κινήσεως, ὥστε ἀνὰ δύο ἔτη ἀνασκευάζονται τὰ κάτω ἐργοστάσια.

Ἐἶδον καὶ μουσεῖα ὅπου φυλάσσονται τὰ ὄπλα τὰ ὁποῖα πρὸ δέκα ἐτῶν μετεχειρίσθησαν οἱ 350 ἐργάται τοῦ Times, ἵνα ἀποκρούσωσι τινὰ στάσιν τοῦ ὄχλου.»

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ.

—ooo—

Σελις,	στήλη,	στίχος	ἀντὶ	διώρθ.
105	α	15	αὐτῇ	αὐτῷ.
"	"	43	ἐκεῖναι	ἐκεῖναι.
107	"	21	νὰ ἀπονεύμῃ	νὰ ἀπονεύμῃ αὐτῷ.
108	"	25	προειδυσάντος	παρεισθυσάντος
"	"	55	ὑπῆρχε	καὶ ὅτε ὑπῆρχε
"	β'	5	περὶ	παρὰ
109	α	33	ὡς	ἄμα
110	"	25	μεσιτείας	μεσιτείαςως
"	"	34	ὅτι	ὅτε
111	"	38	1325.	κατὰ τὸ 1325.
"	"	48	κατεστράφη	κατεστράφη αὐτὸς
"	β'	10	ἀδελφόν του Μάρκον	ἀδελφόν του Νικολών, εὐθὺς μετὰ τὴν εἰς τὸν θρόνον ἀνάστασίν του, εἰς τὸν νεώτερον ἀδελφόν του Μάρκον.
130	"	52	ἐξήτουν	ἐκράτουν
141	α	37	δὲν ἦτο ὑποτελής αὐτῆς	ἦτο ὑποτελής αὐτῆς

132	β'	36	φέριμον	φέρισμον
133	α	52	ἐτρυμακτισθῆ	ἐτραυματίσθη
			δεινῶς	κα δεινῶς
134	β'	8	Ἐπῆλθεν	Ἐπειδὴ
"	"	28	τῶν ἀξιώσει ἐχόντων	ἀξιώσεις ἐχόντων
"	"	42	Μάρου	Πάρου
134	"	30	ἤθελον	ἤθελεν
159	α	1	οὗτος	οὕτως
"	β'	8	τὸν	τὸν Ζένον
"	"	24	του	της
161	α	52	Γενουησιας	Γενουησι. οἰκογενείας
185	"	48	ἤρημωσε	ἤρημωνε
187	β'	32	παρεκάλεσε	καὶ παρεκάλεσε
188	α	49	πολλοῦ	πλείονος
"	β'	54	de Aeto	de Aito
190	α	14	προλογίζων	προλογίζων
"	"	32	χειρεῖα	χηρεῖα
"	"	38	χειρεῖα	χηρεῖα
"	"	48	ὅτι	ὅτε
201	β'	4	χρονολογουμένη	χρονολογουμένης
"	"	13	θαυμάση	θαυμάζη
202	α	21	τούτου	τούτων
"	β'	2	ὦ; καὶ ἔφερε	καὶ ἔφερε νέους κληνέους κληρονόμους
"	"	27	ἄρισμένον τινὰ φέρον	ἄρισμένην τινὰ ἀνταξίαν
"	"	29	τὸν φόρον τοῦτον	τὴν ἐπιχορήγησιν ταύτην
203	"	25	ἐδύνατο	δὲν ἠδύνατο
"	"	44	ὅστις	ὅστις
204	"	26	ἐφαρμοζόμεναι	μὴ ἐφαρμοζόμεναι
"	β'	6	τῷ 1371	τοῦ 1371
205	α	6	ἦτις	ἦ τς
"	β'	5	ἠρημωθῆ	ἔρειπωθῆ
206	"	7	περὶ	ἐπὶ
207	α	30	Φόσκαρη	Φόσκαρην
"	"	47	ὅ δὲ	ὅτε ὅ
208	"	35	ἐκώλυσεν	ἐκώλυεν
"	"	44	τὸν ναύαρχον	τὸν ναύαρχον τῆς Μεσογείου
"	β'	2	ἠσελγησε	διέπραξε τὰ μέγιστα ἀσεληγίματα
209	α	25	τὸν σκοπόν	τὸ σχέδιον
"	"	43	παραδθέντες	παραδιδόμενοι
"	"	49	περιποιηθῆ	προσποιηθῆ
"	β'	σθμ. στ. 1	τὸ 4487	τὸ 1487
"	"	"	9 1794	1494
227	α	41	Κοντάρης	Κονταρίνης
230	"	7	περὶ ναυαγίων	περὶ δικαίου ἐπὶ ναυαγίων
"	"	12	περὶ	παρὰ
"	"	24	υἱὸς τοῦ Ἰωάννου Φραγκίσκου Βενιέρ καὶ	υἱὸς τοῦ Ἰωάννου Φραγκίσκου Σαγγρέδου, τὴν Καικιλίαν Βενιέρ, θυγατέρα τοῦ Ἰωάννου Φραγκίσκου Βενιέρ καὶ
203	"	41	Ἀλβέρτου	Ἀλβέρτου
"	β'	20	Νικολῶς	Νικόλαος
231	α	19	Γενιστάρων	Γενιστάρων
"	β'	46	ἀντιναυάρχῳ	ἀρχιναυάρχῳ
232	"	21	Νικολάου	Νικολέτω